

แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ
เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในตัวผู้เรียน

โดย

นายศัจธร วัฒนะมงคล
ผู้อำนวยการสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557-2558

บทคัดย่อ

เรื่อง   แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้าง
                                คุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน
ลักษณะวิชา   สังคมจิตวิทยา
ผู้วิจัย   นายศัจธร วัฒนะมงคล   หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ ที่ส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา เป้าหมายการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบลูกเสือ ใน 5 ภูมิภาค เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีดำเนินการศึกษา 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) ประมวลความคิดเห็นของลูกเสือและผู้เกี่ยวข้อง จากแบบสอบถามเพื่อศึกษาปัจจัยและแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา 2) ศึกษาวิเคราะห์เอกสารรายงานการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ และ 3) สทนากลุ่มการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ นำผลการศึกษามาสรุปเป็นข้อเสนอแนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ ที่ส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา

ผลการวิจัย 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียนพบว่า ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการระหว่างกิจกรรมลูกเสือกับกิจกรรมในกลุ่มสาระต่างๆ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูผู้สอนและบุคลากรได้รับการพัฒนาด้านลูกเสืออย่างทั่วถึง เวลาและสถานที่จัดกิจกรรมต้องมีความเหมาะสม ควรให้ชุมชนเข้ามาเป็นเครือข่าย รูปแบบการจัดกิจกรรมปรับตามลักษณะกิจกรรม ระยะเวลาและสถานที่ 2) แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา พบว่า กิจกรรมลูกเสือมีความสอดคล้องกับหลักคุณธรรมและจริยธรรม ตามค่านิยมหลัก 12 ประการทุกข้อ การจัดกิจกรรมลูกเสือส่วนใหญ่จัดตามหลักสูตรแกนกลาง ส่งผลให้คุณลักษณะคุณธรรมและจริยธรรม ตามแนวค่านิยม 12 ประการที่เกิดกับผู้เรียนยังไม่ยั่งยืน ผู้สอนลูกเสือที่ไม่ผ่านการอบรมด้านลูกเสือ ยังขาดการเชื่อมโยงและบูรณาการทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมกับกิจกรรมลูกเสือ 3) แนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับสถานศึกษา เน้นแผนเชิงบูรณาการและการมีส่วนร่วม จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรด้านลูกเสือ โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรมีนิตะติดตาม ประเมินผลกิจกรรมลูกเสืออย่างต่อเนื่อง 4) ข้อเสนอแนะ หน่วยงานหลัก หน่วยงานรองและสถานศึกษา จัดทำแผนงาน โครงการด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้กิจกรรมลูกเสือเป็นตัวขับเคลื่อน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือทุกระดับ ส่งเสริมให้มีการวิจัยด้านกิจกรรมลูกเสือ เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมลูกเสือ

คำนำ

การสร้างค่านิยมที่เหมาะสมให้เป็นรูปธรรม จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนในสังคมไทย เมื่อกิจกรรมลูกเสือมีวัตถุประสงค์ในการปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ พัฒนาการ สติปัญญา จิตใจและศีลธรรมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีนิสัยสังเกตจดจำ เชื่อฟัง พึ่งตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ รักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศไทย จึงถือเป็นค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมไทย ดังนั้น หากพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือให้มีประสิทธิภาพ จะสามารถเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียนได้ ผู้วิจัยจึงศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม มากำหนดเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดค่านิยมที่มุ่งหวัง

ขอขอบคุณคณะผู้ร่วมดำเนินการทั้งทีมงานและผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่กรุณาเอื้อเฟื้อด้วยความเป็นมิตรที่ น้องด้วยหัวใจลูกเสือไทยที่มุ่งหวังพัฒนาเด็กไทยให้เป็นเด็กดีตามเป้าหมายของการลูกเสือจนงานวิจัยสำเร็จลงได้

(นายศัจธร วัฒนะมงคล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	3
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม	6
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	10
สาระสำคัญของลูกเสือ	13
แนวทางการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ	17
องค์ประกอบการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ	19
เงื่อนไข	19
การจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี	21
หลักสูตรลูกเสือ เนตรนารี	23
หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ	30
ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญในการฝึกอบรม (การจัดกิจกรรม)	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
กรอบความคิดในการวิจัย	53
สรุป	54
บทที่ 3 กระบวนการศึกษากิจการลูกเสือ	55
วิเคราะห์ความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ	
กับแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ศึกษาวิเคราะห์เอกสารรายงานการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือแต่ละภูมิภาค	56
ศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น / การปฏิบัติ และคำถามปลายเปิด	56
การสนทนากลุ่มย่อยเพื่อสังเคราะห์ และสรุปความคิดรวบยอด	57
วิเคราะห์ สรุปบทเรียนเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน	58
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม	60
การวิเคราะห์ความสอดคล้องของกิจกรรมลูกเสือกับค่านิยมหลัก 12 ประการ	60
การศึกษาเอกสารรายงานการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ	64
การวิเคราะห์ปัจจัยและข้อเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา	69
การสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา	76
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	80
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในตัวผู้เรียน	80
แนวทางการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา	82
แนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือที่ส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา	83
อภิปรายผล	84
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	87
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก	92
ประวัติย่อผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2 - 1	แสดงกิจกรรมตามหลักสูตรลูกเสือแต่ละประเภท	23
2 - 2	แสดงหลักสูตรลูกเสือสำรอง	24
2 - 3	แสดงหลักสูตรลูกเสือสามัญ	25
2 - 4	แสดงหลักสูตรลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่	26
2 - 5	แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ	31
4 - 1	แสดงการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกิจกรรมลูกเสือกับ ค่านิยมหลัก 12 ประการ	62

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1 - 1	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	4
2 - 1	แสดงความสำคัญของเทคนิคการฝึกอบรม	46

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบเรื่องการพัฒนาคน โดยกำหนดนโยบายการสร้างค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ด้วยการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบในหลายด้าน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีทิศทางที่ชัดเจนตรงกัน ในการพัฒนาคน และให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งนำค่านิยมหลัก 12 ประการ ไปสานต่อเป็นรูปธรรม บรรลุลงในเป้าหมายของแผน Road Map ปฏิรูปการศึกษา พ.ศ.2558 - 2564 ก่อนนำเสนอต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ ซึ่งในเวลาต่อมามีประชาชนเสนอความคิดเห็นจำนวนมาก และในแผนเร่งด่วนกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง เพื่อให้นักเรียนรู้หน้าที่ของคนไทย มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความภูมิใจในชาติและความเป็นคนไทย โดยจะเริ่มดำเนินการใช้หลักสูตรใหม่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 การสร้างค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับครอบครัวที่จะต้องมีความรักความอบอุ่น พ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ต่อเนื่องไปถึงระดับชุมชนและสังคม เมื่อเด็กเข้าสู่โรงเรียนก็จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมจากครูอาจารย์ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางจะปรับปรุงระบบการคัดเลือกบรรจุครูใหม่ เพื่อให้ได้ครูดี เก่ง และที่สำคัญต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อจะเป็นแบบอย่างที่ดีกับศิษย์ได้

กิจการลูกเสือเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างเยาวชนของชาติให้เป็นคนดีตามความคาดหวังของสังคม โดยที่การลูกเสือนี้อัตถุประสงค์คือ การฝึกอบรมบ่มนิสัยให้ลูกเสือนี้อีกการชัดเจน มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับหลักการพัฒนาการศึกษา (สมชัย วุฑฒิปรีชา, 2534 : 12) และกิจกรรมลูกเสือยังเป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์และการพัฒนาคนเพื่อการอยู่ร่วมกัน อันจะนำไปสู่พื้นฐานการทำความดีให้แก่สังคมและวิถีชีวิต ในระบอบประชาธิปไตย สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของกิจการลูกเสือว่า เป็นกิจการที่มุ่งพัฒนาทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจและศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคี และมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติ ให้มีนิสัยสังเกตจดจำ เชื่อฟังและพึ่งตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ รู้จักทำการฝีมือ ฝึกฝนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรมและความมั่นคงของประเทศชาติ (พระราชบัญญัติลูกเสือ, 2551 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ที่นายกรัฐมนตรี (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้กำหนดไว้ และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช พ.ศ. 2551 ที่ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรไว้จำนวน 8 กลุ่มสาระ กับอีกหนึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยที่กิจการลูกเสือก็เป็นหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้

พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลุกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีรูปแบบและการจัดกิจกรรมแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิด ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม 2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหาการตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร และกิจกรรมชุมนุม ชมรม 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนและท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 16) และสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมลูกเสือ เป็นกิจกรรมสำคัญของการพัฒนาคน เพราะกระบวนการของลูกเสือเป็นการเสริมสร้างความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความรู้จักกาลเทศะ ความรักในเกียรติยศศักดิ์ศรีแห่งตน ความรักหมู่คณะ และความรักชาติบ้านเมือง เหล่านี้คือคุณสมบัติของคนที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เพื่อให้เป็นทรัพยากรของมนุษย์ อันเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาประเทศในทุกสาขา (สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน, 2550 : 16)

กิจกรรมลูกเสือได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์มาโดยตลอด แต่การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะส่วนใหญ่ยังเน้นเนื้อหาสาระ โดยให้นักเรียนได้รับรู้โดยการฟังหรือการอ่านเพียงอย่างเดียว จึงยังไม่สามารถปลุกฝังค่านิยมหลักต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง เช่น ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความซื่อสัตย์ เสียสละ มีความกตัญญู รู้จักรักชาติวัฒนธรรมประเพณี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ รู้จักสิทธิและหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย การบำเพ็ญประโยชน์ การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี (พรศรี ศรีสุข, 2544 : 12)

มูจลินทร์ ปานสวัสดิ์ (2548 : 2-3) กล่าวว่า หลักการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนจากการสอบถาม สัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ในคราวที่มีโอกาสเป็นผู้ให้การฝึกอบรมทำให้ทราบว่า ผู้บังคับบัญชาลูกเสือในโรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมตามแนวทางของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติอย่างแท้จริง ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ประสบการณ์ทางการลูกเสือ และไม่ให้ความสนใจในการเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตร ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ รวมทั้งไม่ชัดเจนในการจัดสายบังคับบัญชาลูกเสือในโรงเรียน การปฏิบัติตามระเบียบลูกเสือ การจัดกิจกรรมลูกเสือไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการลูกเสือ ขาดการ

ระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ นอกจากนี้ยังขาดแรงจูงใจในการทำกิจกรรม ไม่มีการประสานงานที่ดีและและการติดตามอย่างจริงจัง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น และแนวนโยบายของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติที่เน้นย้ำให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ให้ครบถ้วนเข้มข้นมากขึ้น รวมทั้งบทบาทตามภารกิจหน้าที่ของสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมด้านการลูกเสือกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวค่านิยม 12 ประการที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม ตามแนวค่านิยมหลัก 12 ประการ ในตัวผู้เรียน สอดรับกับนโยบายของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ และใช้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในตัวผู้เรียน
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา
3. เพื่อเสนอเป็นแนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือที่ส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน มีขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากร คือ นักเรียนที่เรียนลูกเสือทุกประเภท ในโรงเรียนต้นแบบลูกเสือทุกระดับการศึกษาทั่วประเทศ
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่เรียนลูกเสือทุกประเภท ในโรงเรียนต้นแบบลูกเสือระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในสถานศึกษา 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคกลาง

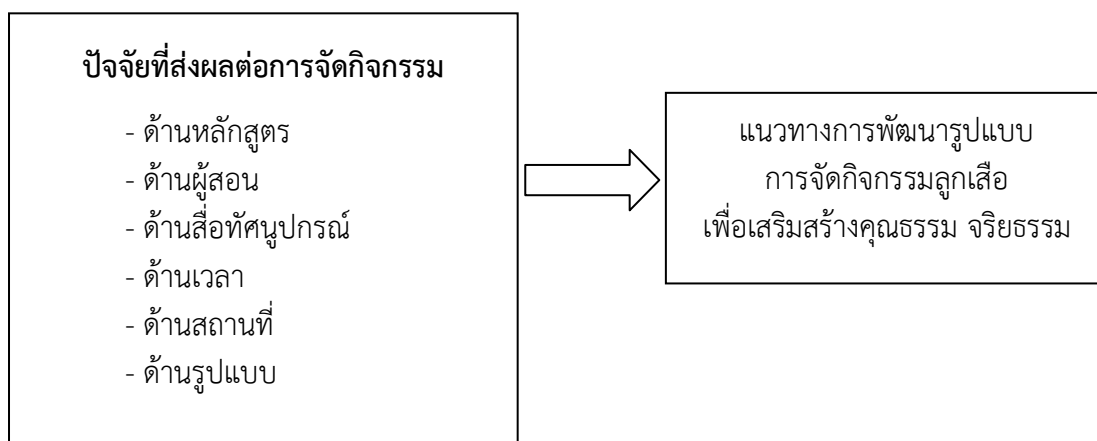
2. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรม ให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านประกอบเข้าด้วยกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตร ผู้สอน สื่อทัศนูปกรณ์ เวลา สถานที่ และรูปแบบการจัดกิจกรรม ได้แก่ การบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติ การเข้าค่ายเสริมประสบการณ์ การศึกษาดูงานและการสาธิต โดยนำผลการศึกษาปัจจัยเหล่านั้นไปใช้เป็นแนวทางใน

การพัฒนาแบบการจัดกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าการที่ลูกเสือและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยใดที่ตรงกับความต้องการของลูกเสือและผู้เกี่ยวข้อง โดยการสำรวจความคิดเห็น และการจัดสนทนากลุ่มย่อยในแต่ละภูมิภาค เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่มีความต้องการร่วม จะประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาจากตำรา เอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยต้องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามนโยบายของรัฐบาลของลูกเสือ ใน 5 ภูมิภาค เพื่อนำผลการศึกษาปัจจัยดังกล่าว ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมได้สอดคล้องกับความต้องการของลูกเสือและผู้เกี่ยวข้อง ที่ส่งผลให้ลูกเสือมีการรับรู้ถึงความสำคัญ และนำไปปฏิบัติในชีวิตอย่างต่อเนื่อง เป็นนิสัยที่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี จากกรอบแนวคิดดังกล่าว แสดงให้เห็นเป็นแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 – 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาโดยการประมวลความคิดเห็นของลูกเสือและผู้เกี่ยวข้อง ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ จำนวน 5 ภูมิภาค จากแบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และการศึกษาเอกสารรายงานการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามนโยบายของรัฐบาล นำมากำหนดเป็นแนวทางในการจัดทำแบบการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือในสถานศึกษา ทำให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรม ตามแนวคิด ค่านิยม 12 ประการ ที่รัฐบาลมุ่งหวังอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นำปัจจัยที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงในการจัดกิจกรรมลูกเสือให้แก่ลูกเสือและบุคคลทั่วไปได้อย่างดีขึ้น
2. ได้ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นแนวทางวางแผนการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของลูกเสือและผู้เกี่ยวข้องได้มากยิ่งขึ้น
3. นักเรียนหรือเยาวชนของชาติในอนาคต จะเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม

คำจำกัดความ

แนวทางการพัฒนา	หมายถึง	วิธีการ หรือแนวปฏิบัติ หรือหนทางไปสู่การพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมโดยการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบ การจัดกิจกรรม ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมมากขึ้น ส่งผล ต่อความสนใจและตั้งใจปฏิบัติของลูกเสือในการเข้าสู่สังคมที่ดี ต่อไป
รูปแบบการจัดกิจกรรม	หมายถึง	เทคนิค หรือวิธีการที่เน้นครูผู้สอน หรือวิทยากร หรือผู้ให้ ความรู้ โดยเน้นผู้ร่วมกิจกรรมเป็นหลัก ได้แก่ การบรรยาย การเข้าค่ายเสริมประสบการณ์ การแสดงบทบาทสมมติ และ การสาธิต ที่จัดกิจกรรมให้กับลูกเสือ ในแต่ละประเภทลูกเสือ ระดับการศึกษา และระดับภาค 5 ภาค
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัด กิจกรรมลูกเสือ	หมายถึง	องค์ประกอบที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านสื่อทัศนูปกรณ์ ด้านเวลา ด้านสถานที่และด้านรูปแบบ
ลูกเสือ	หมายถึง	นักเรียนที่เป็นลูกเสือและเนตรนารี ในโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ จำนวน 5 ภูมิภาค
โรงเรียนต้นแบบลูกเสือ	หมายถึง	โรงเรียนที่เป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านลูกเสือ
5 ภูมิภาค	หมายถึง	ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคกลาง
คุณธรรม จริยธรรม	หมายถึง	สภาพความดีงามในจิตใจ จึงมีการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ตาม แนวคิดค่านิยม 12 ประการ ของนายกรัฐมนตรี (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา)
ผู้สอน	หมายถึง	ผู้ที่ให้ความรู้ ทักษะ ผ่านการจัดกิจกรรมลูกเสือในรูปลักษณะ ต่าง ๆ กัน ได้แก่ ครูอาจารย์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิทยากร ที่มีความรู้เฉพาะด้านต่าง ๆ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในตัวผู้เรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม
3. สารสำคัญของลูกเสือ
4. แนวทางการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ
5. องค์ประกอบการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ
6. หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ
7. ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญในการฝึกอบรม (การจัดกิจกรรม)
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบความคิดในการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม

สังคมมนุษย์นั้นเรามีความเชื่อว่าค่านิยมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล เพราะค่านิยมจะเป็นเครื่องตัดสิน กำหนดหรือผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปทางใดทางหนึ่ง ดังนั้นค่านิยมจึงเป็นพลังที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้พฤติกรรมทางสังคมส่วนใหญ่ของมนุษย์ (สมานชาติเครือ, 2523) นอกจากนี้ค่านิยมยังเป็นเครื่องชี้แนวทางและลักษณะความประพฤติของคนในสังคม ดังนั้นการปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมอันดีงามให้เกิดขึ้นแก่คนในชาติจึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องกระทำโดยไม่ชักช้า และจะต้องมีการกระทำที่ต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา (พนัส หันนาคินทร์, 2520) เพราะพลังอำนาจแห่งชาติจะมั่นคงเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในชาติ ซึ่งย่อมจะประพฤติและปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนยอมรับนับถืออยู่ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าสังคมจะเจริญก้าวหน้าหรือเสื่อมไปในทิศทางใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้นการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องและเหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้เกิดขึ้นในสังคม (อานนท์ อาภาภิรมย์, 2517) ค่านิยมของสังคมมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของคนในสังคม เนื่องจากค่านิยมเป็นตัวควบคุมการตัดสินใจของคนในสังคม จึงมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและอุปนิสัยใจคอของคนส่วนมาก (อารง สุทธาศาสน์ และคณะ, 2525)

1. ความหมาย

ค่านิยม (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2529) หมายถึง ความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่ที่เชื่อว่าสิ่งใดมีค่า มีความสำคัญและเป็นที่ปรารถนาในขณะที่สิ่งอื่นมีค่า มีความสำคัญ

น้อยกว่า หรือไม่เป็นที่ต้องการ ในลักษณะดังกล่าวค่านิยมจึงเป็นมาตรฐานในการรับรู้ การประเมิน การเลือกและการตัดสินใจของบุคคลว่าควรทำหรือไม่ควรทำ มีค่าหรือไม่มีค่า สำคัญหรือไม่สำคัญ นอกจากนี้ค่านิยมยังทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดเป้าหมายและสร้างแรงจูงใจ ผลักดันให้บุคคลมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยไม่มีเงื่อนไขว่าจะต้องก่อให้เกิดความดีแก่สังคมด้วยหรือไม่

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2518) กล่าวว่า “ค่านิยมของสังคม หมายถึงสิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็นหรือกลับกลายมาเป็นสิ่งที่คนถือว่าเป็นสิ่งบังคับ ต้องทำปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่องและมีความหมายต่อบุคคลและเป็นแบบฉบับความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือ ในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม”

สรุปได้ว่า “ค่านิยม” หมายถึงความรู้สึก ซึ่งประกอบไปด้วยความนิยมชมชอบ พอใจ ยกย่องบูชา ต้องการและการตีค่าสิ่งต่างๆ โดยพิจารณาคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งนั้นในเชิง จิตวิทยา สังคม จริยศาสตร์ ศาสนาและสุนทรียศาสตร์ เมื่อบุคคลพิจารณาตัดสินแล้วบุคคลจะยึดถือ ตามคุณลักษณะนั้นต่อไป เช่น เมื่อบุคคลใดมีค่านิยมต่ำในสิ่งใดก็จะแสดงออกในการยอมรับนับถือใน สิ่งนั้นในอันดับต่ำ ค่านิยมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดแบบฉบับบุคลิกภาพ หรือลักษณะ ของการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคม และจะส่งผลต่อคุณภาพของสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่

สาโรช บัวศรี (2526 : 10) ซึ่งเป็นปูชนียบุคคลในด้านการศึกษาของไทยในอดีต ได้ จำแนกค่านิยมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ คือ ค่านิยมพื้นฐานกับค่านิยม วิชาชีพ

ค่านิยมพื้นฐาน เป็นค่านิยมที่ทุกคนในสังคมนั้น ๆ ต้องยึดถือปฏิบัติร่วมกันเพื่อ ก่อให้เกิดความผาสุก เกิดความเจริญมั่นคง สังคมได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช่น ทุกคน ในสังคมปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพกฎหมาย มีมารยาทดีต่อกัน ไม่เบียดเบียนกันด้วยคำพูดหรือ การกระทำใด ๆ สังคมก็จะสงบสุข บ้านเมืองก็จะพัฒนาอย่างรวดเร็ว ค่านิยมประเภทนี้ ประกอบด้วย ศีลธรรม คุณธรรม ธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมายต่าง ๆ สำหรับปกครองบ้านเมือง

ค่านิยมวิชาชีพ คือ ค่านิยมที่บุคคลในอาชีพหรือวิชาชีพนั้นจะต้องยึดถือปฏิบัติเพื่อ ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปฏิบัติงาน ทำให้งานวิชาชีพมีความเจริญก้าวหน้า สังคม ให้ความศรัทธาเลื่อมใส ขณะเดียวกันผู้ปฏิบัติงานนั้น ๆ ก็ได้รับการพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้า อย่างต่อเนื่อง ค่านิยมประเภทนี้ประกอบด้วยอุดมการณ์วิชาชีพ วินัยวิชาชีพ มารยาททางวิชาชีพ และพระราชบัญญัติวิชาชีพ

ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้เชิญชวนให้ทุกคน ร่วมกันส่งเสริมปลูกฝังและปฏิบัติตาม คือ

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม
3. การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

จากค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แบ่งออกได้ 3 ประเภท ตามผลที่เกิดขึ้นหรือ จุดหมายปลายทางที่ต้องการสำหรับส่วนบุคคล (ตนเอง) ส่วนสังคมและประเทศชาติ คือ

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบกับค่านิยมการประหยัดและออม

2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม ได้แก่ ค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย กับค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

3. ค่านิยมเกี่ยวกับชาติ ได้แก่ ค่านิยมความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

พนัส หันนาคินทร์ (2526) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังแก่นักเรียนว่า เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องพยายามปลูกฝังคุณสมบัติที่ดี และพยายามไถ่ถอนคุณสมบัติอันไม่พึงปรารถนาให้ออกไปจากจิตใจของเยาวชนเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ คุณสมบัติเหล่านี้ มีทั้งค่านิยมและเครื่องบ่งชี้ ค่านิยมทั้งที่เป็นค่านิยมที่คงตัวหรือที่อาจจะต้องค่อย ๆ พัฒนาขึ้นตามความเหมาะสมก็ตาม คุณสมบัติที่น่าจะได้ปลูกฝังให้นักเรียนของเราคือความยึดมั่นในวัฒนธรรมและค่านิยมอันดีงามของไทย เป็นผู้มีกฎระเบียบ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ความสามัคคีในหมู่คณะและระหว่างกลุ่มชนในชาติ ยึดมั่นในคำสอนศาสนา มีความขยันมานะอดทนในการประกอบอาชีพอันสุจริต รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ

2. การพัฒนาค่านิยม

ค่านิยมเกิดจากประสบการณ์และการประเมินค่าของบุคคล ขณะเดียวกันก็มาจากความเชื่อและเจตคติ ส่วนประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมที่แสดงว่าเกิดค่านิยมขึ้น ได้แก่ การเกิดแรงจูงใจ ไม่ได้เกิดจากความต้องการที่เชื่อฟังหรือปฏิบัติตาม แต่เกิดจากความชอบที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลที่มีค่านิยมสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นตัวนำให้เกิดการปฏิบัติต่าง ๆ การเกิดค่านิยมมีพฤติกรรม 3 อย่าง คือ

2.1 การยอมรับค่านิยม พฤติกรรมในขั้นแรกนี้ เป็นการลงความคิดเห็นว่า เหตุการณ์ สิ่งของ การกระทำเป็นสิ่งที่มีความค่า บุคคลมีความเชื่อซึ่งมีมากน้อยแตกต่างกันไป ความเชื่อนี้เป็นการยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งพร้อมที่จะวัดและประเมินสิ่งนั้น

2.2 ความชอบในค่านิยม พฤติกรรมความชอบแทรกอยู่ระหว่างการยอมรับ การเกิดค่านิยมและความรู้สึกถูกผูกมัดอยู่กับค่านิยมนั้น ความชอบนี้ประเมินจากทั้งตนเองและจากบุคคลข้างเคียงด้วยว่าเรามีค่านิยมในสิ่งนั้น

2.3 การผูกมัด เป็นขั้นที่มีความเชื่อมั่นว่ายอมรับค่านิยม เช่น การเคารพผู้ใหญ่ การแสดงความอ่อนน้อม ซึ่งบ่งบอกว่าเรามีค่านิยมในสิ่งนั้น

ค่านิยมในแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป บุคคลเดียวกันมีค่านิยมหลาย ๆ อย่าง เราสามารถจัดให้เป็นระบบ โดยการเข้ากลุ่มกัน สร้างแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม และจัดระบบค่านิยม เป็นการเรียงลำดับโดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของค่านิยมนั้น ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดปรัชญาชีวิตของเรา อาจเป็นเป้าหมายในอุดมการณ์ของชีวิตเป็นการแสดงลักษณะค่านิยม ความยึดถือ และพฤติกรรมต่อมาก็คือ การปฏิบัติซึ่งสังเกตจากพฤติกรรมภายนอกในสถานการณ์หนึ่ง บางครั้งเป็นพฤติกรรมภายในที่ไม่ได้นำไปปฏิบัติก็ได้

3. ค่านิยมหลักของคนไทย

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มอบนโยบายให้แก่องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ และสถาบันครอบครัว ร่วมกันปลูกฝังค่านิยมหลักของคนไทย เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม

อันดิงามให้กับสังคมไทย เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง โดยสร้างคนในชาติให้มีค่านิยมไทย 12 ประการ ได้แก่

- 3.1 มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 3.2 ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
- 3.3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
- 3.4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
- 3.5 รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
- 3.6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
- 3.7 เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่

ถูกต้อง

- 3.8 มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
- 3.9 มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 3.10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี

3.11 มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา

3.12 คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี (สิงหาคม, 2557) กล่าวว่า นโยบายการสร้างค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มีความคล้ายเคียงกับหลักธรรมะ เพราะเป็นหลักจริยธรรมที่ทุกคนควรยึดถือและประพฤติปฏิบัติ ขณะนี้ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะฟื้นฟูค่านิยมเหล่านี้ให้กลับคืนสู่สังคมไทย และการสร้างค่านิยมให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องปลูกฝังลงไปในการปฏิบัติจริงของเด็กและเยาวชน โดยผู้ใหญ่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รวมทั้งสื่อมวลชนและโรงเรียนก็ต้องร่วมปลูกฝังเช่นกัน ด้วยการ "อบรม บ่มเพาะ" เริ่มต้นจากการจุดประกายให้คนรับรู้ จากนั้นนำไปสู่การพัฒนาและต่อยอดจนกลายเป็นวัฒนธรรม

กระทรวงศึกษาธิการได้นำหลักการดังกล่าวมาขยายผลเพื่อสานต่อเป็นรูปธรรม โดยบรรจุลงในเป้าหมายของแผนโรดแมปปฏิรูปการศึกษา พ.ศ.2558-2564 และเผยแพร่ลงสู่สถานศึกษา การผนวกค่านิยมหลัก 12 ประการ ในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เน้นการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ยั่งยืน กำหนดวิธีการเรียนรู้ค่านิยมหลัก 12 ประการให้เหมาะสมกับวัยและศักยภาพผู้เรียน ให้ผู้รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานเกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และกำหนดให้มีการประเมินสถานศึกษาที่ดำเนินการเกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิผลอย่างชัดเจน การเรียนการสอนวิชาลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนที่ครบถ้วนเข้มข้นมากขึ้น การดำเนินการสร้างค่านิยมของคนไทยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับครอบครัวต่อเนื่องไปถึงระดับชุมชนและสังคม

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

1. ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

คำว่า คุณธรรม มีผู้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี ส่วนจริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ

ประกาศรี สีสหอำไพ (2531) ให้ความหมายว่าคุณธรรม หมายถึง หลักธรรม จริยธรรม ที่สร้างความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดีทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจจนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข ความยินดี การกระทำที่ดี ย่อมได้รับผลของความดี คือ ความชื่นชมยกย่อง ในขณะที่การกระทำชั่วย่อมได้รับผลของการกระทำชั่ว คือ ความเจ็บป่วย การเป็นผู้มีคุณธรรม คือการปฏิบัติตนอยู่ในกรอบที่ดีงาม ความเข้าใจเลือกกระทำดีมีคุณธรรม เป็นกฎเกณฑ์ที่สากลตรงกัน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2548) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงามควรทำ จริยธรรมตามความหมายทางจิตวิทยา หมายถึง ระบบการทำความดี ละเว้นความชั่ว นอกจากนี้คำว่า จริยธรรม ยังใช้ครอบคลุม คำว่า คุณธรรม ค่านิยม กฎหมาย กฎระเบียบ หลักศาสนา กฎจรรยาบรรณที่ฐานของสังคม

คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณคนส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงาม ซึ่งเป็นความปรารถนาที่ส่งผลให้เกิดการกระทำที่เป็นประโยชน์และความดีที่แท้จริงต่อสังคม อันได้แก่ การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนา คุณธรรมนี้นับว่าเป็นค่านิยมเช่นกัน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2539)

สุวรรณา วชิรปราการสกุล (2533, 9-11) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจมาเป็นเวลานาน โดยอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้และความเคยชิน ซึ่งแสดงออกทางกาย วาจาใจ เป็นลักษณะที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อตัวบุคคลที่ได้ประพฤติปฏิบัติ และคิดในทางที่ถูกต้องดีงาม

ชัยพร วงศ์วรรณ (2540) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ลักษณะนิสัยที่ดีงามที่ได้ประพฤติปฏิบัติจนเคยชิน เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

จากความหมายของคุณธรรมดังที่ได้มีผู้กล่าวมานั้น พอสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดและคุณงามความดีซึ่งอยู่ในจิตใจของบุคคล โดยผ่านประสบการณ์ที่แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมต่างๆ ของแต่ละบุคคลในทางที่ถูกต้องดีงาม อันจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติ อันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการและประเมินแล้วว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งผู้กระทำก็จะได้รับความพึงพอใจการกระทำนั้นเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น (สุวรรณา วชิรปราการสกุล, 2533 : 9-11)

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2544) กล่าวว่า จริยธรรม แยกออกเป็น จริย+ธรรม คำว่า จริย หมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็น “จริยธรรม” จึงได้ความหมายตามตัวอักษรว่า “หลักความประพฤติ” หรือ “แนวทางของการประพฤติ”

จริยธรรม หมายถึง การกระทำอันดีงามที่เกิดจากการมีคุณธรรมในเรื่องนั้น ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

จริยธรรม คือ หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรม คือ ความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่นำบุคคลให้มุ่งกระทำความดีละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง (ประภาศรี สีหอำไพ, 2535)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539) จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติเพื่อให้เกิดความดีและความถูกต้องแก่สังคม จริยธรรมที่สูงที่สุด คือ การประพฤติปฏิบัติโดยยึดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติเพื่ออยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคมและจริยธรรมมีโครงสร้างอย่างน้อย 2 ข้อ คือ ศีลธรรม (Moral Value) คือ สิ่งที่ดีเว้น ไม่ควรปฏิบัติและคุณธรรม (Ethical Value) คือ สิ่งที่ดีควรปฏิบัติ

จากความหมายของจริยธรรมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติปฏิบัติโดยยึดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ อันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการและประเมินแล้วว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งผู้กระทำก็จะได้ความพึงพอใจจากการกระทำนั้นและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นในสังคม

2. องค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรม

กรมวิชาการ ได้ให้คำอธิบายว่า จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ส่วนประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องด้วยการคิด
2. ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือ ความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับนำจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ
3. ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ เชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งของการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมแบบใด จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของส่วนประกอบทั้ง 2 ประการที่กล่าวข้างต้นและบางส่วนอาจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ลักษณะทางจิตวิทยาบางประการของบุคคลนั้น ๆ หรือความรุนแรงของการบีบคั้นของสถานการณ์ที่รุนแรงกับบุคคลนั้นอีกด้วย เป็นต้น

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (2524) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนไว้ ดังนี้

1. บิดา มารดา บ้าน หรือสถาบันครอบครัว เป็นแหล่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและหล่อหลอม ตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัวและต้องทำหน้าที่นี้ต่อไป แม้ว่าเด็กจะเข้าไปรับการศึกษาอบรมในโรงเรียนระดับต่าง ๆ อยู่แล้วก็ตาม
2. ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กในครอบครัวเช่นเดียวกัน โดยปกติเด็กจะเรียนรู้เจตคติเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่ด้วยการสังเกตและเลียนแบบมากกว่าที่จะได้จากการฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่

โดยตรง หากผู้ใหญ่เป็นผู้มีลักษณะเด่นเป็นที่ยกย่องบูชาแก่เด็กมาก เด็กจะมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่มากขึ้นเท่านั้น

3. เพื่อนๆ ของเด็ก เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรมบางอย่างให้เด็กได้รับรู้ รับผิดชอบต่อปฏิบัติ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมคล้ายตามเพื่อนๆ ได้ นอกจากนี้ การเรียนรู้เชิงจริยธรรมของเด็กมีไขมาจากเพื่อนๆ เพียงฝ่ายเดียว แต่ยังได้มาจากได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน การเข้าใจกันและกัน ในระหว่างเด็กวัยเดียวกันเองด้วย ซึ่งเพื่อนๆ ดังกล่าวนี้นี้ รวมทั้งเพื่อนในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียนด้วย

4. พระสงฆ์หรือผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอหรือท้องถิ่น ที่เด็กหรือนักเรียนอยู่นั้น เป็นที่เคารพนับถือของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น และได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อบรมสั่งสอนด้านคุณธรรมแก่ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของพระสงฆ์และหรือผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นนั้น จะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมแก่เด็กหรือนักเรียนนักศึกษาในท้องถิ่นนั้นด้วย

5. สื่อสารมวลชนหรือสื่อมวลชนทุกรูปแบบในปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติ ค่านิยม ตลอดจนรูปแบบของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน นักเรียน นักศึกษา หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนไปถึงภาพยนตร์ บทเพลง หนังสืออ่าน เป็นทั้งเครื่องปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนทุกวัย และในขณะเดียวกันถ้าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้รับความสนใจด้านที่จะช่วยปลูกฝังความมีคุณธรรมที่ดีแก่เด็กและเยาวชนแล้ว ยังอาจเป็นเครื่องทำลายหรือขวางกั้นการปลูกฝังและหล่อหลอมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงปรารถนาได้ด้วย

6. โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การบริหารและการให้บริการต่างๆ ในสถานศึกษา การเป็นตัวอย่างอันดีงามของครูอาจารย์ การเรียนการสอนวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร การเรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวกับจริยศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา

3. แนวทางการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

สมบุรณ์ ชิตพงศ์ (2544 : 10) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรมต้องมีระดับความเข้มในการกระทำที่แสดงออกของผู้เรียนว่า มีคุณธรรมจริยธรรมระดับสูงสุดที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ยิ่งเป็นจริยธรรมโดยเจตนาอันเกิดจากปัญญาไปกำกับเจตนาในการทำดี ละเว้นชั่ว เครื่องมือวัดและประเมินต้องสะท้อนว่าผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมอันเกิดจากความมีปัญญาและปัญญานั้นเองทำให้แสดงการกระทำนั้นออกมา ดังนั้น การออกแบบประเมินหรือแบบสอบถามของนักเรียน แสดงว่าเด็กมีฐานมาจากการเกิดปัญญาว่าจะทำ หรือไม่ทำโดยเจตนาของตนเอง ดังนั้น การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมต้องใช้หลักจิตวิวัตติ ไม่ควรยึดติดกับรูปแบบหนึ่ง แต่ต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย สิ่งที่วัดในด้านคุณธรรมมี 4 ประการ คือ

1. การวัดความรู้ เป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
2. การวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม คือ ความโน้มเอียงทางด้านจิตใจอันเนื่องมาจากการมองเห็นคุณประโยชน์และโทษของสิ่งนั้น การกระทำหรือไม่กระทำในด้านคุณธรรมจริยธรรมขึ้นอยู่กับ

การมองเห็นคุณค่าประโยชน์และโทษเหล่านั้น ถ้าเห็นประโยชน์ก็ทำ ดังนั้น การวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม คือ การเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการกระทำนั้น ซึ่งดีกว่าการวัดความรู้

3. การวัดเหตุผลเชิงพฤติกรรม คือ การวัดเหตุผลที่สนับสนุนให้ผู้เรียนกระทำหรือไม่กระทำ ซึ่งการวัดเหตุผลเชิงพฤติกรรมต้องมีทฤษฎีทางจริยธรรมมาประกอบการพิจารณาการตอบของเด็กด้วยอย่างไรก็ตามการนำทฤษฎีหนึ่งมาใช้ต้องดูบริบทของสังคมไทยด้วย

4. พฤติกรรมการแสดงออก เป็นการแสดงออกของนักเรียนในการกระทำดี ละเว้นชั่ว การวัดและประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรมต้องสามารถวัดได้ทั้งการกระทำหรือการแสดงออกด้านคุณธรรมจริยธรรม

สาระสำคัญของการลูกเสือ

1. ความหมายของการลูกเสือ

สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ (2534 : 1-6) สรุปไว้ว่า การลูกเสือ คือ กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีวินัย มีคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง และไม่กีดกันในเรื่องศาสนาและเชื้อชาติ

การลูกเสือ (Scouting) หมายถึง กิจกรรมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม รักและเคารพในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตาม มีความอดทน มีน้ำใจ และมีชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข (สุเวช กลัษศรี, 2556 : 28)

อภัย จันทวิมล (2529, หน้า ก) ได้ให้ความหมายว่า การลูกเสือ เป็นโรงเรียนสอนวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยการให้ความรู้ในเชิงพราน ซึ่งหมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสัตว์และธรรมชาติ หรืออีกความหมายหนึ่ง จากคำอธิบายเรื่องการลูกเสือ (อภัย จันทวิมล, 2529, หน้า จ) ได้ให้ทรรศนะของเด็กเกี่ยวกับการลูกเสือไว้ว่า การลูกเสือได้ทำให้เขาตกอยู่ในหมู่เพื่อนอายุรุ่นราวคราวเดียวกันซึ่งก็เป็นการจัดตามธรรมชาติของเด็ก ไม่ว่าสำหรับเล่นเกม ทำเรื่องไม่ดี หรือไม่ทำอะไรเลย การลูกเสือทำให้เขามีระเบียบและอุปกรณ์ที่กะทัดรัด เป็นการสอดคล้องกับการคิดคำนึงและความโลดโผนของเด็ก ทั้งให้เป็นที่สอนให้เด็กดำรงชีวิตกลางแจ้งโดยไม่นิ่งเฉย ในส่วนทัศนะของผู้ปกครองเห็นว่าการลูกเสือทำให้เกิดสุขภาพทางกาย และการเติบโตสอนให้เกิดพลังงานรอบคอบ และการฝีมือ การลูกเสือทำให้เด็กมีวินัย มานะ รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ และรักชาติ กล่าวโดยย่อคือ การลูกเสือพัฒนานิสัยใจคอ ซึ่งเป็นของสำคัญกว่าสิ่งอื่นใดสำหรับเด็กในการที่จะหาทางดำเนินชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ (2521, หน้า 15-16) ได้ให้ความหมายของกิจการลูกเสือว่า เป็นกิจการที่มุ่งอบรมบ่มนิสัยให้เป็นผู้ที่เป็นลูกเสือเป็นพลเมืองดีตามจารีตประเพณีของบ้านเมือง ให้มีนิสัยสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และพึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย เห็นอกเห็นใจคนอื่น รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์เพื่อสาธารณะประโยชน์ รู้จักทำการฝีมือให้มีพัฒนาในทางกาย จิตใจ และศีลธรรม ทั้งนี้โดยไม่เกี่ยวข้องกัปลัทธิการเมืองใด ๆ

จากความหมายข้างต้นจะเห็นว่า คำว่า การลูกเสือ (Scouting) มีความหมายถึง กิจกรรมที่จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่สมาชิกในองค์กรให้เป็นพลเมืองดี มีวินัย มีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

2. ความสำคัญของการลูกเสือ

กระบวนการลูกเสือเป็นกระบวนการสำคัญยิ่งในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็น คนดี มีความสามารถ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองดีของชาติบ้านเมือง และสังคมโลก กระบวนการลูกเสือไทยเป็นพระราชมรดกอันล้ำค่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว องค์ พระราชบิดาแห่งลูกเสือไทยได้มอบไว้ให้แก่เยาวชนของชาติไทย ซึ่งรัฐบาลไทยทุกยุคทุกสมัยได้ยึดถือเป็นนโยบายสำคัญที่จะส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ เพราะกระบวนการลูกเสือ เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตอบสนองความต้องการตามวัยของเยาวชน สามารถพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติตามความคาดหวังของสังคม เป็นพลังสำคัญในการ รักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญมั่นคง โดยที่กิจกรรมลูกเสือมีหลักการที่ชัดเจน มีกิจกรรมที่ เหมาะสมกับหลักการพัฒนาการศึกษาและสอดคล้องกับกิจกรรมลูกเสือโลกอันเป็นกิจกรรมสากลและ เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535, หน้า ข) ได้ให้ความสำคัญกับกิจการ ลูกเสือ โดยพิจารณาเห็นว่ากิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดและผู้นำเพื่อประโยชน์ ช่วยให้ เยาวชนของชาติได้พัฒนาทางกาย สติปัญญา และจิตใจ มีระเบียบวินัย มีความสามัคคี มีความ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเสียสละ บำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ มีทักษะ มีการ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ยงยุทธ วัชรกุลย์ (2529 : 65) ได้กล่าวว่ากิจกรรมลูกเสือ เป็นแนวทางสำคัญที่จะ ช่วยให้อุดมการณ์ของชาติสำเร็จได้ เพราะกิจกรรมลูกเสือได้ฝึกหัดอบรมสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่ เยาวชนของชาติที่สมัครใจเป็นลูกเสือในแนวทางเดียวกัน

สมชัย วุฒิปรีชา (2539 : 43) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า ในปัจจุบันมีกิจกรรมการ เรียนการสอนหลายหลากวิธี แต่ก็ยังไม่มีกิจกรรมใดที่จะสามารถสร้างเสริมคุณธรรมหรือเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของคนไทยได้ดีและรวดเร็วเท่ากิจกรรมลูกเสือ นอกจากนี้ สมชัย วุฒิปรีชา (2533, หน้า 58) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการลูกเสือไว้อีกว่า กระบวนการลูกเสือเป็นวิธีการที่เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังและฝึกฝนให้เยาวชนของชาติมีคุณภาพ เพื่อเป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาประเทศชาติสืบไป

3. ประเภทของลูกเสือ

ลูกเสือ (Scout) ได้แก่ เยาวชนชายและหญิง อายุระหว่าง 8 – 23 ปี ที่รับการ ฝึกอบรมตามหลักสูตรวิชาลูกเสือ โดยยึดมั่นในหลักการ (principle) วิธีการ (Method) และ วัตถุประสงค์ (purpose) และวิธีการของการลูกเสือ (scouting) โดยอุดมการณ์ของลูกเสือ อยู่ที่ว่า การ ปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

เพื่อความสะดวกในการฝึกอบรม และการจัดกิจกรรมของลูกเสือให้บรรลุตาม หลักการวิธีการและวัตถุประสงค์ของการลูกเสือ คณะลูกเสือแห่งชาติจึงได้แบ่งประเภทของลูกเสือ ออกเป็น 4 ประเภท โดยยึดระดับอายุของเด็กเป็นเกณฑ์ และคำนึงถึงพัฒนาการทางร่างกายและ

จิตใจของเด็กเป็นพื้นฐาน ในการจัดหลักสูตร และกิจกรรมในการฝึกอบรม เพื่อให้เหมาะสมกับวัยของเด็กโดยธรรมชาติ คือ

3.1 ลูกเสือสำรอง (Cub Scout) มีอายุตั้งแต่ 6 – 12 ปี การฝึกอบรมและกิจกรรมลูกเสือสำรองจะจัดให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางร่างกาย และจิตใจเป็นพื้นฐาน ไม่ว่าเด็กนั้นกำลังเรียนอยู่ชั้นใด ระดับใดก็ตาม จะเป็นนักเรียนอยู่ในโรงเรียน หรือไม่เป็นนักเรียนก็ตาม

3.2 ลูกเสือสามัญ (Boy Scout) มีอายุตั้งแต่ 11 – 15 ปี ลูกเสือสามัญเริ่มได้รับการฝึกอบรมให้มีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น เริ่มใช้ชีวิตกลางแจ้งและการผจญภัย เน้นระบบหมู่และการเป็นผู้นำ รวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์โดยทั่วไป

3.3 ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ (Senior Scout) มีอายุตั้งแต่ 14 – 18 ปี ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่มีความรับผิดชอบสูง การฝึกอบรมและกิจกรรมเน้นเรื่องระบบหมู่และการเป็นผู้นำในระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ฝึกการใช้ชีวิตกลางแจ้ง การผจญภัยและทักษะวิชาลูกเสือ ฝึกอบรมความรู้พื้นฐานทางวิชาชีพตามที่ถนัด รวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นมากขึ้น

3.4 ลูกเสือวิสามัญ (Rover Scout) มีอายุตั้งแต่ 16 – 25 ปี ลูกเสือวิสามัญเป็นวัยของคนหนุ่มสาว ดังนั้น การฝึกอบรมลูกเสือวิสามัญจึงมุ่งที่จะเตรียมให้คนหนุ่มสาวเหล่านี้ พร้อมทั้งจะใช้ชีวิตผู้ใหญ่อย่างถูกต้องและสมบูรณ์แบบ ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่อไป การฝึกอบรมจะเน้นการเป็นผู้นำในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การวางแผนโครงการ และการปฏิบัติงานตามโครงการ ฝึกอบรมให้นิยมชีวิตกลางแจ้ง การให้บริการแก่ผู้อื่น และสังคมเป็นชีวิตจิตใจ

ตามพระราชบัญญัติลูกเสือ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528 และมาตรา 35 ระบุว่าลูกเสือที่เป็นหญิงอาจใช้ชื่อเรียกว่า เนตรนารี หรือชื่ออื่น ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ และบรรดาคำว่าลูกเสือในพระราชบัญญัตินี้ให้หมายความถึงลูกเสือที่เป็นหญิงด้วย

4. คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

สำหรับแนวการฝึกอบรมลูกเสือนั้น ลูกเสือทุกคน ทุกประเภท ผู้กำกับลูกเสือจะต้องเข้าใจและยึดถือคำปฏิญาณของลูกเสือและกฎของลูกเสืออยู่เสมอ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ (2534, หน้า 3-4) ได้กำหนดคำปฏิญาณของลูกเสือ โดยแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ไว้ดังนี้

คำปฏิญาณของลูกเสือสำรอง

ข้าสัญญาว่า

ข้อ 1 ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ข้อ 2 ข้าจะยึดมั่นในกฎของลูกเสือสำรอง และบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นทุกวัน

คำปฏิญาณของลูกเสือสามัญ ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และลูกเสือวิสามัญ

ด้วยเกียรติของข้า ข้าสัญญาว่า

ข้อ 1 ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ข้อ 2 ข้าจะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ

ข้อ 3 ข้าจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ

กฎของลูกเสือนั้น ได้แบ่งออกเป็นประเภทเช่นเดียวกับคำปฏิญาณของลูกเสือเช่นกัน
กฎของลูกเสือสำรอง มีดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ลูกเสือสำรองทำตามลูกเสือรุ่นพี่

ข้อ 2 ลูกเสือสำรองไม่ทำตามใจตนเอง

กฎของลูกเสือสามัญ ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และลูกเสือวิสามัญ มีดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ลูกเสือมีเกียรติเชื่อถือได้

ข้อ 2 ลูกเสือมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

และเชื่อตรงต่อผู้มีพระคุณ

ข้อ 3 ลูกเสือมีหน้าที่กระทำตนให้เป็นประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่น

ข้อ 4 ลูกเสือเป็นมิตรของคนทุกคนและเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก

ข้อ 5 ลูกเสือเป็นผู้สุภาพเรียบร้อย

ข้อ 6 ลูกเสือมีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์

ข้อ 7 ลูกเสือเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา และผู้บังคับบัญชาด้วย

ความเคารพ

ข้อ 8 ลูกเสือมีใจร่าเริงและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

ข้อ 9 ลูกเสือเป็นผู้มัธยัสถ์

ข้อ 10 ลูกเสือประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ

ลูกเสือจะต้องเข้าใจและปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสืออย่างสม่ำเสมอ
จนติดเป็นนิสัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความเป็น
พี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก และการทำความดีต่าง ๆ ผู้ที่จะเป็นพลเมืองดีนั้นจะต้องเป็นผู้กระทำ
ความดี มิใช่เป็นคนดีโดยอยู่เฉยๆ ไม่ทำอะไร ผู้กำกับลูกเสือควรหมั่นฝึกอบรมให้ลูกเสือเข้าใจและปฏิบัติ
ตามคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือ และควรประพฤติเป็นตัวอย่างด้วย

5. หลักการ

กระบวนการลูกเสือมีหลักการสำคัญ ดังนี้

5.1 มีศาสนาเป็นหลักยึดทางจิตใจ จงรักภักดีต่อศาสนาที่ตนเคารพนับถือ และพึง
ปฏิบัติศาสนกิจด้วยความจริงใจ

5.2 จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และประเทศชาติของตน พร้อมด้วยการส่งเสริม
และสนับสนุนสันติสุขและสันติภาพ ความเข้าใจที่ดีซึ่งกันและกัน และความร่วมมือซึ่งกันและกัน
ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

5.3 เข้าร่วมพัฒนาสังคม ยอมรับและให้ความเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น
และเพื่อนมนุษย์ทุกคน รวมทั้งธรรมชาติและสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก

5.4 มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

5.5 ลูกเสือทุกคนต้องยึดมั่นในคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ ซึ่งบัญญัติไว้ในภาษา
ของแต่ละประเทศ ตามความเหมาะสมกับวัฒนธรรมของตน โดยยึดถือใจความสำคัญที่ ลอร์ด เบเดน

โพเอลส์ ผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลกได้กำหนดไว้ คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ นั้น ต้องได้รับการอนุมัติจากองค์กรลูกเสือโลกก่อน จึงจะถือว่าเป็นคำปฏิญาณและกฎที่ถูกต้อง

6. วัตถุประสงค์

พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 มาตรา 8 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมลูกเสือ

เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบและช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคีและมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติตามแนวทางดังต่อไปนี้

- 6.1 ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และพึ่งตนเอง
- 6.2 ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- 6.3 ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
- 6.4 ให้รู้จักทำการฝีมือและฝึกฝนการทํากิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
- 6.5 ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศชาติ

7. ขอบข่าย

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกัน ให้รู้จักการเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ รวมทั้งให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดหลักสูตรเป็น 4 ประเภท ดังนี้

7.1 ลูกเสือสำรอง	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3
7.2 ลูกเสือสามัญ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
7.3 ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3
7.4 ลูกเสือวิสามัญ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

แนวทางการจัดมวกิจกรรมลูกเสือ

การลูกเสือเป็นขบวนการทางการศึกษานอกระบบ ที่มุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ การศึกษาด้วยวิธีการของลูกเสือจะช่วยให้เยาวชนมีคุณสมบัติตามที่สังคมต้องการ เช่น มีลักษณะเฉพาะของผู้นำที่ดี มีคุณธรรม มีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่เหมาะสมกับความต้องการของสังคม กระบวนการและวิธีการของลูกเสือที่เด็กได้รับ เป็นกระบวนการทางธรรมชาติ ที่สอดคล้องกับหลักการศึกษ และตรงกับความต้องการของเด็ก คือการเรียนรู้ผ่านการเล่น การศึกษาด้วยการกระทำ และการศึกษาเพื่อจัดประสบการณ์ซึ่งเป็นคุณลักษณะพิเศษ และเป็นคุณลักษณะของการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันที่ว่า กิจกรรมลูกเสือควรเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการสร้างความเจริญก้าวหน้า การลูกเสือไม่ใช่การปฏิวัติทางการศึกษา การลูกเสือเป็นเพียงคำแนะนำ เป็นการช่วยศึกษาในทางปฏิบัติ การลูกเสือมีส่วนช่วยในการฝึกอบรมในโรงเรียน และสามารถอดุชองโหว่ ซึ่งหลักสูตรการศึกษา

ภายในโรงเรียนธรรมดาหนีไม่พ้น สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ (2537 : 165-166) ได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาลูกเสือ 8 ประการ ได้แก่

1. กิจกรรมพัฒนาทางกาย

เป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ลูกเสือได้ออกกำลังกายอย่างเต็มที่ และทำให้ร่างกายแข็งแรง การจัดกิจกรรมต้องให้เหมาะสมกับสภาพอนามัยและอายุของเด็กไม่ใช้กิจกรรมที่ใช้แรงมากเกินไป หรือเป็นกิจกรรมสำหรับเด็กเล็ก ๆ

2. กิจกรรมพัฒนาทางสติปัญญา

การจัดกิจกรรมที่เร้าใจให้ลูกเสือได้ปฏิบัติอันเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์วิธีการบางอย่างที่ได้นำมาใช้ในการพัฒนาทางสติปัญญา

3. กิจกรรมพัฒนาทางจิตใจและศีลธรรม

กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาจิตใจและศีลธรรมให้แก่ลูกเสือ โดยส่งเสริมให้มีความซาบซึ้งในศาสนา สวดมนต์ การปฏิบัติศาสนกิจและการพัฒนาแนวความคิดทางศาสนา

4. กิจกรรมพัฒนาในเรื่องการสร้างค่านิยมและเจตคติ

เป็นกิจกรรมที่พยายามสร้างค่านิยมและเจตคติที่ดีในสิ่งแวดล้อมทั่วไปให้เด็กเห็นและปลูกฝังลงไปในตัวเด็ก โดยการแสดงภาพที่ดี ที่มีค่านิยม อภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับลูกเสือแต่ละคน หรือกับกลุ่มลูกเสือทุกโอกาส เพื่อว่าลูกเสือจะได้ค้นพบตัวเองว่าค่านิยม เจตคติและมาตรฐานอะไรที่มีคุณค่าอย่างยิ่งยวด

5. กิจกรรมพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ลูกเสือสร้างสัมพันธภาพอย่างฉันท์มิตรกับผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้ลูกเสือได้ทดสอบความสามารถหรือทักษะของเขาในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้กำกับลูกเสือและทดสอบความสามารถในการผูกมิตรกับเด็กชายหญิงในวัยเดียวกับเขา

6. กิจกรรมพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคม

เป็นกิจกรรมที่ลูกเสือควรจะมีความสามารถที่จะทำงานร่วมกันอย่างกลมเกลียวราบรื่น ลูกเสือควรจะได้เรียนรู้ถึงการให้ความร่วมมือ การให้และการรับ การแสดงบทบาทและเรียนรู้ถึงการยอมรับในคุณค่าและบุคลิภาพของบุคคลอื่น ๆ

7. กิจกรรมพัฒนาสัมพันธภาพต่อชุมชน

เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับความพร้อมและความสามารถในการให้บริการแก่ผู้อื่น และกระตุ้นให้ลูกเสือได้เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ประจำเฉพาะตัวหรือปฏิบัติการร่วมกันทั้งหมด ในโครงการบำเพ็ญประโยชน์

8. กิจกรรมพัฒนาทางด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ลูกเสือได้มีความเพลิดเพลินกับชีวิตกลางแจ้ง และส่งเสริมให้รู้จักรักและรักษาธรรมชาติ การเรียนรู้เรื่องธรรมชาติ

องค์ประกอบการจัดมวกิจกรรมลูกเสือ

การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี มีแนวทางการจัดกิจกรรมตามวิธีการลูกเสือ (Scout Method) ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ

1. คำปฏิญาณและกฎ ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่ลูกเสือทุกคนให้คำมั่นสัญญาว่าจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ กฎของลูกเสือมีไว้ให้ลูกเสือเป็นหลักในการปฏิบัติ ไม่ได้ “ห้าม” ทำ หรือ “บังคับ” ให้ทำ แต่ถ้า “ทำ” ก็จะทำให้เกิดผลดีแก่ตัวเอง เป็นคนดี ได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้มีความดี เชื่อถือได้ ฯลฯ

2. เรียนรู้จากการกระทำ เป็นการพัฒนาส่วนบุคคล ความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของผลงานอยู่ที่การกระทำของตนเอง ทำให้มีความรู้ที่ชัดเจน และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเองได้ และท้าทายความสามารถของตนเอง

3. ระบบหมู่ เป็นรากฐานอันแท้จริงของการลูกเสือ เป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน การยอมรับซึ่งกันและกัน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้การใช้ประชาธิปไตยเบื้องต้น

4. การใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ผูกให้มีความเป็นหนึ่งเดียวในการเป็นสมาชิกลูกเสือ เนตรนารี ด้วยการใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ได้แก่ เครื่องแบบ เครื่องหมาย การทำความเคารพ รหัสคำปฏิญาณ กฎ คติพจน์ คำขวัญ ธง เป็นต้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักและภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์การลูกเสือโลก ซึ่งมีสมาชิกอยู่ทั่วโลกและเป็นองค์กรที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในโลก

5. การศึกษาธรรมชาติ คือ สิ่งสำคัญอันดับหนึ่งในกิจกรรมลูกเสือ ธรรมชาติอันโปร่งใสตามชนบท ป่าเขา ป่าละเมาะ และพุ่มไม้ เป็นที่ปรารถนาอย่างยิ่งในการไปทำกิจกรรมกับธรรมชาติ การปีนเขา ตั้งค่ายพักแรมในสุดสัปดาห์หรือตามวาระของการอยู่ค่ายพักแรม ตามกฎระเบียบ เป็นที่สนใจของเด็กทุกคน ถ้าขาดสิ่งนี้แล้ว ก็ไม่เรียกว่าใช้ชีวิตแบบลูกเสือ

6. ความก้าวหน้าในการเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้เด็กต้องให้มีความก้าวหน้าและดึงดูดใจ สร้างให้เกิดความกระตือรือร้นอยากที่จะทำ และวัตถุประสงค์ในการจัดแต่ละอย่างให้สัมพันธ์กับความหลากหลายในการพัฒนาตนเอง เกมการเล่นที่สนุกสนาน การแข่งขันกันก็เป็นสิ่งดึงดูดใจและเป็นการจูงใจที่ดี

7. การสนับสนุนโดยผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ชี้แนะหนทางที่ถูกต้องให้แก่เด็ก เพื่อให้เขาเกิดความมั่นใจในการที่จะตัดสินใจกระทำการสิ่งใดลงไป ทั้งคู่มีความต้องการซึ่งกันและกัน เด็กก็ต้องการให้ผู้ใหญ่ช่วยชี้แนะ ผู้ใหญ่เองก็ต้องการนำพาให้ไปสู่หนทางที่ดี ให้ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและดีที่สุด จึงเป็นการร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย

เงื่อนไข

1. เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม

การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีตามหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น สถานศึกษา อาจจัดเวลาได้ตามความเหมาะสม ส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษของลูกเสือเนตรนารี แต่ละประเภท อาจใช้ในเวลาเรียนปกติหรือนอกเวลาเรียนก็ได้

2. การจัดกิจกรรม

2.1 การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีตามหลักสูตร ควรจัดให้มีการเปิดประชุม กองทุกครั้ง เพื่อเป็นการฝึกความมีระเบียบวินัยในตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 พิธีเปิด (ชักธงขึ้น สวดมนต์ สงบนิ่ง ตรวจ แยก)

2.1.2 เกมหรือเพลง

2.1.3 เรียนตามหลักสูตร

2.1.4 การเล่าเรื่องสั้นที่เป็นประโยชน์

2.1.5 พิธีปิด (นัดหมาย ตรวจ ชักธงลง เลิก)

2.2 กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม การเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรม มีวัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้ลูกเสือมีความอดทน อยู่ในระเบียบวินัย รู้จักช่วยเหลือตัวเอง รู้จักอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนวิชาลูกเสือเพิ่มเติม ผู้บังคับบัญชาลูกเสือจำเป็นต้องวางแผนนำลูกเสือไปเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรมไว้ให้พร้อมก่อนและเนิ่น ๆ ดังนั้นบทบาทผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ต่อลูกเสือ ต้องงานการอยู่ค่ายพักแรม และตามหน้าที่ของตนเองจึงจำเป็นต้องหาโอกาสให้ลูกเสือของตนได้มีโอกาสในการอยู่ค่ายพักแรมเสมอ ให้ผู้กำกับลูกเสือนำลูกเสือไปฝึกเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรมปีหนึ่ง ไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ครั้งหนึ่งให้อยู่ค่ายพักแรมอย่างน้อย 1 คืน

2.3 กิจกรรมพิธีการ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพิธีการลูกเสือ เช่น พิธีเข้าประจำ กอง พิธีทบทวนคำปฏิญาณและสวนสนาม พิธีถวายราชสดุดี พิธีประดับเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้ลูกเสือมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในการเป็นลูกเสือ

2.4 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ลูกเสือได้บำเพ็ญประโยชน์ตามอุดมการณ์ของลูกเสือ

2.5 ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ควรผ่านการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือขั้นความรู้เบื้องต้นในแต่ละประเภท

2.6 สถานศึกษาควรให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ

3. การประเมินกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นกระบวนการทดสอบความสามารถและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนลูกเสือ เนตรนารี ซึ่งนอกจากพิจารณาความรู้ตามทฤษฎีแล้ว ต้องพิจารณาด้านความประพฤติ พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นทักษะและการปฏิบัติต่าง ๆ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายและการประเมินตามสภาพจริง แบ่งการประเมินผลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. **กิจกรรมบังคับ** เป็นการประเมินผลกิจกรรมตามหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนผ่านเกณฑ์การตัดสิน เลื่อนชั้นหรือจบหลักสูตร โดยการเข้าร่วมกิจกรรมและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด มีการประเมินผลตลอดภาคเรียน/ปี โดยวิธีการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม การซักถาม การทดสอบภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยกำหนดผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ปฏิบัติกิจกรรมและมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. วิชาพิเศษ การประเมินผลวิชาพิเศษในแต่ละวิชา ใช้วิธีการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ในข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ

การจัดมวลกกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ (2532 : 4) ได้อธิบายถึงวิธีการจัดกิจกรรมลูกเสือที่จะก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติไว้ ดังนี้

1. จัดให้มีระบบการฝึกอบรมที่สนุกสนาน ดึงดูดความสนใจ ก้าวหน้าโดยอาศัยคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
2. ให้เด็กชายได้ปฏิบัติกิจกรรมที่ตนถนัดในที่กลางแจ้งเป็นส่วนใหญ่ และให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วย
3. ให้ฝึกหัดความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นเป็นขั้นๆ และเพิ่มการฝึกอบรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อว่าจะได้เกิดความสามารถ ความเชื่อมั่นในตนเอง มีนิสัยใจคอดี เป็นที่ไว้วางใจสามารถในการเป็นผู้นำและปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีวิธีการลูกเสือ ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ประการคือ

- 3.1 คำปฏิญาณและกฎ
- 3.2 เรียนรู้จากการกระทำ
- 3.3 ระบบหมู่
- 3.4 การใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน
- 3.5 การศึกษาธรรมชาติ
- 3.6 ความก้าวหน้าในการเข้าร่วมกิจกรรม และ
- 3.7 การสนับสนุนโดยผู้ใหญ่

มวลกกิจกรรมลูกเสือ หมายถึง กิจกรรมทั้งปวง ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ หลาย ๆ กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นหมวดหมู่อย่างมีระบบ สัมพันธ์และสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของขบวนการลูกเสือ ส่งเสริมให้เยาวชนลูกเสือกระทำ เพื่อให้มีคุณธรรม จริยธรรม เกิดการเรียนรู้ ฝึกทักษะความสามารถ เสริมสร้างพัฒนาการตามวัตถุประสงค์ หลักการและวิธีการของขบวนการลูกเสือ

ดังนั้น การนำหลักสูตรลูกเสือแต่ละประเภทที่มีอยู่มาพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา จึงกำหนดได้เป็น 4 หมวด คือ

หมวดที่ 1 กิจกรรมสัญลักษณ์ (Symbolic Activities)

กิจกรรมสัญลักษณ์ของลูกเสือ หมายถึง กิจกรรมที่เป็นเรื่องหรือเป็นแบบฉบับเฉพาะของกิจกรรมลูกเสือ ประกอบด้วย

- 1.1 ความรู้เกี่ยวกับขบวนการลูกเสือ
- 1.2 ความรู้ความเข้าใจในกฎและคำปฏิญาณของลูกเสือ
- 1.3 วินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.4 การพึ่งและพัฒนาตนเอง

1.5 การช่วยเหลือผู้อื่น

1.6 ทักษะทางลูกเสือ

1.7 การใช้ชีวิตกลางแจ้ง

หมวดที่ 2 กิจกรรมตามคำปฏิญาณและกฎ (Promise & Law)

กิจกรรมตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ หมายถึง กิจกรรมที่นำคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ 10 ข้อ มาจัดทำเป็นกิจกรรม การกระทำ การปฏิบัติ ประกอบด้วย

2.1 ลูกเสือมีเกียรติเชื่อถือได้

2.2 ลูกเสือมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และซื่อตรงต่อผู้มีพระคุณ

2.3 ลูกเสือมีหน้าที่กระทำตนให้เป็นประโยชน์

2.4 ลูกเสือเป็นมิตรของคนทุกคนและเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก

2.5 ลูกเสือเป็นผู้สุภาพเรียบร้อย

2.6 ลูกเสือมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์

2.7 ลูกเสือเชื่อฟังคำสั่งของบิดา มารดา และผู้บังคับบัญชาด้วยความเคารพ

2.8 ลูกเสือมีใจร่าเริง และไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

2.9 ลูกเสือเป็นผู้มีธยัสถ์

2.10 ลูกเสือเป็นผู้ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ

หมวดที่ 3 กิจกรรมโครงการ เพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนา

กิจกรรมโครงการ เพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนา เป็นกิจกรรมในรูปแบบโครงการที่จะให้ลูกเสือ ได้กระทำเพื่อช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ช่วยเหลือคนเจ็บไข้ได้ป่วย ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ช่วยเหลืองานจราจร ช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุต่าง ๆ เป็นโครงการส่งเสริมให้ลูกเสือช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นโครงการส่งเสริมให้ลูกเสือช่วยงานชุมชน เช่น งานด้านศาสนา งานด้านวัฒนธรรม งานด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ งานด้านการปกครอง งานด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ ประกอบด้วย

3.1 สิ่งแวดล้อม

3.2 ชุมชน

3.3 ชาติบ้านเมือง

3.4 โลก

หมวดที่ 4 กิจกรรมวิชาพิเศษ (Proficiency Badge)

ส่งเสริมการเรียนรู้ ฝึกทักษะ ความสามารถเสริมสร้างประสบการณ์และวิทยาการต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัดของเยาวชนลูกเสือสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเป็นฐานสำคัญในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ เน้นกระบวนการฝึกอบรมนอกเวลาเรียน จำแนกได้เป็น 10 กลุ่มวิชา ดังนี้

4.1 กลุ่มทักษะทางการลูกเสือขั้นสูง

4.2 กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

4.3 กลุ่มวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี

- 4.4 กลุ่มศาสนา ศิลปะ ดนตรี วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
- 4.5 กลุ่มการศึกษาและจิตวิทยาเพื่อการศึกษาต่อ
- 4.6 กลุ่มพลานามัย กีฬา สาธารณสุขศาสตร์และการแพทย์
- 4.7 กลุ่มเศรษฐศาสตร์
- 4.8 กลุ่มนิเทศศาสตร์
- 4.9 กลุ่มเกษตรศาสตร์
- 4.10 กลุ่มสันติภาพและความมั่นคงของชาติ

การจัดมวลงกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวคือ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ตลอดภาคเรียนทั้ง 2 ภาค ภาคเรียนหนึ่งต้องจัดให้มีการฝึกอบรมให้กับเยาวชนลูกเสือ อย่างน้อย 18 ชั่วโมง โดยแบ่งค่าน้ำหนักการฝึกอบรมตามหมวดกิจกรรมของลูกเสือแต่ละประเภทไว้ ดังนี้

ตารางที่ 2 – 1 แสดงกิจกรรมตามหลักสูตรลูกเสือแต่ละประเภท

ประเภทลูกเสือ	กิจกรรม สัญลักษณ์	กิจกรรมตามคำปฏิญาณและ กฎของลูกเสือ	กิจกรรม โครงการ	จำนวนชั่วโมง ใน 1 ภาคเรียน
สำรอง	10	5	3	18
สามัญ	10	5	3	18
สามัญรุ่นใหญ่	6	6	6	18
วิสามัญ	2	2	14	18

ที่มา : แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา, 2552. หน้า ค

หลักสูตรลูกเสือ เนตรนารี

1. หลักสูตรลูกเสือสำรอง (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3)

ความมุ่งหมายทั่วไป

เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเด็กในช่วงอายุ 6 ถึง 10 ปี ทั้งในทางกาย สติปัญญา จิตใจ ศีลธรรมและสังคมด้วยกระบวนการลูกเสือ มุ่งให้มีพื้นฐานความเป็นลูกเสือ ฝึกให้กระทำความดีต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อสถานศึกษา ต่อชุมชน ชนิตบ้านเมือง และโลกด้วยกิจกรรมลูกเสือที่เหมาะสมกับวัย โดยถือว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของแผนการฝึกอบรมที่ต่อเนื่องสำหรับเด็กในวัยต่าง ๆ ที่อยู่ในขบวนการลูกเสือ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับเตรียมลูกเสือสำรอง และระดับลูกเสือสำรอง ซึ่งมี 3 ชั้น คือ ดาวดวงที่ 1 ดาวดวงที่ 2 และดาวดวงที่ 3 และให้เด็กมีโอกาสได้รับเครื่องหมายวิชาชีพที่กำหนดไว้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น

ผู้สมัครเป็นลูกเสือสำรอง จะต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรระดับเตรียมลูกเสือสำรอง หรือผ่านการทดสอบขั้นต้นในกิจกรรมสัญลักษณ์ของหลักสูตรระดับเตรียมลูกเสือสำรอง เมื่อปฏิกิริยาตนในพิธีเข้าประจำกองและรับเครื่องหมายลูกเสือสำรองแล้ว จึงนับว่าเป็นลูกเสือสำรองโดยสมบูรณ์

ตารางที่ 2 - 2 แสดงหลักสูตรลูกเสือสำรอง

หลักสูตร	รายการ
เตรียมลูกเสือสำรอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้เกี่ยวกับนิทานเรื่องเมาศลีและประวัติการเริ่มกิจการลูกเสือสำรอง 2. รู้จักการทำความเคารพเป็นหมู่ (แกรนด์ฮาวล์) และระเบียบแถวเบื้องต้น 3. รู้จักการทำความเคารพเป็นรายบุคคล การจับมือซ้ายและคตัพจน์ของลูกเสือ 4. รู้จักคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือสำรอง
ดาวดวงที่ 1 ดาวดวงที่ 2 ดาวดวงที่ 3	<ol style="list-style-type: none"> 1. อนามัย 2. ความสามารถในเชิงทักษะ 3. การสำรวจ 4. การค้นหาธรรมชาติ 5. ความปลอดภัย 6. บริการ 7. ธงและประเทศต่าง ๆ 8. การฝีมือ 9. กิจกรรมกลางแจ้ง 10. การบันเทิง 11. การผูกเงื่อน 12. คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือสำรอง
เครื่องหมายวิชาพิเศษ (18 วิชา) เครื่องหมายลูกเสือสัมพันธ์	เรียนชั้นละ 2 วิชา และเมื่อสอบได้ดาวดวงที่ 3 แล้วสอบได้ทุกวิชา โดยสามารถเรียนในเวลา นอกเวลา หรืออาจใช้วิธีบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้

ที่มา : แนวทางการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา, 2552.

2. หลักสูตรลูกเสือสามัญ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6)

ความมุ่งหมายทั่วไป

เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนในวัยช่วงอายุ 11 ถึง 15 ปี ทั้งในทางกาย สติปัญญา จิตใจ ศีลธรรมและสังคม ให้มีความสามารถช่วยเหลือตนเอง ป้องกันตนเองให้พ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ สามารถพัฒนาตนเอง รู้จักวางแผนพัฒนาชีวิต มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม ตามกฎของลูกเสือ เน้นให้รู้จักช่วยเหลือครอบครัว ผู้อื่น สถานศึกษา ชุมชน ชนชาติบ้านเมืองและสังคมโลก มีจิตสำนึกในประโยชน์ของประเทศชาติและส่วนรวมเป็นสำคัญ ได้เรียนรู้วิชาการตามความถนัด ความสนใจ และพัฒนาสู่ระดับสูงเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในภายหน้า

แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับลูกเสือตรี ระดับลูกเสือโท ระดับลูกเสือเอก กับให้เยาวชนมีโอกาสได้รับเครื่องหมายวิชาพิเศษที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น

ผู้สมัครเป็นลูกเสือสามัญ จะต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรระดับลูกเสือสำรอง หรือผ่านการทดสอบขั้นต้นในกิจกรรมสัญลักษณ์ของหลักสูตรระดับลูกเสือสำรอง เมื่อปฎิญาณตนในพิธีเข้าประจำกอง และรับเครื่องหมายลูกเสือสามัญแล้ว จึงนับว่าเป็นลูกเสือสามัญโดยสมบูรณ์

ตารางที่ 2 – 3 แสดงหลักสูตรลูกเสือสามัญ

หลักสูตร	รายการ
ลูกเสือตรี	<ol style="list-style-type: none"> 1. แสดงว่ามีความรู้เกี่ยวกับขบวนการลูกเสือ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ประวัติสังเขปของ Lord Baden Powell 1.2 พระราชประวัติสังเขปของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว 1.3 วิวัฒนาการของขบวนการลูกเสือไทยและลูกเสือโลก 1.4 การทำความเคารพ การแสดงรหัส การจับมือซ้ายและคอดิจนจ์ของลูกเสือ 2. คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือสามัญ เข้าใจและยอมรับคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือสามัญ 3. กิจกรรมกลางแจ้ง มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่หรือกองลูกเสือนอกสถานที่ 4. ระเบียบแถว ท่ามือเปล่า ท่าถือไม้พลอง การใช้สัญญาณมือและนกหวีด การตั้งแถวและการเรียกแถว
ลูกเสือโท	<ol style="list-style-type: none"> 1. การรู้จักดูแลตนเอง 2. การช่วยเหลือผู้อื่น 3. การเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ 4. ทักษะในทางวิชาลูกเสือ 5. งานอดิเรกและเรื่องที่น่าสนใจ 6. คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
ลูกเสือเอก	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพึ่งตนเอง 2. การบริการ 3. การผจญภัย 4. วิชาการของลูกเสือ 5. ระเบียบแถว
เครื่องหมายวิชาพิเศษ (54 วิชา)	เรียนในเวลา นอกเวลาหรืออาจใช้วิธีบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้

ที่มา : แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา, 2522.

3. หลักสูตรลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3)

ความมุ่งหมายทั่วไป

เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนในวัยช่วงอายุ 14 ถึง 18 ปี ทั้งในทางกาย สติปัญญา จิตใจ ศีลธรรม และสังคม ให้มีความสามารถช่วยเหลือตนเอง ป้องกันตนเองให้พ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ สามารถพัฒนาตนเอง รู้จักวางแผนพัฒนาชีวิต มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม ตามกฎของลูกเสือ เน้นให้รู้จักช่วยเหลือสิ่งแวดล้อม ชุมชน ชนชาติบ้านเมืองและสังคมโลก มีจิตสำนึกสาธารณะ ยึดถือประโยชน์ของชนชาติบ้านเมืองเหนือประโยชน์ของตนและพวกพ้อง ได้เรียนรู้วิชาการตามความสนใจ ความถนัดและพัฒนาสู่ระดับสูงเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในภายหน้า

เยาวชนสมัครเข้าเป็นลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ได้ เมื่อผ่านการเป็นลูกเสือสามัญมาแล้ว หรือแม้ไม่เคยเป็นลูกเสือมาก่อนเลย แต่ต้องอยู่ในวัย 14 ถึง 18 ปี ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่จะต้องพยายามฝึกอบรมและกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการฝึกอบรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ เพื่อรับเครื่องหมายในระดับที่สูงขึ้นตามลำดับ คือ เครื่องหมายลูกเสือโลก เครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ เครื่องหมายลูกเสือหลวง

เยาวชนที่สมัครเข้าเป็นลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ จะต้องผ่านการฝึกอบรมและกระทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเครื่องหมายลูกเสือโลกภายใน 1 ภาคเรียน หรือภายใน 6 เดือน และเข้าพิธีประจำกองแล้ว จึงนับว่าเป็นลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่โดยสมบูรณ์ มีสิทธิ์ประดับเครื่องหมายลูกเสือโลกที่ทึ่กลางกระเป๋าสื่อข้างซ้ายได้ จากนั้นเข้ารับการฝึกอบรมและกระทำกิจกรรมเพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษ เครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ และเครื่องหมายลูกเสือหลวง ต่อไป

ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ เน้นการกระทำกิจกรรมด้วยระบบหมู่ กองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ประกอบด้วยหมู่ลูกเสือ 2-6 หมู่ แต่ละหมู่มีลูกเสือ 4-8 คน รวมทั้ง นายหมู่และรองนายหมู่ การฝึกอบรมและการกระทำกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ เน้นที่การฝึกให้มีความสามารถในการวางแผนดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน วิธีการกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย วิธีการประเมินผลงานและรายงานผลการดำเนินงาน โดยมีผู้กำกับลูกเสือเป็นที่ปรึกษา

ตารางที่ 2 - 4 แสดงหลักสูตรลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

หลักสูตร	รายการ
เครื่องหมายลูกเสือโลก (สอบได้ภายใน 6 เดือน)	<ol style="list-style-type: none"> 1. แสดงว่าเข้าใจเรื่องราวต่อไปนี้พอสมควร <ol style="list-style-type: none"> 1.1 กิจการของลูกเสือแห่งชาติ 1.2 กิจการของลูกเสือโลกและความสัมพันธ์ระหว่างลูกเสือนานาชาติ 1.3 บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ 2. ยอมรับและปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ 3. เข้าใจเรื่องระเบียบแถวและปฏิบัติตามหนังสือคู่มือการฝึกระเบียบแถวลูกเสือของสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

ตารางที่ 2 – 4 แสดงหลักสูตรลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ (ต่อ)

หลักสูตร	รายการ
	<p>4. กางและรื้อเต็นท์ที่พักรวมในเวลากลางคืนกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่อีกคนหนึ่ง</p> <p>5. สาธิตการบรรจุเครื่องหลังอย่างถูกต้องสำหรับการเดินทางไกลไปพักรวมค้างคืน</p> <p>6. ก่อและจุดไฟกลางแจ้ง แล้วปรุงอาหารอย่างเพียงพอสำหรับ 2 คน</p> <p>7. สามารถอ่านและใช้แผนที่ เข็มทิศ และรู้จักบริเวณที่ตนอยู่ โดยพิจารณาจากเข็มทิศและสิ่งแวดล้อมที่มองเห็นด้วยตาเปล่า</p> <p>8. สามารถผูกและรู้จักประโยชน์ของเงื่อน 10 เงื่อนต่อไปนี้ คือ เงื่อนพิรอด เงื่อนขัดสมาธิ เงื่อนผูกกระหวัดไม้ เงื่อนบ่วงสายธนู เงื่อนตะกรุดเบ็ด เงื่อนประมง เงื่อนผูกซุง เงื่อนผูกรั้ง เงื่อนปมตาไก่ และการผูกแน่น (ผูกทแยง ผูกกากบาท ผูกประกบ)</p> <p>9. รู้วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ คือ บาดแผลธรรมดา ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก เป็นลม ุงักัด แมงมุมกัด แมลงกัดต่อย ผีวหนังสือ และเท้าแพลง</p> <p>10. รู้เรื่องที่พึงระวังเพื่อความปลอดภัยทั่วไปเกี่ยวกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่</p>
เครื่องหมายวิชาพิเศษ (76 วิชา)	เรียนในเวลา นอกเวลา หรืออาจใช้วิธีบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้
เครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ (สอบได้ภายใน 1 ปี และเข้าพิธีประจำกองแล้วหลังได้รับเครื่องหมายลูกเสือโลก)	<p>ผู้ที่เข้าเกณฑ์ได้รับเครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ได้รับเครื่องหมายลูกเสือโลก 2. สอบวิชาพื้นฐานระดับลูกเสือชั้นพิเศษได้ 5 วิชา คือ วิชาการเดินทางสำรวจ วิชาการบริการ และวิชาอื่น ๆ อีก 3 วิชา ซึ่งลูกเสือเป็นผู้คัดเลือก 3. ผ่านการฝึกอบรมวิชาความคิดริเริ่ม (Initiative Course) ซึ่งต้องประกอบด้วยการเดินทางไกลไปอยู่ค่ายพักรวม เป็นเวลา 1 คืน การไปอยู่ค่ายพักรวมต้องเดินไปยังท้องถิ่นที่ลูกเสือ ไม่คุ้นเคย จำนวนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ที่จะไปอยู่ค่ายพักรวม ควรแบ่งเป็นชุด ๆ ละ 4 คน การเดินทางไกลต้องมีระยะทางอย่างน้อย 4 กิโลเมตร และในการเดินทางให้สมมติว่ามีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นอย่างน้อย 5 อย่าง เช่น ช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือมีผู้ติดอยู่ในที่สูง และเหตุฉุกเฉินทางน้ำ เป็นต้นเหตุฉุกเฉินที่วานี้ให้เว้นระยะห่างกันพอสมควร และลูกเสือจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องแผนที่และเข็มทิศ จึงจะสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทางได้

ตารางที่ 2 – 4 แสดงหลักสูตรลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ (ต่อ)

หลักสูตร	รายการ
	<p>การฝึกอบรมวิชาความศรัทธาเริ่มนี้ต้องมีลักษณะเป็นการทดสอบอย่างจริงจังในเรื่องความตั้งใจจริง ความศรัทธาเริ่มและการพึ่งตนเอง (Self-reliance)</p> <p>4. คณะกรรมการดำเนินงานของกองและผู้กำกับเห็นว่าเป็นผู้ที่สมควรได้รับเครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ</p> <p>5. ได้รับอนุมัติจากเลขาธิการคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติหรือผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัดแล้วแต่กรณี</p>
เครื่องหมายลูกเสือหลวง	<p>ผู้ที่เข้าเกณฑ์ได้รับเครื่องหมายลูกเสือหลวง จะต้องมีความสมบูรณ์ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ได้รับเครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ 2. สอบวิชาพื้นฐานระดับลูกเสือชั้นพิเศษได้ 3 วิชา ซึ่งไม่อยู่ในวิชาพื้นฐาน 5 วิชาที่สอบได้ เมื่อขอรับเครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ 3. สอบได้วิชาบริการและวิชาพื้นฐานอีก 3 วิชาในระดับลูกเสือหลวง 4. ผ่านการฝึกอบรมวิชาการเป็นผู้นำตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ 5. คณะกรรมการดำเนินงานของกองและผู้กำกับเห็นว่าเป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีตามวิธีการของลูกเสือและสมควรได้รับ 6. เลขาธิการคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติหรือผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัดแล้วแต่กรณีเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลที่มีวุฒิเหมาะสม ทำการสัมภาษณ์เมื่อเห็นว่า เป็นผู้เหมาะสมแล้วให้รายงานต่อไปตามลำดับ จนถึงคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติพิจารณา อนุมัติ และให้ประธานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ เป็นผู้ลงนามในประกาศนียบัตร แสดงว่าเป็นผู้ได้รับเครื่องหมายลูกเสือหลวง

ที่มา : แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา, 2522.

หมายเหตุ เครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ และเครื่องหมายลูกเสือหลวง มีวิชาพื้นฐาน 8 วิชาเหมือนกันแต่ต่างระดับกัน คือ หลักสูตรลูกเสือหลวงมีระดับสูงกว่าระดับลูกเสือชั้นพิเศษ วิชาพื้นฐาน 8 วิชา สำหรับเครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ และเครื่องหมายลูกเสือหลวง มีดังนี้

1. หน้าที่พลเมือง
2. สิ่งแวดล้อม
3. การเดินทางสำรวจ
4. การแสดงออกทางศิลปะ
5. สมรรถภาพทางกาย
6. อุทมคติ
7. กิจกรรมที่สนใจเป็นพิเศษ
8. บริการ

4. หลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี วิสามัญ (ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

ความมุ่งหมายทั่วไป

การลูกเสือวิสามัญ เป็นการฝึกอบรมบ่มนิสัย ต่อเนื่องจากลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ของลูกเสือทุกเหล่า เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนในวัยช่วงอายุ 16 ถึง 25 ปี ทั้งในทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ ศีลธรรมและสังคม ให้มีความสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ป้องกันตนเองให้พ้นจากโรคและภัยอันตรายต่าง ๆ สามารถพัฒนาตนเองได้ รู้จักวางแผนพัฒนาชีวิต มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมตามกฎของลูกเสือ เน้นให้มีความสามารถที่จะช่วยเหลือลูกเสือรุ่นน้องให้กระทำกิจกรรม ตามกระบวนการลูกเสือ พร้อมทั้งปฏิบัติตามคติพจน์ของลูกเสือวิสามัญ คือ บริการ มีจิตสำนึก สาธารณะ ยึดถือประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเหนือประโยชน์ของตนและพวกพ้อง มีความมุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชน ชาติบ้านเมืองและโลก ได้เรียนรู้วิชาการตาม ความสนใจ ความถนัดและพัฒนาสู่ระดับสูงเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในภายหน้า

เยาวชนสมัครเข้าเป็นลูกเสือวิสามัญได้ ทั้งที่เคยเป็นลูกเสือหรือไม่เคยเป็น ลูกเสือมาก่อน เมื่อมีอายุ 16 ถึง 25 ปี หรือกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับ อาชีวศึกษาหรือ ระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยชั้นของลูกเสือวิสามัญ คือ เตรียมลูกเสือวิสามัญ (ระยะทดลอง) และลูกเสือวิสามัญ (ต้องได้เข้าพิธีประจำกองแล้ว)

การฝึกอบรมลูกเสือวิสามัญ มี 4 อย่าง ดังนี้ คือ

1. การฝึกอบรมร่วมกันทั้งกอง
2. การฝึกอบรมเพื่อรับเครื่องหมายลูกเสือโลก (สอบได้ภายใน 6 เดือน)
3. การฝึกอบรมเพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษ (11 วิชา และเครื่องหมาย

วชิราวุธ ซึ่งเป็นเครื่องหมายสูงสุด)

4. การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะคณะกรรมการกองหรือพี่เลี้ยง

การฝึกอบรมร่วมกันทั้งกอง

การประกอบกิจกรรมร่วมกันทั้งกองนี้ มีเรื่องที่จะทำได้มากมายหลายอย่าง ตามความคิดและความต้องการของลูกเสือวิสามัญ เช่น การฝึกอบรมด้วยกัน การทำสิ่งของต่าง ๆ ด้วยกัน การเรียนรู้ด้วยกัน การไปเยือนสถานที่ต่าง ๆ ด้วยกัน การช่วยเหลือประชาชนด้วยกัน เป็นต้น

เครื่องหมายลูกเสือโลก

1. แสดงว่าเข้าใจเรื่องราวต่อไปนี้พอสมควร
    - 1.1 กิจการของลูกเสือแห่งชาติ
    - 1.2 กิจการของคณะลูกเสือโลกและความสัมพันธ์ระหว่างลูกเสือนานาชาติ
    - 1.3 บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นลูกเสือวิสามัญ
  2. เข้าใจ ยอมรับ และปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสืออย่างผู้ใหญ่
  3. เข้าใจเรื่องระเบียบแถวและปฏิบัติตามหนังสือ คู่มือการฝึกระเบียบแถว
- ลูกเสือของสำนักงานคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ
4. กางและรื้อเต็นท์ที่พักรวมในเวลากลางคืนกับลูกเสือวิสามัญอีกคนหนึ่ง

5. สาธิตการบรรจุเครื่องหลังอย่างถูกต้องสำหรับการเดินทางไกลไปพักผ่อน
ค้างคืน
6. ก่อและจุดไฟกลางแจ้งแล้วปรุงอาหารอย่างเพียงพอสำหรับ 2 คน
7. สามารถอ่านและใช้แผนที่ เข็มทิศ และรู้จักบริเวณที่ตนอยู่ โดยพิจารณาจากเข็มทิศและสิ่งแวดล้อมที่มองเห็นด้วยตาเปล่า
8. สามารถผูกและรู้จักประโยชน์ของเงื่อน 10 เงื่อนต่อไปนี้ คือ เงื่อนพิรอด เงื่อนขัดสมาธิ เงื่อนผูกกระหวัดไม้ เงื่อนบ่วงสายธนู เงื่อนตะกรุดเบ็ด เงื่อนประมง เงื่อนผูกขง เงื่อนผูกเรียงเงื่อนปมตาไก่ และการผูกแน่น (ผูกทแยง ผูกกากบาท ผูกประกบ)
9. รู้วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ คือ บาดแผล ธรรมดา ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก เป็นลม ุงกัด แมงมุมกัด แมลงกัดต่อย ผีวหนังสือ และเท้าแพลง
10. รู้เรื่องที่พึงระวังเพื่อความปลอดภัยทั่วไปเกี่ยวกับลูกเสือสามัญ

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ

มีองค์ประกอบในการคัดเลือก 5 ด้าน ดังนี้ (สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สพฐ., 2555)

องค์ประกอบที่ 1 ด้านลูกเสือ

ลูกเสือได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกสัปดาห์ มีเอกสารหลักฐานทางลูกเสือ มีการแต่งเครื่องแบบตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ และปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎอย่างสม่ำเสมอ

องค์ประกอบที่ 2 ด้านผู้กำกับลูกเสือ

ผู้กำกับลูกเสือมีการพัฒนาตนเองให้มีวุฒิทางลูกเสือ มีแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือ พร้อมทั้งบริหารงานในกองลูกเสือให้เป็นไปตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ

องค์ประกอบที่ 3 ด้านผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนมีการพัฒนาตนเองให้มีวุฒิทางลูกเสือ กำหนดนโยบาย แผนพัฒนา และระบบการบริหารกิจการลูกเสือ ส่งเสริมสนับสนุน นิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรมลูกเสือ อย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ

กองลูกเสือโรงเรียน มีการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ ให้มีทักษะในการดำรงชีวิต กิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของลูกเสือ กิจกรรมเพื่อความก้าวหน้าสู่ความเป็นเลิศของลูกเสือ และกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

องค์ประกอบที่ 5 ด้านผลงานดีเด่น

กองลูกเสือโรงเรียน มีผลงานดีเด่นเชิงประจักษ์ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน ชุมชนและสังคม ซึ่งผลงานดีเด่นให้นับ 3 ปี ถึงปีปัจจุบันเท่านั้น

วิธีการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือก ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ให้โรงเรียนทราบ
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ จำนวนไม่เกิน 11 คน โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้
  - 3.1 ผู้อำนวยการสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา ที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน
  - 3.2 ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน จำนวนไม่เกิน 2 คน เป็นกรรมการ
  - 3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิทางลูกเสือ จำนวนไม่เกิน 3 คน เป็นกรรมการ
  - 3.4 ผู้แทนคณะกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา จำนวนไม่เกิน 2 คน เป็นกรรมการ
  - 3.5 ผู้แทนผู้กำกับลูกเสือ จำนวนไม่เกิน 2 คน เป็นกรรมการ
  - 3.6 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ
4. คณะกรรมการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการประเมินตามหลักเกณฑ์ และวิธีการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ
5. ประกาศผลการประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมจัดลำดับ และรายงานผลให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป

เกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ

ตารางที่ 2 - 5 แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ

องค์ประกอบที่ 1 ด้านลูกเสือ

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
ด้านลูกเสือ ลูกเสือได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกสัปดาห์ มีเอกสารหลักฐานทางลูกเสือ มีการแต่งเครื่องแบบตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ และปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎอย่างสม่ำเสมอ	1. เข้ารับการฝึกอบรมและเพิ่มทักษะทางลูกเสือ อย่างต่อเนื่อง	1.1 มีหลักฐานเอกสารการเข้ารับการฝึกอบรม เช่น การอบรมนายหมู่ การเข้าค่ายพักแรม ฯลฯ 1.2 มีทักษะทางลูกเสือในด้านกิจกรรมบุกเบิก ผจญภัย เดินทางไกล ฯลฯ 1.3 มีผลการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต 1.4 ร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา
	2. ได้รับการพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า	2.1 เข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและก้าวหน้าในวิชาตามหลักสูตรลูกเสือ 2.2 รับการฝึกอบรมวิชาพิเศษลูกเสือและวิชาที่สนใจ 2.3 เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรพิเศษ 2.4 เข้าร่วมการแข่งขันกิจกรรมทางทักษะลูกเสือ

ตารางที่ 2 - 5 แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 1 ด้านลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
	3. การปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ	<p>3.1 ประพฤติปฏิบัติ โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมคำสอนศาสนา</p> <p>3.2 ประพฤติปฏิบัติตนและกระทำกิจกรรมในการพึ่งตนเอง ป้องกันภัยและพัฒนาตนเอง</p> <p>3.3 ทำกิจกรรมช่วยเหลืองานสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน และเคารพ เชื่อฟังพ่อแม่ ครู อาจารย์</p> <p>3.4 ทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเป็นพี่น้องกันของลูกเสือระหว่างหมู่คณะ สถานศึกษา ชุมชน และสังคม</p>
	4. การช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน และสังคม	<p>4.1 มีส่วนร่วมในการให้บริการเพื่อเป็นการพัฒนาเพื่อนและพี่น้องลูกเสือ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา</p> <p>4.2 มีจิตอาสาในการให้บริการชุมชนและช่วยเหลือ บุพการี และบุคคลทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุ</p> <p>4.3 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา อนุรักษ์ธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา และชุมชน</p> <p>4.4 มีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์ที่เกี่ยวข้องกับการ เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และสังคม</p>
	5 ความมีระเบียบวินัย มีความตระหนักในคุณค่าการเป็นลูกเสือ สามารถเรียนรู้ และมีทักษะสัญลักษณ์ลูกเสือตามประเภท	<p>5.1 ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของกองลูกเสือ/โรงเรียน/สังคม</p> <p>5.2 เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือด้วยความสมัครใจ สนใจ และเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสืออย่างมีความสุข</p> <p>5.3 สามารถปฏิบัติทักษะสัญลักษณ์ลูกเสือตามประเภท</p> <p>5.4 สามารถแต่งเครื่องแบบลูกเสือถูกต้องตามกฎกระทรวงว่าด้วยเครื่องแบบลูกเสือ</p>

ตารางที่ 2 - 5 แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 2 ด้านผู้กำกับลูกเสือ

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
ด้านผู้กำกับลูกเสือ ผู้กำกับลูกเสือ มีการพัฒนาตนเอง ให้มีวุฒิทางลูกเสือ มีแผนและดำเนินการ จัดกิจกรรมลูกเสือ พร้อมทั้งบริหารงาน ในกองลูกเสือให้เป็น ไปตามข้อบังคับ คณะลูกเสือแห่งชาติ	1. การพัฒนา ตนเองทางด้าน ลูกเสือ 1.1 การฝึก อบรมเพื่อให้มี คุณวุฒิทางลูกเสือ	1.1.1 ผู้กำกับลูกเสือผ่านการฝึกอบรมขั้นความรู้ชั้นสูง (A.T.C.) หรือได้รับเครื่องหมายวุฒดเบดจ์ (W.B.) ร้อยละ 80 ขึ้นไป 1.1.2 ผู้กำกับลูกเสือผ่านการฝึกอบรมขั้นความรู้ชั้นสูง (A.T.C.) หรือได้รับเครื่องหมายวุฒดเบดจ์ (W.B.) ร้อยละ 50 ขึ้นไป 1.1.3 ผู้กำกับลูกเสือผ่านการฝึกอบรมขั้นความรู้เบื้องต้น (B.T.C.) ร้อยละ 50 ขึ้นไป 1.1.4 ผู้กำกับลูกเสือผ่านการฝึกอบรมขั้นความรู้เบื้องต้น (B.T.C.) ต่ำกว่า ร้อยละ 50
	1.2 การฝึก อบรมเพื่อเพิ่ม ทักษะคุณวุฒิอื่น ๆ ทางลูกเสือ	1.2.1 ผู้กำกับลูกเสือมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะ หรือ คุณวุฒิอื่นทางลูกเสือ ร้อยละ 60 ขึ้นไป 1.2.2 ผู้กำกับลูกเสือมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะ หรือ คุณวุฒิอื่นทางลูกเสือ ร้อยละ 50-59 1.2.3 ผู้กำกับลูกเสือมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะหรือ คุณวุฒิอื่นทางลูกเสือ ร้อยละ 40-49 1.2.4 ผู้กำกับลูกเสือมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะหรือ คุณวุฒิอื่นทางลูกเสือ ต่ำกว่าร้อยละ 40
	1.3 เข้าร่วม ประชุมสัมมนา/ เป็นวิทยากร เพื่อ พัฒนากิจการ ลูกเสือ	1.3.1 เข้าร่วมประชุมสัมมนา เป็นวิทยากร หรือเข้าร่วม กิจกรรมทางลูกเสือ ระดับชาติ/นานาชาติ 1.3.2 เข้าร่วมประชุมสัมมนา เป็นวิทยากรหรือเข้าร่วม กิจกรรมทางลูกเสือ ระดับภาค 1.3.3 เข้าร่วมประชุมสัมมนา เป็นวิทยากร หรือเข้าร่วม กิจกรรมทางลูกเสือ ระดับจังหวัด/เขตพื้นที่ 1.3.4 เข้าร่วมประชุมสัมมนา เป็นวิทยากร หรือเข้าร่วม กิจกรรมทางลูกเสือ ระดับกลุ่ม/ศูนย์เครือข่าย
	2. การวางแผนและ การจัดกิจกรรม	2.1 มีแผนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรลูกเสือ ตลอดปีการศึกษา ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผน ครบถ้วนถูกต้อง มีการวัดผลและประเมินผลและรายงาน อย่างเป็นระบบ 2.2 มีแผนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรลูกเสือ ตลอดปีการศึกษา บางรายวิชา ดำเนินการจัดกิจกรรม ตามแผน มีการวัดผลและประเมินผล

ตารางที่ 2 - 5 แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 2 ด้านผู้กำกับลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
		<p>2.3 มีแผนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรลูกเสือ ตลอดปีการศึกษา บางรายวิชา ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผน</p> <p>2.4 ไม่มีแผนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรลูกเสือ แต่ดำเนินการจัดกิจกรรม</p>
	3. การบริหารงานในกองลูกเสือ	<p>3.1 มีเอกสารประจำกองลูกเสือของโรงเรียนตรงตามประเภทของลูกเสือ ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ มีการบริหารงาน และมีเอกสารหลักฐานพร้อมทั้งจัดเก็บอย่างเป็นระบบครบถ้วนเป็นปัจจุบัน</p> <p>3.2 มีเอกสารประจำกองลูกเสือของโรงเรียนตรงตามประเภทของลูกเสือ ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ มีการบริหารงาน และมีเอกสารหลักฐานพร้อมทั้งจัดเก็บอย่างเป็นระบบครบถ้วน</p> <p>3.3 มีเอกสารประจำกองลูกเสือของโรงเรียนตรงตามประเภทของลูกเสือ ตามระเบียบ สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ มีการบริหารงาน</p> <p>3.4 มีการบริหารงาน แต่ไม่มีเอกสารประจำกองลูกเสือของโรงเรียนตรงตามประเภทของลูกเสือ ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ</p>
	4. การบริหารจัดการอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี	<p>4.1 มีการจัดอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อและเทคโนโลยี สำหรับจัดกิจกรรมและฝึกอบรมลูกเสือตามแผนการจัดกิจกรรมอย่างมีคุณภาพ</p> <p>4.2 มีการจัดอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อและเทคโนโลยี สำหรับจัดกิจกรรมและฝึกอบรมลูกเสือตามแผนการจัดกิจกรรม</p> <p>4.3 มีการจัดอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเพียงบางส่วน สำหรับจัดกิจกรรมและฝึกอบรมลูกเสือตามแผนการจัดกิจกรรม</p> <p>4.4 ไม่มีการจัดอาคารสถานที่ แต่มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและสื่อ สำหรับจัดกิจกรรมและ ฝึกอบรมลูกเสือ</p>

ตารางที่ 2 - 5 แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 ด้านผู้บริหารโรงเรียน

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
ด้านผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน มีการพัฒนาตนเองให้มีวุฒิทางลูกเสือ กำหนดนโยบาย แผนพัฒนาและระบบการบริหารกิจการลูกเสือ ส่งเสริมสนับสนุน นิเทศติดตามการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างต่อเนื่อง	1. การพัฒนาตนเองให้มีวุฒิทางลูกเสือ	1. การพัฒนาตนเองและผลงาน 1.1. เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้มีคุณวุฒิและเพิ่มทักษะลูกเสือ ไม่ต่ำกว่า W.B. 1.2. เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เพื่อพัฒนากิจการลูกเสือ 1.3. เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะกรรมการในการจัดกิจกรรมลูกเสือในระดับกลุ่ม/สหวิทยาเขต/เครือข่าย/เขตพื้นที่/จังหวัด/ประเทศ 1.4. เข้าร่วมเป็นคณะวิทยากรผู้ให้การฝึกอบรมหลักสูตรวิชาผู้กำกับลูกเสือในระดับต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่นเป็นผู้จัดการฝึกอบรม
	2. กำหนดนโยบาย แผนพัฒนาและระบบการบริหารกิจการลูกเสือ	2.1 ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 1. มีการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศและปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนากิจการลูกเสือของโรงเรียน 2. มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และนโยบายในการพัฒนากิจการลูกเสือของโรงเรียน 3. มีความคิดริเริ่ม และนำเทคนิค วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนากิจการลูกเสือ 4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรของโรงเรียน และชุมชน ให้ความร่วมมือในการพัฒนากิจการลูกเสือ
		2.2. โครงสร้างและการมอบหมายงาน 1. มีกองหรือกลุ่มลูกเสือตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ 2. มีการแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาลูกเสือถูกต้องตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ 3. มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบกิจกรรมลูกเสือโรงเรียน 4. มีโครงสร้างการบริหารกิจการลูกเสือของโรงเรียนตามข้อบังคับของคณะลูกเสือแห่งชาติ

ตารางที่ 2 - 5 แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 ด้านผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
		<p>2.3. การบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการตามแผนการบริหารงานกองลูกเสือของโรงเรียน 2. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมตามแผนงานโครงการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างหลากหลาย 3. ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อและเทคโนโลยี สำหรับจัดกิจกรรมลูกเสือ 4. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีคู่มือและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจการลูกเสือตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติอย่างถูกต้องครบถ้วน
	3. ส่งเสริม สนับสนุนนิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างต่อเนื่อง	<p>3.1. ความรอบรู้และบทบาท</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์กิจการลูกเสือโรงเรียน 2. ให้ความสำคัญและตระหนักในบทบาทของตนเองในฐานะผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญของลูกเสือทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 3. มีการส่งเสริมการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมลูกเสือ 4. มีการนิเทศ ติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือ
		<p>3.2. การส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาบุคลากรลูกเสือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชาลูกเสือเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาผู้กำกับลูกเสือในระดับต่างๆ เพื่อให้มีวุฒิและเพิ่มพูนทักษะลูกเสือ 2. เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรทางการลูกเสือ เช่น ยกย่องเชิดชูเกียรติให้รางวัล ให้ความดีความชอบเป็นต้น 3. สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรพิเศษและจัดฝึกอบรมทบทวนให้แก่ลูกเสือในโรงเรียน 4. กำกับติดตาม สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสืออย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 2 - 5 แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 ด้านผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
	4. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน ชาติ บ้านเมือง ประเทศอาเซียน และสังคมโลก	<p>4.1. การให้บริการชุมชน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วางแผนในการจัดกิจกรรมให้บริการชุมชน อนุรักษ์ธรรมชาติ พัฒนาสิ่งแวดล้อม และให้บริการบุพการีและบุคคลทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล 2. สนับสนุนงบประมาณ/บุคลากร ในการจัดกิจกรรมการให้บริการชุมชน อนุรักษ์ธรรมชาติ พัฒนาสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือและให้บริการบุพการีและบุคคลทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล 3. จัดกิจกรรมการให้บริการชุมชน อนุรักษ์ธรรมชาติ พัฒนาสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือและให้บริการบุพการีและบุคคลทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล 4. ประเมินผล สรุปรายงานและเผยแพร่ผลการจัดกิจกรรมการให้บริการชุมชน อนุรักษ์ธรรมชาติ พัฒนาสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือและให้บริการบุพการีและบุคคลทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล
		<p>4.2 การระดมทรัพยากรจากชุมชน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วางแผนการจัดกิจกรรม การนำทรัพยากรของชุมชน มาพัฒนากิจการลูกเสือของโรงเรียน 2. สนับสนุนงบประมาณ/บุคลากร ในการจัดกิจกรรมการนำทรัพยากรของชุมชนมาพัฒนากิจการลูกเสือของโรงเรียน 3. จัดกิจกรรม การนำทรัพยากรของชุมชนมาพัฒนากิจการลูกเสือของโรงเรียน 4. ประเมินผล สรุปรายงานและเผยแพร่ผลการจัดกิจกรรมการนำทรัพยากรของชุมชนมาพัฒนากิจการลูกเสือของโรงเรียน
		<p>4.3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วางแผน การจัดกิจกรรม การแก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม และกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม ประชาคมอาเซียน และสังคมโลก

ตารางที่ 2 - 5 แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 ด้านผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
		<p>2. สนับสนุนงบประมาณ/บุคลากร ในการจัดกิจกรรม การแก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม และกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม ประชาคมอาเซียน และสังคมโลก</p> <p>3. จัดกิจกรรม การแก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม และกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม ประชาคมอาเซียน และสังคมโลก</p> <p>4. ประเมินผล สรุปรายงานและเผยแพร่ ผลการจัดกิจกรรม การแก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม และกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม ประชาคมอาเซียน และสังคมโลก</p> <hr/> <p>4.4 การจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อการพัฒนา เช่น</p> <p>4.4.1 กิจกรรมสิ่งแวดล้อม</p> <p>4.4.2 กิจกรรมคุณธรรม</p> <p>4.4.3 กิจกรรมประชาธิปไตย</p> <p>4.4.4 กิจกรรมต้านภัยยาเสพติด</p> <p>4.4.5 กิจกรรมอาสาจราจร</p> <p>4.4.6 กิจกรรมบรรเทาสาธารณภัย</p> <p>4.4.7 กิจกรรมปฐมพยาบาลเบื้องต้น</p> <p>ฯลฯ</p> <p>1. มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน การจัดกิจกรรม</p> <p>2. สนับสนุนงบประมาณ/บุคลากร ในการจัดกิจกรรม</p> <p>3. เข้าร่วมจัดกิจกรรม</p> <p>4. มีส่วนร่วมในการประเมินผล สรุปรายงานและเผยแพร่</p>

ตารางที่ 2 - 5 แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ กองลูกเสือมีการจัดกิจกรรมลูกเสือให้มีทักษะการดำรงชีวิต กิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของลูกเสือ กิจกรรมเพื่อความก้าวหน้าสู่ความเป็นเลิศของลูกเสือ และกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์	1. กิจกรรมสัญลักษณ์ลูกเสือ	1.1 มีการฝึกอบรมในด้านระเบียบวินัย ระเบียบแถว รหัส การทำความเคารพ ประวัติ ตำนาน เหตุการณ์ 1.2 มีการฝึกอบรมและกระทำกิจกรรมด้านพิธีการต่างๆ ของลูกเสือ เช่น พิธีเข้าประจำกอง การเปิดประชุมกอง การทบทวนคำปฏิญาณ การถวายราชสดุดี เป็นต้น 1.3 มีการจัดกิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม เดินทางไกล สังเกตและจำ การใช้แผนที่และ เข็มทิศ สัญญาณ การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 1.4 มีการฝึกอบรมและนำไปใช้ด้านกิจกรรมทักษะลูกเสือ เช่น การผูกเงื่อน การบุกเบิก การสะกดรอย การเลียนเสียงสัตว์ การปฐมพยาบาล การช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ อุบัติภัย เป็นต้น
	2. กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อความเป็นเลิศ	2.1 มีการฝึกอบรมและจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติตนตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ 2.2 มีการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรลูกเสือแต่ละประเภท 2.3 มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมวิชาพิเศษ เพื่อส่งเสริมความสามารถเป็นรายบุคคลและต่อยอด เพื่อความเป็นเลิศ 2.4 มีการฝึกอบรมและจัดกิจกรรมลูกเสือหน่วยพิเศษ เช่น ลูกเสือจราจร ลูกเสือป่าไม้ ลูกเสือ กกต. ลูกเสือคุณธรรม ลูกเสือประชาธิปไตย ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด ลูกเสือบรรเทาสาธารณภัย ลูกเสือกองร้อยพิเศษ เป็นต้น
	3. กิจกรรมโครงการจิตอาสาเพื่อบำเพ็ญประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่น	3.1 มีการจัดกิจกรรมโครงการให้บริการแก่ชุมชน 3.2 มีการจัดกิจกรรมโครงการช่วยเหลือผู้อื่น ผู้ทุพพลภาพ ผู้สูงอายุที่ขาดการดูแลเอาใจใส่หรืออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม 3.3 มีการจัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ อุบัติภัย 3.4 มีการจัดกิจกรรมโครงการ ให้บริการชุมชน แก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม 3.2. การส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาบุคลากรลูกเสือ 1) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชาลูกเสือเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาผู้กำกับลูกเสือในระดับต่างๆ เพื่อให้มีวุฒิและเพิ่มพูนทักษะลูกเสือ

ตารางที่ 2 - 5 แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
		2) เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรทางการลูกเสือ เช่น ยกย่องเชิดชูเกียรติให้รางวัล ให้ความดีความชอบเป็นต้น 3) สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรพิเศษและจัดฝึกอบรมทบทวนให้แก่ลูกเสือในโรงเรียน 4) กำกับติดตาม สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสืออย่างสม่ำเสมอ
	4. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน ชาติ บ้านเมือง ประชาคมอาเซียน และสังคมโลก	4.2 การระดมทรัพยากรจากชุมชน 1) วางแผนการจัดกิจกรรม การนำทรัพยากรของชุมชน มาพัฒนากิจการลูกเสือของโรงเรียน 2) สนับสนุนงบประมาณ/บุคลากร ในการจัดกิจกรรม การนำทรัพยากรของชุมชนมาพัฒนากิจการลูกเสือของโรงเรียน 3) จัดกิจกรรม การนำทรัพยากรของชุมชนมาพัฒนา กิจการลูกเสือของโรงเรียน 4) ประเมินผล สรุปรายงานและเผยแพร่ผลการจัดกิจกรรม การนำทรัพยากรของชุมชนมาพัฒนากิจการลูกเสือของโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 5 ด้านผลงานดีเด่น

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
ด้านผลงานดีเด่น กองลูกเสือ โรงเรียนมีผลงาน ดีเด่นเชิงประจักษ์ ในการจัดกิจกรรม ลูกเสือ และเป็น ที่ยอมรับของ หน่วยงาน ชุมชน และสังคม	1.การพัฒนาลูกเสือ สู่ความเป็นเลิศ ให้ได้รับรางวัล ในระดับต่าง ๆ	1.1 การพัฒนาลูกเสือสู่ความเป็นเลิศให้ได้รับรางวัล ระดับประเทศหรือนานาชาติ 1.2 การพัฒนาลูกเสือสู่ความเป็นเลิศให้ได้รับรางวัลระดับภาค 1.3 การพัฒนาลูกเสือสู่ความเป็นเลิศให้ได้รับรางวัลระดับ จังหวัด หรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1.4 การพัฒนาลูกเสือสู่ความเป็นเลิศให้ได้รับรางวัลระดับ อำเภอ ศูนย์เครือข่าย สหวิทยาเขต
	2.การพัฒนา ส่งเสริมสถานศึกษา และผู้บังคับบัญชา ลูกเสือ ให้ได้รับ รางวัลยกย่อง เชิดชูเกียรติ	2.1 การพัฒนาส่งเสริมสถานศึกษาและผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ให้ได้รับรางวัลระดับประเทศหรือนานาชาติ 2.2 การพัฒนาส่งเสริมสถานศึกษาและผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ให้ได้รับรางวัลระดับภาค 2.3 การพัฒนาส่งเสริมสถานศึกษาและผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ให้ได้รับรางวัลระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับจังหวัด 2.4 การพัฒนาส่งเสริมสถานศึกษาและผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ให้ได้รับรางวัลระดับอำเภอ ศูนย์เครือข่าย สหวิทยาเขต

ตารางที่ 2 - 5 แสดงเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 4 ด้านผลงานดีเด่น (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การพิจารณา
	3.ช่วยเหลือผู้อื่น ครอบครัว ชุมชน สังคม	3.1 ให้การช่วยเหลือ มีส่วนร่วมในครอบครัว 3.2 การให้การช่วยเหลือ มีส่วนร่วมในโรงเรียน 3.3 การมีจิตอาสาเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน 3.4 การมีจิตอาสาเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม

ที่มา : หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ, 2555. หน้า 11 - 42

ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญในการฝึกอบรม (การจัดกิจกรรม)

การพิจารณาปัจจัยในการเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิคการจัดกิจกรรมนั้น ผู้วิจัยจะศึกษาปัจจัยหรือเทคนิคการจัดฝึกอบรมมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ ซึ่งมีการกำหนดได้มากมาย ขึ้นอยู่กับองค์การนั้น ๆ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการกำหนดปัจจัยที่ควรพิจารณาในการเลือกใช้ รูปแบบ หรือเทคนิคการฝึกอบรม โดย (ชาญ สวัสดิ์สาส์, 2539 : 95 - 101) ได้อธิบายปัจจัยหลายประการ ประกอบเข้าด้วยกัน ที่สำคัญที่ทำให้การจัดดำเนินการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพได้ โดยผู้วิจัยได้เรียบเรียง ดังนี้

1. ผู้บริหารของหน่วยงานที่จัดฝึกอบรม แต่ละหน่วยจะต้องมีการสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมนั้น ๆ ทุกด้าน โดยกำหนดเป็นนโยบายและให้ความช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อให้การฝึกอบรมเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

2. ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เข้ารับการอบรม ต้องมีการคัดเลือกและส่งคนที่มีคุณสมบัติตรงกับหลักสูตรที่กำหนดไว้ เพื่อได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติตามสายงานนั้น ๆ และผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปปรับใช้กับงานที่ได้รับผิดชอบได้

3. หลักสูตร ต้องเป็นหลักสูตรที่ตรงกับลักษณะงานที่ปฏิบัติอยู่ และเป็นหลักสูตรที่ดี ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และได้มาตรฐาน รวมถึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ เหมาะกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ระยะเวลา เทคนิค วิทยาการ สถานที่จัด เป็นต้น

4. ผู้เข้ารับการอบรม ต้องมีคุณสมบัติตรงกับที่ระบุไว้ในโครงการและหลักสูตร โดยรวมถึงความเหมาะสมกับหัวข้อหรือเรื่องที่จัด โดยเฉพาะผู้เข้าอบรมจะต้องให้ความสนใจ ตั้งใจ และให้ความร่วมมืออย่างดีขณะเข้ารับการอบรม เพื่อให้การอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

5. วิทยาการ ต้องมีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการ เช่น มีความรอบรู้และประสบการณ์ตรงในหัวข้อ หรือเรื่องที่บรรยายเป็นอย่างดี เป็นผู้มีความรู้ และได้รับการยอมรับกัน โดยทั่วไปมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ สามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ขณะบรรยาย และนำเสนอเนื้อหาสาระได้ตรงประเด็น

6. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรม ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติทั้งด้านความรู้ในวิชาการ ความรู้ด้านบทบาทหน้าที่ที่ดีในการบริหารจัดการดำเนินการฝึกอบรม สามารถแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ เช่น เป็นผู้บริหารโครงการ ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ หรือบางสถานการณ์สามารถเป็นวิทยากรได้ตาม สาขาที่เชี่ยวชาญ และประการสำคัญเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้เกี่ยวข้องได้ดี

7. สถานที่อุปกรณ์ ต้องมีความสอดคล้องกับเทคนิคหรือวิธีการที่วิทยากรนำมาใช้ เหมาะกับขนาดของกลุ่มผู้เข้าอบรม และขนาดของห้องฝึกอบรมด้วย

8. อุปกรณ์การฝึกอบรม ต้องมีการจัดอุปกรณ์ให้ครบถ้วน เหมาะสม กับผู้เข้ารับการอบรม และตามความต้องการของวิทยากรในแต่ละหัวข้อ

9. เอกสารการฝึกอบรม ต้องจัดทำให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และทันสมัย เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถใช้ประกอบขณะฟังบรรยาย และใช้ทบทวนอ้างอิงในการนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติต่อไป โดยเฉพาะควรแจกให้เหมาะสมถึงช่วงเวลาของการฝึกอบรม

10. สถานที่จัดฝึกอบรม ต้องพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับหลักสูตร จำนวนผู้เข้าอบรม ระดับและตำแหน่งของผู้เข้ารับการอบรม เช่น ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ระยะเวลาของการฝึกอบรม ตลอด หลักสูตร และงบประมาณของโครงการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม

11. การศึกษาดูงาน (ถ้ามี) ต้องเลือกให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเรื่องและสถานที่ศึกษา ดูงาน เพื่อให้การศึกษาดูงานเกิดประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ได้

12. ลักษณะของการฝึกอบรมที่ใช้ ควรพิจารณาเกี่ยวกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ ระดับ และ ตำแหน่งของผู้เข้าอบรม จำนวนผู้เข้าอบรม ระยะเวลา และงบประมาณของการฝึกอบรม หลักสูตรนั้น

13. วิธีการฝึกอบรมที่ใช้ วิธีการ หรือรูปแบบ หรือเทคนิคการฝึกอบรม ต้องพิจารณาเลือกใช้ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตร วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม จำนวนผู้เข้ารับการอบรม โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายอยู่ในระดับและตำแหน่งใด ตลอดจนความรู้ความสามารถ และ ประสบการณ์ ในการทำงาน เช่น การบรรยาย การสัมมนา การอภิปรายเป็นคณะ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น

14. ระยะเวลาของการฝึกอบรม ต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร โดยเฉพาะช่วงเวลาที่เหมาะสมกับผู้เข้าอบรม

จากที่กล่าวมานั้น การจัดฝึกอบรมจะสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัย ตามที่ (สมชาติ กิจบรรจง, 2544 : 22 - 23) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1. ทัศนคติขององค์กร
2. ทัศนคติของผู้บังคับบัญชา
3. งบประมาณในการจัดฝึกอบรม
4. สถานที่ที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมว่า เหมาะสมดีหรือไม่ จะต้องพาวิทยากรไปดูสถานที่อบรม จะต้องไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก
5. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการอบรม มีความพร้อมหรือยัง ?
6. เวลาที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมเหมาะสมดี หรือยัง ?
7. เนื้อหาวิชาที่บรรจุในหลักสูตรครบถ้วน หรือยัง ?
8. ตัวผู้บรรยายหรือวิทยากร เหมาะสมดีหรือยัง ? ต้องรู้ว่าจะเลือกใช้วิทยากรจาก ภายใน/ภายนอกองค์กร
9. ผู้เข้ารับการอบรม หรือกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมพร้อม หรือมีการเตรียมตัวหรือยังที่จะเข้ารับการอบรม ทั้งในด้านเวลาที่จะอบรม และอบรมหัวข้อเรื่องอะไร หลักสูตรอะไร
10. ผู้ประสานงานการฝึกอบรม ซึ่งจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม มีหรือยัง

สำหรับการจัดโครงการฝึกอบรมจะสำเร็จได้เพียงใด ผู้จัดหรือผู้บริหารจะต้องคำนึง ปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการ ตามแนวคิดของ (เสนาะ ตีเยาว์, 2534 : 130 - 132) สรุปได้ ดังนี้

1. ลักษณะขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรขนาดใหญ่ หรือองค์กรขนาดเล็ก จะต้อง มี หน่วยงาน หรือบุคคลเป็นผู้รับผิดชอบในการฝึกอบรม ต้องให้ความร่วมมือ เห็นความสำคัญและ ประโยชน์การฝึกอบรม จึงจะสำเร็จได้

2. การวางแผนการฝึกอบรม เป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เพราะการวางแผนที่ดีจะช่วยให้การฝึกอบรมผิดพลาดน้อยที่สุด โดยพิจารณาว่า จะอบรมอะไร อบรมเมื่อไร อบรมที่ไหน อบรมให้ใคร และอบรมอย่างไร

3. การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมและผู้สอน ควรระมัดระวังและควรมีหลักเกณฑ์ที่ดี เพื่อเลือกผู้เข้าและผู้สอนได้ตรงตามหลักสูตร เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. กฎและหลักเกณฑ์ในการเรียนรู้ มีการกำหนดระยะเวลาในการฝึกอบรมให้เหมาะสม เลือกอุปกรณ์ วิธีการฝึกอบรม และการประเมินความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจะทำให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่กำหนดไว้

ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการฝึกอบรม ปัจจัยที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพิจารณาเพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า การดำเนินการฝึกอบรมในแต่ละครั้งนั้น มีแนวโน้มที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมหรือไม่ พิจารณาได้ดังนี้

1. การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงในองค์กร โดยการกำหนดนโยบายที่แนชัดให้ ความสนใจ สนับสนุนด้านการเงินและงบประมาณ และให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคคลของ องค์กรอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

2. ความร่วมมือจากผู้บังคับบัญชาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะต้องมีการพิจารณาเลือก บุคคล ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ตรงกับหลักสูตร และเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถที่มีอยู่

3. บทบาทของหน่วยงานฝึกอบรมหรือผู้จัดหลักสูตร สำหรับปัจจัยด้านหลักสูตร จะต้องมีความเข้าใจตรงกับความสนใจ และต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยเฉพาะหลักสูตรที่ จัดขึ้น ต้องคำนึงถึงระดับของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4. วิทยากรหรือผู้บรรยาย ด้านวิทยากร ควรมีการคัดเลือกผู้มีความรู้ประสบการณ์ใน การทำงานเกี่ยวข้องกับเรื่องที่บรรยาย และมีความสามารถในการบรรยายถ่ายทอดความรู้

5. ผู้เข้ารับการอบรม ต้องมีความสนใจพร้อมที่จะเข้ารับการฝึกอบรม รู้ข้อบกพร่องของ ตนเอง โดยมีความกระตือรือร้นที่จะแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้น และเข้าอบรมด้วยความสมัครใจ หาก ผู้เข้ารับการอบรมมีทัศนคติ และพฤติกรรมที่ดีต่อการฝึกอบรมก็จะส่งผลอย่างยิ่งต่อการฝึกอบรม

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมให้เกิดความสำเร็จ ทำให้น่าสนใจและ ต้องการเข้าอบรม ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตร ด้านวิทยากร ด้านสื่อทัศนูปกรณ์ ด้านสถานที่ ด้านเวลา และด้านรูปแบบ หรือวิธีการ หรือเทคนิคของการฝึกอบรม

รูปแบบหรือเทคนิคของการฝึกอบรม

รูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรมเป็นวิธีการที่ถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ที่เป็น ลายลักษณ์อักษร ให้เกิดความเข้าใจและสื่อให้มองเห็นเป็นภาพที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ปัจจุบัน พบว่า รูปแบบ หรือเทคนิคการฝึกอบรมได้เกิดขึ้นมากมาย และนำมาเป็นวิธีการที่ทำให้กระบวนการ ฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพิ่มความรู้การมีทักษะเพิ่มขึ้น จากที่ กล่าวมาจะเห็นว่า รูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรมจะให้เกิดผลมากที่สุด ขึ้นอยู่กับการเลือกวิธีการ และเทคนิค ที่เหมาะสมกับประเภทการฝึกอบรม เหมาะกับเนื้อหาหลักสูตร และเหมาะสมกับผู้เข้ารับ การอบรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ดังจะได้อธิบายเกี่ยวกับ ความหมาย และประเภทของรูปแบบ

หรือเทคนิค การฝึกอบรม หรือวิธีการ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ เทคนิค หรือวิธีการ สามารถใช้แทนกันได้ ในที่นี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า รูปแบบ ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

1. ความหมายของรูปแบบหรือเทคนิคของการฝึกอบรม

รูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการนำมาใช้ในการฝึกอบรม อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้รวบรวมจากนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึง ความหมายของรูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรมไว้ดังนี้

นนทวัฒน์ สุขผล (2543 : 7) กล่าวถึง เทคนิคการฝึกอบรม หมายถึง กลวิธีในการถ่ายทอด ประสบการณ์ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แก่ผู้เข้ารับการอบรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่กำหนดไว้

พิชัย สัมพันธ์ไพบุลย์ (2543 : 134) อธิบายถึง เทคนิคการฝึกอบรมเป็นเครื่องมือสำหรับวิทยากรฝึกอบรม ซึ่งเครื่องมือนี้ จะช่วยมองหารูปแบบของการสอน การมีส่วนร่วม และการเสริมสร้าง ต่อกระบวนการเรียนรู้

วิบูลย์ บุญยธโรกุล (2545 : 89) อธิบายถึง เทคนิคการฝึกอบรม คือ วิธีการที่วิทยากรใช้ในการนำเสนอเนื้อหาสาระ ความรู้ แนวคิด วิธีการ ค่านิยม รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ อื่น ๆ ที่วิทยากร นำมาใช้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ทักษะ หรือปรับเปลี่ยนทัศนคติตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น

ชูชัย สมितिไกร (2551 : 172) ได้กล่าวถึง วิธีการอบรม หมายถึง เครื่องมือหรือกิจกรรม ต่าง ๆ ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ระหว่างผู้ฝึกอบรมและผู้รับการอบรม และระหว่างผู้รับการอบรมด้วยกันเอง เพื่อทำให้ผู้รับการอบรมมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

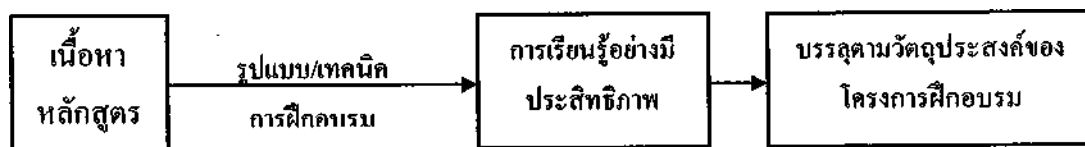
นอกจากนี้ นักวิชาการต่างประเทศ ยังได้อธิบายความหมายของเทคนิคการฝึกอบรม ซึ่งใช้ความหมายว่าวิธีการฝึกอบรม (Training Methods) เป็นความหมายที่ใช้แทนกันได้กับเทคนิคการฝึกอบรม ดังนี้

ดัส (Das, 2003 : 221) ได้กล่าวถึงวิธีการฝึกอบรมว่า เป็นวิธีการหรือกระบวนการที่ใช้ในการฝึกอบรมและรวมถึงการนำวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม มาเป็นการตัดสินใจเลือกโปรแกรมการฝึกอบรม ให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยรายละเอียดในการเลือกใช้เทคนิคในการฝึกอบรมนั้น ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม และการฝึกอบรมต้องเกิดความคุ้มค่า

โน และคณะ (Noe & Others, 2003 : 280) ได้อธิบายความหมายของวิธีการฝึกอบรม เป็นวิธีการที่สามารถช่วยเตรียมความพร้อมพนักงาน ในแนวคิดของการพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการนำไปใช้ของแต่ละบุคคลได้ตรงกับงานที่ปฏิบัติ

จากความหมายดังกล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรม คือ รูปแบบ และวิธีการที่วิทยากร หรือผู้บรรยาย หรือฝ่ายจัดฝึกอบรม เลือกและตัดสินใจนำมาใช้ในการฝึกอบรม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักสูตร ผู้เข้ารับการอบรม ระยะเวลา และ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้การฝึกอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ เทคนิคการฝึกอบรม จึงมีความสำคัญต่อการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร และยังมีผลไปถึงการจูงใจให้เกิดการเรียนรู้

มีประสิทธิภาพ ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมของแต่ละองค์การ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น สามารถ สรุปได้ดังแผนภาพที่ 2-1

แผนภาพที่ 2 -1 แสดงความสำคัญของเทคนิคการฝึกอบรม

ที่มา : นุชตริยา ผลพานิชย์, 2547. เอกสารประกอบการสอน, อัดสำเนา

จากภาพที่ 2-1 สามารถชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรม โดยพิจารณาจากหลักสูตรให้สอดคล้องกับเทคนิคการฝึกอบรม ซึ่งทำให้วิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้ แก่ผู้เข้ารับการอบรมได้ เกิดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประเภทของรูปแบบหรือเทคนิคของการฝึกอบรม

ประเภทของรูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรม เป็นวิธีการหรือรูปแบบที่ผู้จัดฝึกอบรม และวิทยากรสามารถเลือกนำมาใช้ประกอบการฝึกอบรมให้เกิดประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตรนั้น ๆ ในที่นี้ ผู้วิจัยแบ่งตามประเภทของรูปแบบหรือเทคนิคแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ การมุ่งเน้นที่วิทยากร และมุ่งเน้นที่ผู้เข้าอบรม ตามแนวคิดของ (นนทวัฒน์ สุขผล. 2543 : 7) และเรียบเรียงไว้ ดังนี้

2.1 รูปแบบการฝึกอบรมโดยมุ่งเน้นวิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

รูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรม โดยมุ่งเน้นวิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นเทคนิค และรูปแบบที่อาศัยวิทยากรเป็นหลักในการเรียนรู้ วิทยากรจะเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดี ในเรื่องที่ทำกรอบรมให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ เช่น การบรรยาย การอภิปรายเป็นคณะ การสาธิต การบรรยายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การสอนงาน เป็นต้น ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดของเทคนิคต่าง ๆ ได้ ดังนี้

2.1.1 การบรรยาย (Lecture)

การบรรยายเป็นรูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรมแบบหนึ่ง ที่วิทยากรนิยมใช้ โดยวิทยากรบรรยายตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย และใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการบรรยาย เช่น ใช้โปรแกรมเพาเวอร์พอยต์ (Power Point) นำเสนอ แผ่นใส รูปแบบ สไลด์ วีดีโอเทป แผ่นพับ ซึ่งเป็นการเสนอเนื้อหาความรู้ ข่าวสาร หรือทัศนคติต่าง ๆ ของวิทยากร เพื่อให้ ผู้เข้ารับการอบรมทราบ เข้าใจ และเมื่อวิทยากรบรรยายจบ ผู้เข้ารับการอบรมสามารถซักถามวิทยากรที่ทรงคุณวุฒิ มีการเตรียมเนื้อหาได้ครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอย่างแท้จริง เหมาะสำหรับผู้เข้ารับการอบรมจำนวนมาก ๆ วิทยากรมีความพร้อมในการเตรียมการบรรยายได้ดี ทำให้น่าสนใจ วิทยากร

สามารถกำหนดเวลา และเนื้อหาที่สัมพันธ์กันได้ง่าย รวมถึงควบคุมเวลาได้ ตามที่กำหนดข้อควรระวัง เป็นการสื่อสารทางเดียว หากไม่มีการซักถามเกิดขึ้นระหว่างดำเนินการอบรม วิทยากรจะเป็นผู้นำเสนอฝ่ายเดียวอาจทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเมื่อหน่าย หากวิทยากรไม่มีคุณภาพ หรือ ขาดการเตรียมตัว โดยเฉพาะขาดการสร้างบรรยากาศแรงจูงใจ วิทยากรจะต้องเป็นผู้รู้เนื้อหาวิชาเป็น อย่างดี และมีการบรรยายที่จูงใจดี ด้วยการใช้เทคนิคประเภทอื่นผสมผสาน และเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับ การอบรมมีปฏิริยาตอบสนองน้อย เนื่องจากวิทยากรไม่เปิดโอกาสให้ซักถาม เมื่อเวลาการบรรยายสิ้นสุดลง การจัดสถานที่และกำหนดเวลาการบรรยาย จัดแบบห้องเรียนโดยวิทยากรยืนหรือนั่ง บรรยายก็ได้ แต่ไม่ควรใช้เวลานานเกิน 2 ชั่วโมง

2.1.2 การสาธิต (Demonstration)

เป็นรูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรมแบบหนึ่ง ที่นิยมใช้วิธีการสาธิต เป็นเทคนิคฝึกอบรม ที่แสดงให้เห็นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็น การปฏิบัติจริง มีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ และการทดลองทำจริง เหมาะสำหรับการฝึกทักษะที่เป็นระบบ ขั้นตอน ขณะที่แสดง ให้เห็นจริง จะมีการบรรยายประกอบไปด้วย เป็นเทคนิคที่สร้างความสนใจ โดยได้รับประสาทสัมผัส ทั้ง 5 เช่น การสาธิตทำอาหารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ คือ ตาได้ดู หูได้ฟัง ปากได้ลิ้มรส จมูกได้กลิ่น และมือได้สัมผัส ข้อดี เป็นการแสดงให้เห็นการปฏิบัติ และได้ปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเพิ่มทักษะของ ผู้เข้ารับการอบรม เกิดความรู้ ความเข้าใจง่าย และสามารถปฏิบัติได้เร็ว สามารถฝึกปฏิบัติซ้ำ อธิบายซ้ำได้ เป็นเทคนิคที่เสนอความรู้อย่างเป็นรูปธรรม ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความมั่นใจและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอน เพราะได้เห็นกระบวนการปฏิบัติและทดลองทำตาม ข้อควรระวัง วิทยากร ต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ให้ตรงกับเรื่องที่นำเสนอ เนื่องจากขณะสาธิต หรือขั้นตอนปฏิบัติได้ อย่างถูกต้อง ใช้เวลาในการเตรียมตัวมาก เหมาะกับผู้เข้ารับการอบรมจำนวนน้อย วิทยากร จะต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในการนำเสนออย่างถูกต้อง เพราะการสาธิตเป็นการแสดงให้เห็น และ ผู้เข้ารับการอบรมทดลองทำจริง และการจัดสถานที่ และกำหนดเวลา จัดที่นั่งรูปวงกลม หรือตัวยู หรือแบบสี่เหลี่ยม และใช้เวลาไม่ควรเกิน 2-3 ชั่วโมง

2.1.3 การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion)

รูปแบบการอภิปรายเป็นคณะเป็นรูปแบบหรือเทคนิคที่มีการอภิปราย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3-5 คน เสนอข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค รวมถึงแนวทางการแก้ไข ซึ่งมีความรู้ และมีความสนใจเกี่ยวกับหัวข้อ หรือประเด็น ได้มานั่งรวมกันอยู่ต่อหน้าผู้ฟัง มีพิธีกรทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย ประสาน เชื่อมโยง และสรุปการอภิปรายของวิทยากร แต่ละคนคอยประสานการอภิปรายของผู้ทรงคุณวุฒิให้อยู่ในประเด็น หลังการอภิปรายแล้วเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถาม เมื่อการอภิปรายสิ้นสุดลง จะมีการกล่าวปิดการอภิปราย

2.1.4 การประชุมปาฐกถาหรือการประชุมทางวิชาการ (Symposium)

รูปแบบการประชุมปาฐกถา หรือการประชุมทางวิชาการ เป็นเทคนิคการอภิปรายหมู่ หรือเป็นคณะ หรืออภิปราย โดยผู้ทรงคุณวุฒิหลายคน หรือเป็นวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญประมาณ 2-6 คน วิธีการคือ การพูดถึงเรื่องเดียวกัน แต่คนละด้าน มีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ และสรุปการบรรยาย เมื่อเสร็จสิ้นการบรรยาย จะเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น การประชุมปาฐกถา เรื่อง การจัดทำแผนธุรกิจ ก็จะมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเขียนแผน

บริหารจัดการ ด้านการเขียนแผนการตลาด ด้านการเขียนแผนการเงิน ด้านการเขียนแผนการผลิต เป็นต้น ทำให้การอภิปรายไม่น่าเบื่อหน่าย และใช้เวลาประหยัดมากกว่าการบรรยาย ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับความรู้หลากหลาย และมีความเข้าใจดีขึ้น

2.2 รูปแบบการฝึกอบรมมุ่งเน้นผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

รูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรม โดยเน้นผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นเทคนิคและรูปแบบที่อาศัยผู้เข้ารับการอบรมเป็นหลักในการเรียนรู้ ผู้เข้ารับการอบรมจะต้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และแสดงความคิดเห็นเป็นหลัก เช่น การระดมสมอง กรณีศึกษา การประชุม ปฏิบัติการ การแสดงบทบาทสมมุติ เกมการบริหาร วอล์ค แรลลี่ (Walk Rally) การเข้าค่าย เป็นต้น การฝึกอบรมในยุคปัจจุบัน มีเทคนิควิธีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และ ความสนใจแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมากขึ้น จึงมีเทคนิคการฝึกอบรมที่นิยมใช้และมีความสำคัญสรุปได้ดังนี้

2.2.1 การสัมมนา (Seminar) รูปแบบการสัมมนา เป็นรูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรมที่เป็นการประชุม เพื่อร่วมกันศึกษาค้นคว้าในหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ภายใต้การแนะนำของวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ โดยวิทยากรเป็นผู้ที่มีความรู้อย่างกว้างขวาง และลึกซึ้งในเรื่องที่จะสัมมนา วิทยากรจะเป็นผู้มอบให้ผู้เข้ารับการอบรมไปศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ หรือโดยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ เพื่อนำสิ่งที่ศึกษาค้นคว้ามาเสนอต่อวิทยากร และคนอื่น ๆ ในกลุ่ม เพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยมีวิทยากรเป็นผู้นำในการให้คำติชม ตั้งคำถาม รวมทั้งช่วยให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมระหว่างดำเนินการแก่ผู้เข้ารับการอบรม เมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่งเสนอผลงานสิ้นสุดลง การสัมมนาเป็นเทคนิคที่นิยมใช้กันแพร่หลายในทุกวงการ เพราะเทคนิคนี้ ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และร่วมกันอภิปรายในหัวข้อการสัมมนาเพื่อหาแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหา

2.2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) รูปแบบการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ปฏิบัติจริง โดยวิทยากรจะเริ่มจากการบรรยายให้เกิดความเข้าใจ แล้วจึงลงมือปฏิบัติ นิยมใช้กับรูปแบบที่มีการสร้างเครื่องมือใหม่ ๆ สร้างคู่มือปฏิบัติงาน สร้างหลักสูตร สร้างอุปกรณ์ต่าง ๆ นิยมจัดแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ จากนั้นกลุ่มจะมีตัวแทนนำเสนอ แนวคิดและแนวปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งการอบรมด้วยวิธีนี้จะเป็นการเน้นด้านปฏิบัติจริงมากกว่าการบรรยาย และสามารถให้ผู้เข้ารับการอบรม ใช้ความรู้ในการร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติได้มาก

2.2.3 การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) เป็นรูปแบบหรือเทคนิคการฝึกอบรม โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม แสดงบทบาทในสถานการณ์ที่เหมือนจริง มีการกำหนดเรื่องราว รวมถึง คำพูดตามบทบาทที่กำหนดตามท้องเรื่อง แล้วผู้เข้ารับการอบรมจะต้องมีส่วนร่วมทุกคน วิธีนี้ เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติจริง จึงนิยมใช้เกี่ยวกับการประชุมแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการแก้ความเป็นผู้นำ ดังนั้น ผู้เข้ารับการอบรมจะมีการกำหนดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และแสดงบทบาทตามที่สมมุติขึ้น เป็นการให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงบทบาทในสถานการณ์ ที่เหมือนจริง โดยมีบทคำพูดตามโครงเรื่อง และตามบทบาทที่แสดง จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การแสดงบทบาทสมมุติเป็นเทคนิคที่สามารถกระตุ้น จูงใจให้ผู้เข้ารับการอบรม

สนใจ และชวนติดตาม ทำให้บรรยากาศเป็นกันเอง มีข้อดี ทำให้บรรยากาศภายในห้องฝึกอบรมเกิดความสนใจมากขึ้น เป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันคิด การจัดการ การวางแผน โดยทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความสามารถ ทำให้เกิดแนวทางการแก้ปัญหาที่ปฏิบัติจริง และเป็นการฝึกทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม สำหรับข้อควรระวัง ผู้ที่แสดงไม่กล้าแสดงออก จึงทำให้ไม่เหมือนจริง ผู้แสดงไม่เข้าใจในโครงเรื่อง ทำให้การแสดงไม่ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้แสดงมีความจำใจ และไม่ถนัดกับบทบาทนั้น ๆ ทำให้เกิดการเนือย และดูไม่สมจริง หากเลือกเทคนิคนี้ ต้องดูความพร้อม และความร่วมมือของผู้เข้ารับการอบรมเป็นส่วนประกอบ การจัดสถานที่และการกำหนดเวลา จัดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และเน้นให้ทุกคนมองเห็นได้ทั่วถึงบนเวที ใช้เวลาประมาณ 30 นาที

จากการที่นักวิชาการ ได้กล่าวถึง ความหมาย เทคนิคการฝึกอบรม คือ วิธีการที่วิทยากรใช้ในการนำเสนอเนื้อหาสาระ ความรู้ แนวคิด วิธีการ ค่านิยม รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ที่วิทยากรนำมาใช้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ทักษะ หรือปรับเปลี่ยนทัศนคติ ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น การฝึกอบรมสามารถทำได้หลายวิธี แต่ละวิธีหรือเทคนิค จะมีปัจจัยหรือเงื่อนไขในการเลือกใช้ ตามที่ (วิบูลย์ บุญยธโรกุล, 2545 : 94 -109) ได้แบ่งวิธีดังนี้

1. การบรรยาย
2. การอภิปราย
3. การศึกษาดูงาน
4. การสาธิต
5. การระดมความคิด
6. การศึกษากรณี
7. การแสดงบทบาทสมมติ
8. การสร้างสถานการณ์จำลอง
9. การฝึกปฏิบัติงาน
10. การสอนงาน
11. การให้ัมผัสสัมผัส

ในที่นี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเฉพาะ 3 รูปแบบ ได้แก่ การบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติ และการสาธิต จึงขอเรียบเรียงและสรุปได้ดังนี้

1. การบรรยาย (Lecture) เป็นรูปแบบที่นิยมมาใช้ในการเรียนการสอน และการฝึกอบรม การบรรยายเป็นการเสนอเนื้อหาสาระความรู้ โดยวิทยากรผู้เดียว และผู้เรียนจะเป็นผู้รับทั้งสังเกต และทำความเข้าใจในหลักการ โดยสามารถบรรยายประกอบสื่อต่าง ๆ มีเนื้อหาที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริง และมีเอกสารประกอบการบรรยาย

2. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และการรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น โดยมีการกำหนดให้ผู้เข้าอบรมเข้าไปแสดงบทบาท หลังการแสดงแล้ววิทยากรจะต้องอธิบาย ชี้ให้เห็นถึงประเด็น เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมไปสู่สังคมที่เป็นที่ยอมรับในองค์กร เหมาะกับการสอน เพื่อค้นหาวิธีการแก้ปัญหา

เข้าใจถึงทัศนคติของผู้อื่น และเป็นรูปแบบที่ดี สำหรับการสอนด้านมนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร การเจรจาต่อรอง เป็นต้น

3. การสาธิต (Demonstration) เป็นรูปแบบการสอนโดยอธิบายหลักการ ทฤษฎี และแสดงวิธีการตามลำดับ เพื่อให้เข้าใจในวิธีปฏิบัติอย่างถูกต้อง หลังจากที่ได้อธิบาย และแสดงให้ดูแล้วจะต้องให้เป็นผู้เรียนฝึกปฏิบัติทันที โดยวิทยากรเป็นผู้สังเกต และคอยให้คำแนะนำหรือแก้ไขข้อบกพร่อง จนผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ ใช้เพื่อสอนทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือสอนการใช้เทคนิคใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน และรูปแบบนี้เป็นการได้ยิน และได้เห็น ย่อมทำให้เกิดความสนใจ เข้าใจได้มากขึ้น

นอกจากนี้ มีนักวิชาการเรียกว่า วิธีการฝึกอบรม โดยได้แบ่งวิธีการฝึกอบรมตามแนวคิดของ (ซูซีย์ สมิทธีกร, 2551 : 176- 193) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1. วิธีการฝึกอบรมซึ่งมุ่งเน้นความรู้และการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ได้แก่ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การอภิปรายเป็นคณะ การระดมสมอง และทัศนศึกษา
2. วิธีการฝึกอบรมซึ่งมุ่งเน้นความรู้และการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ได้แก่ โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์
3. วิธีการฝึกอบรมซึ่งมุ่งเน้นทักษะและความสามารถในการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ได้แก่ การสาธิตกลุ่ม ฝึกแก้ไขปัญหา กรณีศึกษา การจำลองสถานการณ์ เกมเชิงธุรกิจ การแสดงบทบาทสมมติและการแสดงแบบพฤติกรรม
4. วิธีการฝึกอบรมซึ่งมุ่งเน้นทักษะและความสามารถในการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ได้แก่ การฝึกอบรมในงาน แบบฝึกหัดรายบุคคล และการฝึกโดยใช้อุปกรณ์จำลอง
5. วิธีการฝึกอบรมซึ่งมุ่งเน้นทัศนคติและการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ และการแสดงแบบพฤติกรรม
6. วิธีการฝึกอบรมซึ่งมุ่งเน้นทัศนคติและการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ได้แก่ การฝึกอบรมในหน่วยงาน

จากการแบ่งวิธีการฝึกอบรม 6 ประเภทดังกล่าวของ ซูซีย์ สมิทธีกร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เฉพาะ 3 รูปแบบ ได้แก่ การบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติ และการสาธิต โดยผู้วิจัยได้เรียบเรียงสรุป ดังนี้

1. การบรรยาย (Lecture) หมายถึง การบรรยายโดยใช้วิทยากรสื่อสารแบบทางเดียว ไปสู่ผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งวิทยากรเป็นผู้มีบทบาทในการจัดเตรียมเนื้อหา การใช้สื่อประกอบ รวมถึงการบรรยาย พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เพื่อถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ ไปสู่กลุ่ม คนจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิทยากรต้องดี เด่น ดัง น่าเชื่อถือ และเชี่ยวชาญ
2. การสาธิต (Demonstration) หมายถึง การแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติจริงไปสู่ผู้เข้ารับการอบรม และเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทดลองปฏิบัติตาม และซักถามปัญหาได้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม เกิดความเข้าใจและเห็นการปฏิบัติจริง ทั้งนี้ วิทยากรต้องมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่สาธิต และมีผู้เข้ารับการอบรมไม่มากเกินไป

3. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) หมายถึง การกำหนดบทบาทหรือกิจกรรมให้ผู้รับการอบรมแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่ได้กำหนดไว้ จากนั้นมีการอภิปรายและการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติ ทักษะ หรือระเบียบวิธีการซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความเชื่อมั่นในการจัดการกับสถานการณ์จริง ทั้งมีบทบาทที่สมมุติขึ้นจะต้องมีความชัดเจน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจ และต้องทำอะไร โดยเฉพาะผู้เข้ารับการอบรมต้องมีความเต็มใจที่จะแสดงบทบาทในยุ่งยากซับซ้อน และผู้เข้ารับการอบรมต้องกล้าแสดงออก

เสน่ห์ จัฏโศ (2544 : 157-158) ได้อธิบายเกี่ยวกับ 5 ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการเลือกใช้ รูปแบบ หรือเทคนิคการฝึกอบรม ดังนี้

1. ปัจจัยด้านบุคลากร การคำนึงถึงปัจจัยด้านบุคลากร จะมีความเกี่ยวข้องต่อตัววิทยากร และผู้เข้ารับการอบรมอย่างยิ่งว่า ควรจะพิจารณาการเลือกใช้เทคนิคการฝึกอบรมให้เหมาะสมอย่างไร ดังนี้

1.1 วิทยากรซึ่งจะต้องตรวจสอบตนเองในด้านความรู้ และประสบการณ์ในเนื้อหาวิชา ทักษะหรือความถนัดในวิธีการถ่ายทอด ตลอดจนทักษะในการควบคุมดูแลกลุ่ม

1.2 ผู้เข้ารับการอบรมว่า แต่ละคนมีพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ เพศ อายุ ลักษณะทางสังคม ลักษณะทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ในกลุ่มว่าเป็นอย่างไร

2. ปัจจัยด้านทรัพยากร ในการเลือกเทคนิคการฝึกอบรม มีความสำคัญ ต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านทรัพยากร เกี่ยวกับเวลา ค่าใช้จ่าย และสิ่งอำนวยความสะดวก ให้มีความสอดคล้องกับทรัพยากรต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านเวลา จะต้องพิจารณาทั้งเวลาสำหรับเตรียมการ ระยะเวลาที่จะใช้ในการถ่ายทอด ว่ายาวนานเพียงใดตลอดการฝึกอบรม

2.2 ด้านค่าใช้จ่ายและสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นการพิจารณาว่าค่าใช้จ่ายเอื้ออำนวยต่อการใช้รูปแบบและเทคนิคการฝึกอบรมแบบใด

3. วัตถุประสงค์และเนื้อหาวิชา การพิจารณาวัตถุประสงค์ต้องการเน้นไปในด้านความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติ แล้วก็มีวิเคราะห์เนื้อหาว่า จะมีเนื้อหาใดบ้างที่จะนำเสนอ แต่ละเนื้อหาจะถ่ายทอด โดยใช้เทคนิคใดในหนึ่งหัวข้ออาจบูรณาการหลาย ๆ เทคนิควิธีการผสมผสานได้

4. หลักการเรียนรู้ ควรวิเคราะห์ว่าผู้เข้ารับการอบรมว่า เป็นผู้ใหญ่หรือเด็ก หากเป็นผู้ใหญ่ต้องพึงระวัง การเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ เป็นพิเศษ เพราะถ้าวิทยากรไม่มีความเข้าใจ ไม่มีประสบการณ์เพียงพอ อาจทำให้ความเชื่อถือศรัทธาลดลงได้ หลักการสำคัญ คือ ต้องใช้หลักการ “win-win strategy” หมายถึง วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมมีการเรียนร่วมกัน และได้รับประโยชน์ร่วมกัน เช่น การฝึกอบรมหากได้ทำการสำรวจความต้องการ หรือสำรวจความจำเป็นในการฝึกอบรม แล้ว ผู้จัดการฝึกอบรมเลือกเทคนิคการให้ความรู้ ตรงความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ขณะเดียวกันผู้เข้าอบรมก็เหมือนกับได้นำประสบการณ์เช่นกัน ทำให้ทั้งฝ่ายเข้ารับการอบรมและวิทยากร ต่างก็ได้รับผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยนำความคิด แนวคิด และประสบการณ์มาร่วมแบ่งปันทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น ซึ่งตรงกับเรื่องการจัดการความรู้โดยบุคคลต่อบุคคลได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายร่วมกันนั่นเอง

5. ลำดับของเทคนิค ลำดับของเทคนิคควรมีการพิจารณาด้วยว่า จะใช้เทคนิคใดก่อนหลัง เช่น บางกรณีจะมีการบรรยายสรุปเนื้อหา ก่อน แล้วจึงลงมือปฏิบัติ บางกรณีจะให้ฝึกปฏิบัติก่อน แล้วจึงบรรยายสรุป ขึ้นอยู่กับเนื้อหาหลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมบูรณ์ ยาวินัง (2542) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือสำรองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมลูกเสือสำรองในโรงเรียน โดยมอบหมายให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สอน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ส่วนใหญ่ใช้สถานที่บริเวณโรงเรียน และห้องเรียน ในการจัดกิจกรรม ด้านงบประมาณได้ใช้เงินนอกงบประมาณในการจัดกิจกรรม มีการเตรียมการสอน และเขียนแผนการสอน มีการใช้สื่อช่วยในการสอน วิธีที่ครูใช้มากคือ การปฏิบัติงานจริง การสาธิต และการบรรยาย ปัญหาส่วนใหญ่ที่ประสบคือ งานทางด้านเอกสารประจำกองลูกเสือ ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ งบประมาณ ความไม่ชัดเจนของนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือ นอกจากนี้ยังพบว่า ความร่วมมือความรู้ และประสบการณ์ของครู ความพร้อมและความสนใจของผู้เรียนมีผลต่อความสำเร็จของกิจกรรมลูกเสือ การไม่เป็นแบบอย่างของผู้บริหารและครูอาจส่งผลกระทบต่อกิจกรรมลูกเสือ

จุไรรัตน์ จงอ่อน (2543) ได้ศึกษา การบริหารงานกิจการลูกเสือโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือ ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการปกครอง ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหาร มอบหมายหัวหน้ากิจกรรมลูกเสือเป็นผู้รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนวิชาลูกเสือโดยเน้นการปฏิบัติจริงตามหลักสูตรและจัดกิจกรรมตามกระบวนการลูกเสือ ปัญหาที่พบคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ ความชำนาญในพิธีการลูกเสือ ขาดงบประมาณ สนับสนุนการจัดกิจกรรม ครูไม่เป็นแบบอย่างในการแต่งกายเครื่องแบบลูกเสือ

วารุณี สร้อยอินทร์ (2544) ได้ศึกษาการประเมินการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญ กลุ่มโรงเรียนช้างเผือก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การประเมินในด้านสภาพแวดล้อมและบริบทการปฏิบัติกิจกรรมลูกเสือที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ และการสำรวจความพร้อม และความต้องการของนักเรียนก่อนการเรียนลูกเสือ ด้านปัจจัยเบื้องต้น การจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดตารางสอนที่ยืดแนวของหลักสูตร และการจัดทำโครงการปฏิบัติงานลูกเสือเป็นปัจจุบันในด้านกระบวนการการจัดกิจกรรมอยู่ค่ายพักแรม และการจัดทำแผนการสอนในระดับโรงเรียน จากผลการศึกษาข้างต้นพบว่า ในการปฏิบัติงานกิจการลูกเสือในโรงเรียนโดยรวมต่างก็มีลักษณะคล้าย ๆ กัน แม้จะกระทำในที่ต่างกัน ต่างหน่วยงาน ต่างสถานที่ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนกิจกรรมลูกเสือ ยังมีความต้องการการสนับสนุน การเอาใจใส่ ความสนใจ การนิเทศ การพัฒนาทางด้านการปฏิบัติงานลูกเสือ เพิ่มเติม งานธุรการลูกเสือ หน้าที่และการกำกับดูแลงานลูกเสือ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ จากผู้บริหารโรงเรียน หรือหน่วยงานเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นกองลูกเสือสำรอง กองลูกเสือสามัญ หรือ กองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ จำเป็นจะต้องพิจารณาให้ความสำคัญให้มากขึ้น ทั้งทางฝ่ายบริหาร

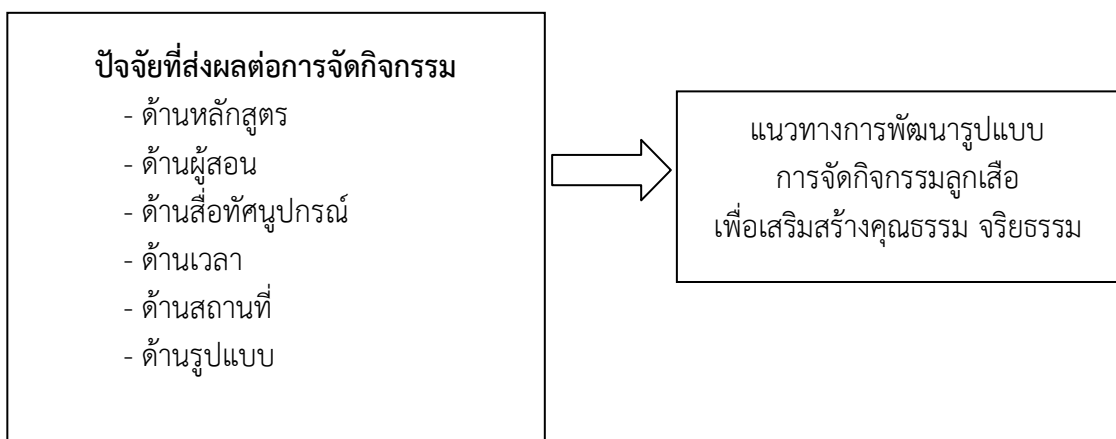
และฝ่ายครู ผู้กำกับลูกเสือ เพื่อหาทางป้องกัน ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น เพื่อให้บรรลุตามอุดมการณ์ของลูกเสือ ซึ่งพระบิดา รัชกาลที่ 6 ได้ทรงวางรากฐานไว้

มูจรินทร์ ปานสวัสดิ์ (2548 : 69) ศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า การจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของครูผู้สอนมีปัญหาการจัดกิจกรรมโดยส่วนรวมและรายกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีปัญหาการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน และครูผู้สอนที่มีวุฒิทางลูกเสือต่ำกว่าความรู้ขั้นสูง และตั้งแต่ความรู้ขั้นสูงขึ้นไป มีปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ทั้งโดยรวมและรายกิจกรรมแตกต่างกัน

วีรพล ทองสัมฤทธิ์ (2550 : 68) ได้ศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือของครู ฝึกสอนโรงเรียนในเขตอำเภอเขาค้อ พบว่า การจัดกิจกรรมลูกเสือของครูผู้สอนที่ผ่านการฝึกอบรมกับไม่ผ่านการฝึกอบรม โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุอาจเนื่องมาจากครูผู้สอนลูกเสือไม่เห็นความสำคัญของการสอนลูกเสือในโรงเรียน และหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือเท่าที่ควร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาจากตำรา เอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยต้องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามนโยบายของรัฐบาลของลูกเสือ ใน 5 ภูมิภาค เพื่อนำผลการศึกษาปัจจัยดังกล่าว ไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ได้สอดคล้องกับความต้องการของลูกเสือและผู้เกี่ยวข้อง ที่ส่งผลให้ลูกเสือมีการรับรู้ถึงความสำคัญ และนำไปปฏิบัติในชีวิตอย่างต่อเนื่อง เป็นนิสัยที่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี จากกรอบแนวคิดดังกล่าว แสดงให้เห็นเป็นแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 2-2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุป

จากกรอบแนวคิดการวิจัย เมื่อได้ศึกษาวิเคราะห์มูลกิจกรรมลูกเสือที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือทั้ง 5 ภูมิภาคแล้ว จะสามารถนำมาจัดทำแผนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ในตัวผู้เรียน ให้กับโรงเรียนอื่นๆ ที่จัดกิจกรรมลูกเสือ ได้ทั่วประเทศ

บทที่ 3

กระบวนการศึกษาศึกษาการจัดกิจกรรมลูกเสือ

การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือและ วิเคราะห์กระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม เพื่อเสนอเป็นแนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพใน การวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ตามแนวนโยบาย คำนิยมหลัก 12 ประการ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการศึกษาศึกษการจัดกิจกรรมลูกเสือ ตามลำดับ ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างการจัดมวกิจกรรมลูกเสือ กับแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ
- ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารรายงานการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียน ต้นแบบลูกเสือ แต่ละภูมิภาค
- ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น/การปฏิบัติ และข้อคำถามปลายเปิด
- ขั้นตอนที่ 4 จัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อสังเคราะห์และ สรุปความคิดรวบยอด
- ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ สรุปบทเรียนเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม ลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างการจัดมวกิจกรรม ลูกเสือ กับแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ

1.1 ศึกษาวิเคราะห์การจัดมวกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท โดยพิจารณาจากการจัดมวกิจกรรมลูกเสือ ซึ่งหมายถึง กิจกรรมทั้งปวง ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ หลาก ๆ กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นหมวดหมู่อย่างมีระบบ สัมพันธ์และสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของ ขบวนการลูกเสือ ซึ่งส่งเสริมให้เยาวชนลูกเสือกระทำ เพื่อให้มีคุณธรรม จริยธรรม เกิดการเรียนรู้ ฝึก ทักษะความสามารถ เสริมสร้างพัฒนาการตามวัตถุประสงค์ หลักการและวิธีการของขบวนการลูกเสือ การนำมวกิจกรรมลูกเสือแต่ละประเภทที่มีอยู่มาพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา กำหนดออกเป็น 4 หมวด ได้แก่ 1) กิจกรรมสัญลักษณ์ 2) กิจกรรมตามคำปฏิญาณและกฎ 3) กิจกรรม โครงการเพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนา และ 4) กิจกรรมวิชาชีพเศษ

1.2 ศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องและเชื่อมโยงระหว่างการจัดมวกิจกรรมลูกเสือ กับแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ

1.3 สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาความสอดคล้องและเชื่อมโยงรายการกิจกรรม เพื่อนำไปสรุปบทเรียนเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารรายงานการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ แต่ละภูมิภาค

การศึกษาวิเคราะห์เอกสารรายงานการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ แต่ละภูมิภาค ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

2.1 สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรคือ โรงเรียนต้นแบบลูกเสือทั่วประเทศ จำนวน 153 โรงเรียน เพื่อคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือดีเด่น ที่ผ่านการประเมินและได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ ของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) คือแบ่งออกตามพื้นที่เป็นระดับภาค จำนวน 5 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออก คัดเลือกโรงเรียนตามความสมัครใจเพื่อเป็นตัวแทนของแต่ละภาค

2.2 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินงานด้านกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จากองค์ประกอบ 5 ด้าน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านลูกเสือ ด้านผู้กำกับลูกเสือ ด้านผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดมวกิจกรรมลูกเสือ และด้านผลงานดีเด่น โดยเน้นวิเคราะห์การจัดมวกิจกรรมที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือซึ่งเสริมสร้างให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน และสอดคล้องเชื่อมโยงกับแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ และนำมาพิจารณาเทียบเคียงกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ

2.3 รวบรวม วิเคราะห์ผลข้อมูล จัดหมวดหมู่ นำไปสรุปบทเรียนเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น /การปฏิบัติ และคำถามปลายเปิด

การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น /การปฏิบัติ และข้อคำถามปลายเปิด ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบลูกเสือ จาก 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ รวม 77 จังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 153 โรงเรียน การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามจำนวนภาค ๆ ละ 2

จังหวัด รวม 10 จังหวัดๆ ละ 2 โรงเรียน จำแนกเป็นระดับประถมศึกษา 1 โรงเรียน และมัธยมศึกษา 1 โรงเรียน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 20 โรงเรียน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คำนวณจากเอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎี หลักเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์ ตัวแปรและสิ่งที่ต้องการศึกษา ดำเนินการสร้างเครื่องมือ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไข และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มเป้าหมาย

เครื่องมือฯ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป เป็นลักษณะ เลือกตอบ ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือฯ เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือฯ เป็นลักษณะคำถาม ปลายเปิด จำแนกแบบสอบถามออกเป็น 4 ฉบับ ผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน ลูกเสือ ลูกเสือ/เนตรนารี และผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน ธันวาคม 2557 – มกราคม 2558 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 โรงเรียน โดยจัดส่งแบบสอบถาม และรับกลับคืนทางไปรษณีย์ ได้รับกลับคืนคิดเป็น 100 % นำแบบสอบถามมาตรวจสอบ ความสมบูรณ์ครบถ้วน หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ใช้ค่าสถิติร้อยละ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือฯ ใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือฯ ใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา นำมาสรุปประเด็นเรียงลำดับตามความสำคัญ

3.4 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

นำไปสรุปบทเรียนเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อ เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 จัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อสังเคราะห์ และสรุปความคิดรวบยอด

การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน โดยวิธีจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อสังเคราะห์และ สรุปความคิดรวบยอด ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

4.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนต้นแบบลูกเสือทั่วประเทศ จำนวน 153 โรงเรียน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) และใช้วิธีการสุ่ม ตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) คือแบ่งออกตามพื้นที่เป็นระดับภาค จำนวน 5 ภาค คัดเลือก ภาคละ 1 โรงเรียน รวมจำนวน 5 โรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการจัดสนทนากลุ่มย่อย

4.2 ประสานสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง นัดหมายวัน เวลา จัดเตรียมความพร้อม ของสถานที่ และจัดผู้แทนเข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อย ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้แทน

ครูผู้สอนลูกเสือ ลูกเสือ/เนตรนารี และผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียน อาทิ เช่น กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน หรือผู้นำชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะร่วมกัน ตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนด เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน และให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงตามแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นหัวข้อสนทนากลุ่มย่อย ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียนว่า มีความสำคัญและจำเป็นอย่างไร

ประเด็นที่ 2 ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม คิดว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน และทำให้เกิดความน่าสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

ประเด็นที่ 3 ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม คิดว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน ระหว่างการบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติ และการสาธิตรูปแบบใดเป็นรูปแบบที่ต้องการ และสร้างแรงจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

ประเด็นที่ 4 ถ้ามีการนำค่านิยมหลัก 12 ประการ ไปจัดกิจกรรมหรือให้การฝึกอบรมให้แก่ นักเรียน/เยาวชนในอนาคต ผู้ร่วมสนทนากลุ่มคิดว่า ควรมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม หรือการฝึกอบรมในด้านใดบ้าง

ประเด็นที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4.3 ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มย่อย โดยกำหนดให้มีผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จัดบันทึกการสนทนา เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อย ด้วยการจดบันทึกข้อมูล บันทึกเทป และบันทึกภาพนิ่ง

4.4 ถอดเทป วิเคราะห์ เรียบเรียงและสรุปผล เพื่อนำไปสรุปบทเรียนเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ สรุปบทเรียนเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน

การวิเคราะห์ สรุปบทเรียนเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

5.1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างการจัดมวกิจกรรมลูกเสือกับแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ ผลจากการวิเคราะห์การศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติ และข้อคำถามปลายเปิด ผลจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารรายงานการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ แต่ละภูมิภาค และผลจากการสังเคราะห์และสรุปความคิดรวบยอดจากการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม เรียบเรียงและสรุปบทเรียนเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน

5.2 กำหนดเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อนำไปจัดทำแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม

การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในตัวผู้เรียน ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน แล้วนำผลการศึกษาปัจจัยไปหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา และเสนอเป็นแนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือที่ส่งผลต่อคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา ตามแนวนโยบายค่านิยมหลัก 12 ประการของผู้เรียน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสอดคล้องของกิจกรรมลูกเสือกับค่านิยมหลัก 12 ประการ
2. การศึกษาเอกสารรายงานการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ
3. การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา
4. การสนทนากลุ่มแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา

การวิเคราะห์ความสอดคล้องของกิจกรรมลูกเสือกับค่านิยมหลัก 12 ประการ

1. ค่านิยมหลัก 12 ประการ

- 1.1 มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 1.2 ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
- 1.3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
- 1.4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
- 1.5 รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
- 1.6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
- 1.7 เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ที่ถูกต้อง

- 1.8 มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
- 1.9 มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 1.10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่ายและพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
- 1.11 มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
- 1.12 คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์

ของตนเอง

2. กิจกรรมวิชาลูกเสือ

การนำหลักสูตรลูกเสือแต่ละประเภทที่มีอยู่มาพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา กำหนดไว้เป็น 4 หมวด คือ

2.1 หมวดที่ 1 กิจกรรมสัญลักษณ์ (Symbolic Activities)

กิจกรรมสัญลักษณ์ของลูกเสือ หมายถึง กิจกรรมที่เป็นเรื่องหรือเป็นแบบฉบับเฉพาะของกิจกรรมลูกเสือ ประกอบด้วย

- 2.1.1 ความรู้เกี่ยวกับขบวนการลูกเสือ
- 2.1.2 ความรู้ความเข้าใจในกฎและคำปฏิญาณของลูกเสือ
- 2.1.3 วินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- 2.1.4 การพึ่งและพัฒนาตนเอง
- 2.1.5 การช่วยเหลือผู้อื่น
- 2.1.6 ทักษะทางลูกเสือ
- 2.1.7 การใช้ชีวิตกลางแจ้ง

2.2 หมวดที่ 2 กิจกรรมตามคำปฏิญาณและกฎ (Promise & Law)

กิจกรรมตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ หมายถึง กิจกรรมที่นำคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ 10 ข้อ มาจัดทำเป็นกิจกรรม การกระทำ การปฏิบัติ ประกอบด้วย

- 2.2.1 ลูกเสือมีเกียรติเชื่อถือได้
- 2.2.2 ลูกเสือมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเชื่อตรงต่อผู้มีพระคุณ
- 2.2.3 ลูกเสือมีหน้าที่กระทำตนให้เป็นประโยชน์
- 2.2.4 ลูกเสือเป็นมิตรของคนทุกคนและเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก
- 2.2.5 ลูกเสือเป็นผู้สุภาพเรียบร้อย
- 2.2.6 ลูกเสือมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์
- 2.2.7 ลูกเสือเชื่อฟังคำสั่งของบิดา มารดา และผู้บังคับบัญชาด้วยความเคารพ
- 2.2.8 ลูกเสือมีใจร่าเริง และไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก
- 2.2.9 ลูกเสือเป็นผู้มีมัธยัสถ์
- 2.2.10 ลูกเสือเป็นผู้ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ

2.3 หมวดที่ 3 กิจกรรมโครงการ เพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนา

กิจกรรมโครงการ เพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนา เป็นกิจกรรมในรูปแบบโครงการที่จะให้ลูกเสือได้กระทำ เพื่อช่วยเหลือบุคคลต่างๆ ในชุมชน ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ช่วยเหลือคนเจ็บไข้ได้ป่วย ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ช่วยเหลืองานสาธารณกุศล ช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุต่าง ๆ เป็นโครงการส่งเสริมให้ลูกเสือช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นโครงการส่งเสริมให้ลูกเสือช่วยงานชุมชน เช่น งานด้านศาสนา งานด้านวัฒนธรรม งานด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ งานด้านการปกครอง งานด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ ประกอบด้วย

- 2.3.1 สิ่งแวดล้อม
- 2.3.2 ชุมชน
- 2.3.3 ชานบ้านเมือง
- 2.3.4 โลก

2.4 หมวดที่ 4 กิจกรรมวิชาชีพ (Proficiency Badge)

ส่งเสริมการเรียนรู้ ฝึกทักษะ ความสามารถเสริมสร้างประสบการณ์และวิทยาการต่างๆ ตามความสนใจและความถนัดของเยาวชนลูกเสือสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเป็นฐานสำคัญในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ เน้นกระบวนการฝึกอบรมนอกเวลาเรียน จำแนกได้เป็น 10 กลุ่มวิชา ดังนี้

- 2.4.1 กลุ่มทักษะทางการลูกเสือขั้นสูง
- 2.4.2 กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- 2.4.3 กลุ่มวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี
- 2.4.4 กลุ่มศาสนา ศิลปะ ดนตรี วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
- 2.4.5 กลุ่มการศึกษาและจิตวิทยาเพื่อการศึกษาต่อ
- 2.4.6 กลุ่มพลานามัย กีฬา สาธารณสุขศาสตร์และการแพทย์
- 2.4.7 กลุ่มเศรษฐศาสตร์
- 2.4.8 กลุ่มนิเทศศาสตร์
- 2.4.9 กลุ่มเกษตรศาสตร์
- 2.4.10 กลุ่มสันติภาพและความมั่นคงของชาติ

ตารางที่ 4 – 1 แสดงการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกิจกรรมลูกเสือกับค่านิยมหลัก 12 ประการ

กิจกรรมลูกเสือ	ค่านิยม 12 ประการ (ข้อ)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. กิจกรรมสัญลักษณ์												
เป็นแบบฉบับเฉพาะของกิจกรรมลูกเสือ ได้แก่												
1.1 ความรู้เกี่ยวกับขบวนการลูกเสือ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.2 ความรู้ความเข้าใจในกฎและคำปฎิญาณของลูกเสือ	✓	✓	✓		✓	✓				✓	✓	✓
1.3 วินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย								✓			✓	
1.4 การพึ่งและพัฒนาตนเอง										✓		
1.5 การช่วยเหลือผู้อื่น						✓				✓		
1.6 ทักษะทางลูกเสือ				✓								
1.7 การใช้ชีวิตกลางแจ้ง				✓							✓	

ตารางที่ 4 – 1 แสดงการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกิจกรรมลูกเสือกับค่านิยมหลัก 12 ประการ (ต่อ)

กิจกรรมลูกเสือ	ค่านิยม 12 ประการ (ข้อ)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2. กิจกรรมตามคำปฏิญาณและกฎ เป็นกิจกรรมที่นำคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ 10 ข้อ มาจัดทำ ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> 1. ลูกเสือมีเกียรติเชื่อถือได้ 2. ลูกเสือมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และซื่อตรงต่อผู้มีพระคุณ 3. ลูกเสือมีหน้าที่กระทำความดีเป็นประโยชน์ 4. ลูกเสือเป็นมิตรของคนทุกคนและเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก 5. ลูกเสือเป็นผู้สุภาพเรียบร้อย 6. ลูกเสือมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ 7. ลูกเสือเชื่อฟังคำสั่งของบิดา มารดาและผู้บังคับบัญชาด้วยความเคารพ 8. ลูกเสือมีใจร่าเริง และไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก 9. ลูกเสือเป็นผู้มีมัธยัสถ์ 10. ลูกเสือเป็นผู้ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ 		✓			✓	✓		✓				✓
3. กิจกรรมโครงการ เพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนา 3.1 เป็นโครงการที่จะให้ลูกเสือ ได้กระทำเพื่อช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ช่วยเหลือคนเจ็บไข้ได้ป่วย ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ช่วยเหลืองานจราจร ช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุต่าง ๆ 3.2 เป็นโครงการส่งเสริมให้ลูกเสือช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม 3.3 เป็นโครงการส่งเสริมให้ลูกเสือช่วยงานชุมชน เช่น งานด้านศาสนา งานด้านวัฒนธรรม งานด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ งานด้านการปกครอง งานด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ ประกอบด้วย 1) สิ่งแวดล้อม 2) ชุมชน 3) ชานบ้านเมือง 4) โลก						✓				✓		✓
		✓									✓	
	✓	✓			✓		✓	✓				✓

ตารางที่ 4 – 1 แสดงการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกิจกรรมลูกเสือกับค่านิยมหลัก 12 ประการ (ต่อ)

กิจกรรมลูกเสือ	ค่านิยม 12 ประการ (ข้อ)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4. กิจกรรมวิชาชีพ ส่งเสริมการเรียนรู้ ฝึกทักษะ ความสามารถ เสริมสร้างประสบการณ์ และวิทยาการต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัดของลูกเสือ สู่ความ เป็นเลิศ เพื่อเป็นฐานสำคัญในการศึกษาต่อและ การประกอบอาชีพ เน้นกระบวนการฝึกอบรม นอกเวลาเรียน				✓			✓			✓		✓

จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกิจกรรมลูกเสือกับค่านิยมหลัก 12 ประการ พบว่า การนำหลักสูตรลูกเสือแต่ละประเภทที่มีอยู่มาพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา โดยกำหนดไว้เป็น 4 หมวดกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสัญลักษณ์ กิจกรรมตามคำปฏิญาณ และกฎ กิจกรรมโครงการ เพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนา และกิจกรรมวิชาชีพ จะเห็นได้ว่าทุกหมวดกิจกรรม มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ ซึ่งต้องการปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ยั่งยืนต่อไปได้ ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับ การนำกิจกรรมไปสู่การปฏิบัติ หรือการจัดกิจกรรม ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน อาทิ เช่น ผู้สอน สื่อวัสดุ อุปกรณ์ เวลา สถานที่ และรูปแบบการจัดกิจกรรม ที่จะส่งผลให้กิจกรรมนั้น ๆ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า กิจกรรมลูกเสือ เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นคนดีมีความสามารถ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองดีของชาติบ้านเมืองและสังคมโลก ซึ่งปัจจุบันมีกิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลายวิธี แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ใดที่จะสามารถสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนไทยได้ดีและรวดเร็วเท่ากิจกรรมลูกเสือ กระบวนการลูกเสือจึงเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ในการปลูกฝังและฝึกฝนให้เยาวชนของชาติมีคุณภาพ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

การศึกษาเอกสารรายงานการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ

การศึกษาเอกสารรายงานการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินงานด้านกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียน ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ และด้านผลงานดีเด่น โดยเน้นวิเคราะห์การจัดมวลกิจกรรมที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ ซึ่งเสริมสร้างให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน และสอดคล้องเชื่อมโยงกับแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ แล้วนำมาวิเคราะห์เทียบกับผลการประเมินการจัดกิจกรรมจากแบบสอบถามและข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปบทเรียน เพื่อสร้างแผนพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียนต่อไป

1. ผลการจัดกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ แต่ละภูมิภาค

1.1 ภาคตะวันออก

1.1.1 โรงเรียนบ้านห้วยเอน

ข้อมูลทั่วไป สถานที่ตั้ง อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1

กิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นของโรงเรียน

1. จัดฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือ จุดประสงค์ เพื่อให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนได้รับความรู้ ทักษะในด้านวิชาลูกเสือ และนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดแก่ผู้เรียน และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากร โดยได้รับวุฒิทางลูกเสือ ตั้งแต่ระดับเบื้องต้น (B.T.C) จนถึงระดับสูง (A.T.C.) ซึ่งการอบรมจะทำให้ผู้เข้าอบรมมีระเบียบ วินัย มีความรู้และทักษะลูกเสือ มีความสามัคคี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตระหนักในหน้าที่ รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ มีความรับผิดชอบ และมีภาวะผู้นำ
2. จัดการเรียนการสอนลูกเสือในโรงเรียน ทั้งลูกเสือสำรอง ลูกเสือสามัญ และลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ทุกวันพุธ อย่างจริงจัง
3. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านลูกเสือ โดยบูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และพื้นที่ป่าหลังโรงเรียนที่เป็นของชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ในเขตจังหวัดปราจีนบุรีและนอกเขตจังหวัด ใช้ในการฝึกทักษะลูกเสือ การทำงานเป็นหมู่คณะ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอดทน ความมีระเบียบวินัย ภาวะผู้นำ การเป็นผู้บริการที่ดี และการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

1.1.2 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา

ข้อมูลทั่วไป สถานที่ตั้ง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

กิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นของโรงเรียน

1. จัดฝึกอบรมและจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและการปฏิบัติตนตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
2. จัดฝึกอบรมและจัดกิจกรรมลูกเสือหน่วยพิเศษ สร้างจิตอาสา เช่น ลูกเสือจราจร ลูกเสือป่าไม้ ลูกเสือ กกต. ลูกเสือคุณธรรม ลูกเสือประชาธิปไตย ลูกเสื่อด้านภัยยาเสพติด ลูกเสือบรรเทาสาธารณภัย และลูกเสือกองร้อยพิเศษ เป็นต้น
4. กิจกรรมโครงการช่วยเหลือผู้อื่น ผู้ทุพพลภาพ ผู้สูงอายุที่ขาดการดูแลเอาใจใส่ และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
4. กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ อุบัติภัย
5. กิจกรรมโครงการให้บริการชุมชน แก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

1.2 ภาคกลาง

1.2.1 โรงเรียนวัดสลุต

ข้อมูลทั่วไป สถานที่ตั้ง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ
เขต 2

กิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นของโรงเรียน

1. กิจกรรมจราจรน้อยเพื่อชุมชน
2. กิจกรรมลูกเสือกับศาสนพิธี
3. กิจกรรมบูรณาการลูกเสือช่วยเหลือชุมชน
4. กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม
5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 5.1 บทบาทของลูกเสือสามัญต่อชุมชน
  - 5.2 การพึ่งตนเอง
  - 5.3 การจัดทำธงหรือที่เก็บอุปกรณ์ปัจจุบันพยาบาล

1.3 ภาคเหนือ

1.3.1 โรงเรียนจ่านกร้อง

ข้อมูลทั่วไป สถานที่ตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 39

กิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นของโรงเรียน

1. กิจกรรมการมีจิตอาสาเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและสังคม
2. กิจกรรมการจัดการค่ายพักแรมในโรงเรียน
3. กิจกรรมการฝึกระเบียบแถวลูกเสือ เนตรนารี
4. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยกระบวนการลูกเสือ
5. สมุดความดีของลูกเสือ เนตรนารี

1.4 ภาคใต้

1.4.1 โรงเรียนวิชิตสงคราม

ข้อมูลทั่วไป สถานที่ตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต

กิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นของโรงเรียน

1. กิจกรรมฝึกอบรม และกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและการปฏิบัติตนตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
2. กิจกรรมฝึกอบรมวิชาพิเศษ เพื่อส่งเสริมความสามารถเป็นรายบุคคล และต่อยอดเพื่อความเป็นเลิศ

3. กิจกรรมฝึกอบรมและกิจกรรมลูกเสือหน่วยพิเศษ เช่น ลูกเสือจราจร ลูกเสือ กกด. ลูกเสือคุณธรรม ลูกเสือประชาธิปไตย ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด ลูกเสือบรรเทาสาธารณภัย ลูกเสือสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4. กิจกรรมโครงการให้บริการแก่ชุมชน เช่น การเก็บขยะ ปลูกต้นไม้

5. กิจกรรมโครงการช่วยเหลือผู้อื่น ผู้ทุพพลภาพ ผู้สูงอายุที่ขาดการดูแลเอาใจใส่หรืออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้สูงอายุ ฯลฯ

6. กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัย อุบัติภัย ได้แก่ การบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย

7. กิจกรรมโครงการให้บริการชุมชนแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า การปล่อยสัตว์น้ำ

8. กิจกรรมตามหลักสูตรของลูกเสือ

1.4.2 โรงเรียนหัวหิน

ข้อมูลทั่วไป สถานที่ตั้ง อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10

กิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นของโรงเรียน

1. กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรมของลูกเสือ เนตรนารี

2. กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ของลูกเสือวิสามัญ ด้าน “พี่สอนน้อง”

4. กิจกรรมลูกเสือหน่วยพิเศษ เช่น ลูกเสืออาสาจราจร ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด ลูกเสืออาสา กกด. เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย และลูกเสือกองร้อยพิเศษ

5. กิจกรรมการให้บริการเพื่อเป็นการพัฒนาเพื่อนและพี่น้องลูกเสือทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ กิจกรรมพี่สอนน้อง กิจกรรมลูกเสือพี่เลี้ยงในการฝึกอบรมต่าง ๆ

6. กิจกรรมจิตอาสาในการให้บริการชุมชนและช่วยเหลือบุพการีบุคคลทุพพลภาพ และผู้สูงอายุ

7. กิจกรรมการแก้ปัญหา การอนุรักษ์ธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาและชุมชน

8. กิจกรรมการรณรงค์การเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรมและสังคม

1.5 ภาคตะวันออกเฉยงเหนือ

1.5.1 โรงเรียนคำเตยอุปถัมภ์

ข้อมูลทั่วไป สถานที่ตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 22

กิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นของโรงเรียน

1. กิจกรรมฝึกอบรมและกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ เช่น การอบรมจริยธรรมทุกวันศุกร์ การเข้าค่าย

คุณธรรม จริยธรรม ก่อนจบพบพระ การทำบุญตักบาตร ในวันสำคัญทางศาสนา

2. กิจกรรมตามหลักสูตรลูกเสือแต่ละประเภท เช่น การเปิดประชุมกอง การอยู่ค่ายพักแรม และการเดินทางไกล

3. กิจกรรมฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมความสามารถเป็นรายบุคคล และต่อยอดเพื่อความเป็นเลิศ เช่น การฝึกกระเบียดแถวลูกเสือ การจัดการค่ายพักแรม การสร้างอุปกรณ์เคลื่อนย้ายผู้ป่วย

4. กิจกรรมฝึกอบรมและกิจกรรมลูกเสือหน่วยพิเศษ เช่น ลูกเสือจราจร ลูกเสือป่าไม้ ลูกเสือ กกต. ลูกเสือคุณธรรม ลูกเสือประชาธิปไตย ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด ลูกเสือบรรเทาสาธารณภัย และลูกเสือกองร้อยพิเศษ

5. กิจกรรมโครงการให้บริการแก่ชุมชน เช่น จัดอาสาพัฒนาชุมชน การบำเพ็ญประโยชน์ เก็บขยะ ตัดหญ้า ตัดกิ่งไม้ในวัด โรงเรียน และในหมู่บ้านของตนเอง

6. กิจกรรมโครงการช่วยเหลือผู้อื่น ผู้ทุพพลภาพ ผู้สูงอายุที่ขาดการดูแลเอาใจใส่ และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น การจัดวงดนตรีโปงลาง งานบุญบั้งไฟและประเพณีเลี้ยงปูตา การขอรับบริจาคทรัพย์และสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

7. กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ อุบัติภัย เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม การรณรงค์ขับขี่ปลอดภัย

8. กิจกรรมโครงการให้บริการชุมชน แก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เช่น ชนหมากเบงรวมใจวัยใสเข้าวัด ทำความสะอาดวัดและชุมชน ปลูกป่าชุมชน รณรงค์กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย การบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญต่าง ๆ

2. บทสรุปเชิงวิเคราะห์

กิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ ส่วนใหญ่โรงเรียนจะจัดกิจกรรมลูกเสือตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งจากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการจัดมวกิจกรรมลูกเสือและแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ พบว่า มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างกัน แต่การจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน ยังไม่ได้เน้นไปที่คุณธรรม จริยธรรมเป็นหลัก เพียงแต่คาดหวังว่ากิจกรรมลูกเสือแต่ละกิจกรรม จะส่งผลให้ลูกเสือเกิดคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักค่านิยม 12 ประการ แต่เนื่องจากกิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักเรียนไม่ได้เรียนครบทุกคน จึงยังไม่เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคนในโรงเรียน แต่บางโรงเรียนก็มีข้อบังคับให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนวิชาลูกเสือ และการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือก็เข้าร่วมเฉพาะในเวลา หรือคาบวิชาลูกเสือเท่านั้น ไม่ได้เรียนทุกวัน ทำให้ขาดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการนำไปปฏิบัติ ผลจากการศึกษาฯ สรุปเชิงวิเคราะห์ ดังนี้

1. กิจกรรมลูกเสือ เป็นกิจกรรมฝึกทักษะ มีการปฏิบัติจริง ลูกเสือได้ร่วมปฏิบัติด้วยกัน ทำให้รู้และเข้าใจถึงวิธีปฏิบัติ รู้ถึงสภาพปัญหาและวิธีแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา อันเป็นการฝึกทักษะชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้เป็นอย่างดี

2. กิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรวิชาลูกเสือ มีความสอดคล้องและสอดคล้องกับคุณธรรมและจริยธรรม ตามหลักค่านิยม 12 ประการอยู่แล้ว เพียงแต่นำหลักและวิธีการมาปฏิบัติจริง

มาใช้ จึงต่างกับการสอนด้วยวิธีอื่นที่มุ่งเน้นแต่หลักการและทฤษฎี ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจ ความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าอย่างแท้จริง

3. ผู้ที่เข้ามาเป็นลูกเสือส่วนใหญ่มีใจรักและชื่นชอบ จึงเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังและมีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

4. ผู้บริหารและครูที่มีวุฒิทางลูกเสือ เข้าใจและเข้าถึงกิจกรรมลูกเสือ ตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้และทักษะ ให้แก่ลูกเสืออย่างจริงจัง ตามกระบวนการของลูกเสือ อีกทั้งยังมีคุณวุฒิทางลูกเสือเป็นตำแหน่งรองรับ เป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และที่สำคัญต้องปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกเสือได้ปฏิบัติตาม

5. การจัดกิจกรรมลูกเสือส่วนใหญ่จัดตามที่หลักสูตรวิชาลูกเสือฯ กำหนด ยังไม่ได้นำคุณธรรม จริยธรรมตามหลักคำนิยาม 12 ประการ มาเป็นประเด็นหลัก ทำให้คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่เกิดขึ้นกับลูกเสือในโรงเรียน อาจจะยังไม่ครอบคลุมคำนิยามหลัก 12 ประการ

6. การเรียนวิชาลูกเสือ ใช้เวลาเฉพาะในวิชาลูกเสือเท่านั้น ทำให้ขาดความต่อเนื่อง ผู้เรียนไม่เกิดทักษะที่แท้จริง ยังไม่สามารถสร้างลักษณะนิสัยที่ยั่งยืนในทางปฏิบัติ ปฏิบัติเฉพาะแต่ในโรงเรียน แต่นอกโรงเรียนยังปฏิบัติน้อย หรือไม่ปฏิบัติเลย ขาดความเชื่อมโยงในลักษณะบูรณาการกับวิชาอื่นๆ และปฏิบัติเฉพาะผู้ที่เรียนวิชาลูกเสือเท่านั้น ผู้ที่ไม่ได้เรียนก็ไม่ได้ฝึกปฏิบัติด้วย

7. ครู อาจารย์ที่ไม่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรลูกเสือ ไม่สามารถเข้าใจในวิธีการและกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างถูกต้อง ทำให้การเชื่อมโยงและบูรณาการทักษะการสร้างคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ไม่สอดคล้องและต่อเนื่อง

การวิเคราะห์ปัจจัยและข้อเสนอแนะทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา

สำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน ได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ในตัวผู้เรียน โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามความคิดเห็น/การปฏิบัติ และคำถามปลายเปิด โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนต้นแบบลูกเสือทั้ง 5 ภูมิภาค จำนวน 20 แห่ง ผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนลูกเสือ ลูกเสือ และผู้เกี่ยวข้องด้านลูกเสือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน และเพื่อนำผลการศึกษาไปหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือให้กับผู้เรียนต่อไป ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม

จริยธรรม

1.1 ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ(หลักสูตร)

พบว่า หลักสูตรในการพัฒนางานกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ในตัวผู้เรียน ควรคำนึงถึงกิจกรรมการจัดโครงการสร้างความมั่นคงของชาติเป็นความสำคัญลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ควรมีการฝึกอบรมทักษะทางลูกเสือตามหลักสูตรลูกเสือ การจัดโครงการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม การจัดโครงการช่วยเหลือแก้ปัญหาอุบัติเหตุ

และอับติภัย ทั้งในและนอกสถานศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การจัดกิจกรรมเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรม การฝึกอบรมให้ความรู้ และฝึกทักษะด้านระเบียบวินัย การจัดโครงการเพื่อแก้ปัญหาส่งเสริมสุขภาพกายและใจ ควรมี กิจกรรมลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อสังคมด้วยจิตอาสาและควรมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ที่ทางราชการกำหนด

1.2 ด้านผู้สอน

พบว่า ผู้สอนที่จะให้ความรู้และทักษะในการพัฒนากิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ในตัวผู้เรียนนั้น ควรเป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ในการปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรม เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ควรมีการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือของผู้สอน และนำไปปรับปรุงการจัดมวลกิจกรรมในครั้งต่อ ๆ ไป ควรมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการใช้สื่อเทคโนโลยี มาประกอบในการจัดกิจกรรม ควรเป็นผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางลูกเสือ ควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ และฝึกอบรมผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการและหลักสูตร ควรมีส่วนช่วยเหลือในการแก้ปัญหา และพัฒนาการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ ควรมีการศึกษา วิจัยและประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาารูปแบบ และวิธีการจัดกิจกรรมลูกเสือที่มีประสิทธิภาพ ได้หลากหลาย ควรเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมลูกเสือ และสามารถนำทรัพยากรในชุมชนเข้ามาพัฒนาการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านสื่อการจัดกิจกรรม

พบว่า ควรจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกระดับ อย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ควรได้รับการสนับสนุนสื่อการจัดกิจกรรมลูกเสือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการผลิตสื่อการสอน ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับแผนการสอน และกิจกรรมลูกเสือ ควรมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างเพียงพอ สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ควรใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมลูกเสือ และควรใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเวลา และสถานที่ที่จัดกิจกรรม

1.4 ด้านเวลา

พบว่า ควรมีกำหนดการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นรายสัปดาห์ อย่างชัดเจน รองลงมา ได้แก่ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมลูกเสือ ทั้ง 2 ภาคเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 18 ชั่วโมง ควรจัดเวลาในการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างเพียงพอ เหมาะสม ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานกิจกรรมลูกเสือ เป็นรายปี และควรจัดกิจกรรมการสอนลูกเสือ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ

1.5 ด้านสถานที่

พบว่า ควรจัดกิจกรรมกลางแจ้งมากกว่าในห้องเรียน รองลงมา ได้แก่ ควรจัดให้มีสถานที่ฝึกอบรมลูกเสืออย่างครบวงจร ทั้งกลางแจ้งและในร่ม ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา และควรมีห้องลูกเสือที่จัดได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและครบองค์ประกอบ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือ

1.6 ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม

พบว่า ควรจัดกิจกรรมให้ลูกเสือได้บำเพ็ญประโยชน์ตามอุดมการณ์ลูกเสือ รองลงมา ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบผสมผสาน เช่น การบรรยาย การสาธิต และการแสดง บทบาทสมมติ ควรจัดกิจกรรมโดยเน้นให้ปฏิบัติกิจกรรมที่ถนัด ในที่กลางแจ้ง ควรจัดกิจกรรมโดยเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมคิดและเกิดการมีส่วนร่วม โดยการทดลองปฏิบัติจริง ควรจัดให้มีการฝึกอบรมที่สนุกสนาน ดึงดูดความสนใจ ความก้าวหน้า โดยอาศัยคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ ควรจัดกิจกรรมโดยให้ลูกเสือเห็นจากสภาพจริง และควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นฐานโดยใช้ระบบหมู่

2. ข้อคิดเห็นจากแบบสอบถาม

จากข้อคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอนลูกเสือ ลูกเสือ และผู้ที่เกี่ยวข้อง สรุปดังนี้

2.1 ประเด็นคำถามที่ 1 : ท่านคิดว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการจัด

กิจกรรมลูกเสือ (เช่น หลักสูตร ผู้สอน สื่อ เวลา สถานที่ รูปแบบการจัดกิจกรรม และอื่น ๆ ฯลฯ) ซึ่งทำให้เกิดความน่าสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และจะทำให้ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

ข้อคิดเห็น /ผู้บริหาร

1. บุคลากรผู้จัดกิจกรรมลูกเสือต้องมีความรู้ ความสามารถในการเนื้อหาสาระที่จะจัดกิจกรรม และควรจะต้องมีเทคนิค แนวทาง วิธีการนำเสนอเนื้อหาสาระที่น่าสนใจ ตื่นเต้น มีความก้าวหน้าเทคโนโลยี
2. ปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องและส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ
3. งบประมาณและบุคลากร
4. ผู้สอนที่มีใจรักในกิจกรรมลูกเสือ
5. การส่งเสริมของผู้บริหารจะมีผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือมาก

ครูผู้สอน

1. ปัจจัยแรก คือ ครูผู้สอนและโรงเรียน เพราะถ้าโรงเรียนกำหนดขึ้นมาเฉย ๆ ว่าทุกวันพุธต้องเรียนลูกเสือ หรือใน 1 สัปดาห์ ต้องเรียนลูกเสือ แต่คณะครูไม่มีการปฏิบัติ ไม่แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ เพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียน กิจกรรมลูกเสือก็จะไม่ก้าวหน้าและยั่งยืน การดำเนินการก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ
2. บุคลากรทางการศึกษา เช่น ผู้บริหาร ผู้กำกับลูกเสือ
3. ผู้บริหาร ผู้สอน สถานที่ เวลา และสื่อ
4. ครูผู้สอนต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และศรัทธาในกิจการลูกเสือ
5. ปัจจัยที่ระบุไว้ ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการในการจัดกิจกรรมลูกเสือทั้งสิ้น เนื่องจากเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันซึ่งกันและกัน และนอกจากนั้นแล้ว การมองเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมลูกเสือจากผู้บริหาร ผู้บริหารควรดูแลและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ส่งครูที่เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6. ผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด และต้องจัดให้ครบกระบวนการทางลูกเสือด้วย อย่างน้อยครูต้องมีการเปิด-ปิดประชุมกอง ทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ

ลูกเสือ

1. เวลาในการจัดกิจกรรมลูกเสือน้อยไป ทำให้ได้รับความรู้ไม่เพียงพอ
2. ผู้สอนสำคัญที่สุด เพราะถ้าผู้สอนสอนดี ลูกเสือก็จะประสบ

ความสำเร็จ

3. หลักสูตรและผู้สอน ถ้าหลักสูตรและผู้สอนน่าเบื่อหรือเข้มงวดเกินไป อาจทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้เกี่ยวข้อง

1. กิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ จะต้องใช้องค์ประกอบหลายด้านเข้ามาบูรณาการให้เกิดความรู้ ความสนุกสนาน เกิดการเรียนรู้ แต่ต้องยึดหลักสูตรเป็นแนวทาง ดังนั้น ครูผู้สอนควรมีความรู้ที่ถูกต้องและจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเอง และเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

2. หลักสูตร สื่อ การฝึกปฏิบัติและรูปแบบการจัดกิจกรรม
3. เวลาและสถานที่
4. บุคลากรที่มีความสนใจด้านลูกเสืออย่างจริงจัง มีจำนวนน้อย

2.2 ประเด็นคำถามที่ 2 : ท่านคิดว่าควรใช้รูปแบบอย่างไรในการจัดกิจกรรม

ลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด อาทิ เช่น การบรรยาย การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ

ข้อคิดเห็น /ผู้บริหาร

1. รูปแบบการผสมผสาน ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของกิจกรรม แต่ผู้สอนจะต้องมีความแม่นยำในเนื้อหา และวิเคราะห์ตัวผู้เรียน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด
  2. ต้องมีการเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติจริง
  3. การสาธิตและฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง
  4. การแสดงบทบาทสมมติ และการได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
- จะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

ครูผู้สอน

1. รูปแบบที่น่าดึงดูดใจลูกเสือมากที่สุด จะเป็นรูปแบบการสาธิตและแสดงบทบาทสมมติ ลูกเสือจะได้เห็นถึงรูปธรรม จะได้ปฏิบัติได้ ปฏิบัติเป็น
2. การเรียนเป็นฐาน ทำให้ลูกเสือได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง
3. การปฏิบัติจริง โดยใช้กิจกรรมกลางแจ้ง
4. การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเอง จะทำให้เกิดทักษะ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืนถาวร

ลูกเสือ

1. การสาธิต เพราะการสาธิตได้ๆ จะสนใจมากขึ้น
2. การแสดงบทบาทสมมติ จะทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความสนใจในการร่วมกิจกรรม และรู้สึกไม่เบื่อหน่ายเวลาเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้เกี่ยวข้อง

1. การแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้กฎของลูกเสือทั้ง 10 ข้อ มาบูรณาการในการจัดกิจกรรมตั้งแต่เช้า ทำความสะอาด แบ่งหน้าที่จัดกิจกรรมหน้าเสาธง งานปกครอง การช่วยเหลือเพื่อนนักเรียน โดยการสมมติบทบาทให้ลูกเสือควบคุมจัดการ โดยมีครูหรือผู้กำกับคอยควบคุม

2. การสาธิตและลงมือปฏิบัติ

2.3 ประเด็นคำถามที่ 3 : ถ้าจะจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม ให้แก่ผู้เรียน ตามแนวคิดค่านิยม 12 ประการ ควรมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ในด้านใดบ้าง

ข้อคิดเห็น /ผู้บริหาร

1. จัดกิจกรรมแบบ Play and learn และลงมือปฏิบัติจริง
2. ต้องมีระเบียบวินัยในตัวเอง
3. จัดกิจกรรมลูกเสือ แสดงบทบาทสมมติ เล่านิทาน บูรณาการกับ

ค่านิยมหลัก 12 ประการ

ครูผู้สอน

1. ผู้กำกับลูกเสือต้องมีใจรักในวิชาลูกเสือ
2. จัดกิจกรรมเป็นฐาน และทำกิจกรรมแบบแสดงบทบาทสมมติ
3. ควรสอดแทรกค่านิยมเหล่านี้ลงไปเป็นหลักสูตรอย่างชัดเจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยระบุอย่างชัดเจนในเรื่องการเน้นย้ำเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกในเรื่องแผนการจัดการเรียนรู้ ก็จะทำให้ลดภาระของครูผู้สอนและสามารถนำไปใช้สอนได้เลย โดยมีสื่อ ICT ให้ในบางส่วนที่สามารถจัดให้ได้ เช่น เพลง เกม นิทาน ความรู้สำหรับครู ใบงานในรูปของ CD ROM เมื่อครูผู้สอนมีทั้งแผนและสื่อการสอน โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จก็จะมีมากขึ้น
4. ต้องมีพิธีเปิด – ปิดประชุมกองทุกครั้ง ที่มีการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นการสร้างระเบียบวินัยให้กับลูกเสือ แล้วคุณธรรม จริยธรรมตามค่านิยม 12 ประการ ก็จะเกิดขึ้นตามมา ส่วนวิชาการสามารถสอดแทรกลงในสาระอื่นๆ ได้

ลูกเสือ

1. ควรจัดตามแนวทางค่านิยม คือ มีระเบียบวินัย
2. การลงมือปฏิบัติจริง
3. ควรปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้เข้ากับค่านิยม 12 ประการ

ผู้เกี่ยวข้อง

1. สร้างเจตคติที่ดีให้เกิดความเข้าใจกับผู้เรียน
2. ให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
3. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกิจกรรมลูกเสือ
4. จัดกิจกรรมให้ถูกต้องตามหลักการ และส่งเสริมให้ลูกเสือมีส่วนร่วม
5. จัดกิจกรรมที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน ไม่เน้นการลงโทษ

6. เน้นในเรื่องความซื่อสัตย์ และความกตัญญูทวาท
7. ควรจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นประจำและต่อเนื่อง
8. ให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือในทุกะดับที่รับผิดชอบ เช่น

ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับโรงเรียน ฯลฯ

2.4 ประเด็นคำถามที่ 4 : ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ข้อคิดเห็น /ผู้บริหาร

1. ควรส่งเสริมและพัฒนากิจการลูกเสืออย่างต่อเนื่อง
2. ควรส่งเสริมกิจการลูกเสือให้มีทุกระดับและกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ

ครูผู้สอน

1. ผู้บริหารยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญ และตระหนักในกิจกรรมเสริมหลักสูตรลูกเสือ เนตรนารีและยุวกาชาดเท่าที่ควร เหมือนเป็นกิจกรรมฝาก ทำให้กิจการลูกเสือไม่เจริญก้าวหน้าอย่างเต็มที่และไม่เต็มรูปแบบ ทั้ง ๆ ที่สามารถบูรณาการเข้ากับทุกกลุ่มสาระได้ และนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

2. ควรมีนโยบายด้านกิจกรรมลูกเสือที่เป็นรูปธรรม ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียน

3. สร้างความตระหนักและสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้แก่ครูผู้สอนอย่างชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. มีการนิเทศ ติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง จนเกิดเป็นรูปธรรม

5. มีการมอบรางวัลแก่ครูผู้ทุ่มเท เพื่อเป็นขวัญกำลังใจทุก ๆ ปี

6. ครูลูกเสือควรพัฒนาตนเองก่อน หรือควรอบรมสัมมนาในหลักสูตรต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อจะได้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง

7. ครูหรือผู้กำกับลูกเสือ ควรศึกษาหาข้อมูลจากสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เท่านั้น ไม่ควรลอกเลียนแบบของแต่ละบุคคล ซึ่งจะทำให้ความเข้าใจผิดพลาดได้

ลูกเสือ

1. อยากให้เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมให้มากขึ้น

2. ควรให้เวลากับลูกเสือให้มากขึ้น

ผู้เกี่ยวข้อง

1. ผู้บริหารควรผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรขั้นสูงทางลูกเสือ

2. ควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

3. ไม่ควรนำนักเรียนไปมอบให้ค่ายทหาร หรือตำรวจ จัดกิจกรรมแทนครู

4. โรงเรียนขนาดเล็กยังขาดบุคลากรลูกเสืออย่างมาก

5. ควรจัดกิจกรรมเข้าค่ายในพื้นที่ เพื่อชุมชนจะได้มีส่วนร่วมและ

เห็นความสำคัญ

3. บทสรุปเชิงวิเคราะห์

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ในตัวผู้เรียน ของผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนต้นแบบลูกเสือนำมาสรุปเชิงวิเคราะห์ได้ ดังนี้

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ ซึ่งทำให้เกิดความน่าสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และจะทำให้ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

3.1.1 บุคลากรผู้จัดกิจกรรมลูกเสือต้องมีความรู้ ความสามารถในการเนื้อหาสาระของกิจกรรมลูกเสือ และต้องมีเทคนิค แนวทางและวิธีการนำเสนอเนื้อหาสาระที่น่าสนใจ ตื่นเต้น และมีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี

3.1.2 ครูผู้สอนต้องมีความรู้ ประสบการณ์ มีใจรักและศรัทธาในกิจกรรมลูกเสือ

3.1.3 ผู้บริหารและครูผู้สอน ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวทางค่านิยม 12 ประการ

3.1.4 ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ ควบคู่และให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ส่งครูที่เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.1.5 กำหนดจำนวนเวลาการจัดกิจกรรมลูกเสือให้เหมาะสมมากขึ้น

3.2 รูปแบบที่เสริมสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด อาทิ เช่น การบรรยาย การสาธิต และการแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ

3.2.1 รูปแบบการผสมผสาน ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของกิจกรรม แต่ผู้สอนจะต้องมีความแม่นยำในเนื้อหา และวิเคราะห์ตัวผู้เรียน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด

3.2.2 การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการเน้นย้ำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเอง จะทำให้เกิดทักษะ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืนถาวร และเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

3.2.3 การเรียนเป็นฐาน ทำให้ลูกเสือได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

3.2.4 การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยใช้กิจกรรมกลางแจ้ง

3.3 แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ให้แก่ผู้เรียน ตามแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ

3.3.1 จัดกิจกรรมแบบ Play and learn และลงมือปฏิบัติจริง

3.3.2 จัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการผสมผสาน ทั้งการบรรยาย สาธิต และการแสดงบทบาทสมมติ โดยพิจารณาจากเนื้อหาและลักษณะของกิจกรรม

3.3.3 จัดกิจกรรมเป็นฐาน

3.3.4 สอดแทรกค่านิยม 12 ประการ ลงไปในหลักสูตรให้ชัดเจน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการช่วยลดภาระของครูผู้สอนให้สามารถนำแผนการสอนไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ โดยสนับสนุนสื่อ ICT ประกอบการสอน เช่น เพลง เกม นิทาน คู่มือความรู้สำหรับครู และใบงาน ในรูปของ CD ROM ฯลฯ

3.3.5 ควรให้มีการเปิด – ปิดประชุมกองทุกครั้ง ที่มีการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นการสร้างวินัยให้กับลูกเสือ

3.3.6 ปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้เข้ากับค่านิยมหลัก 12 ประการ

3.3.7 สร้างเจตคติที่ดีให้เกิดความเข้าใจกับผู้เรียน

3.3.8 ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3.3.9 จัดกิจกรรมให้ถูกต้องตามหลักการ และให้ลูกเสือนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

3.3.10 จัดกิจกรรมโดยให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน ไม่เน้นการลงโทษ

3.3.11 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือในทุก ระดับที่มีหน้าที่รับผิดชอบ อาทิ เช่น ระดับเขตพื้นที่ ระดับโรงเรียน

3.4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3.4.1 ควรส่งเสริมและพัฒนากิจการลูกเสืออย่างต่อเนื่อง

3.4.2 ควรส่งเสริมกิจการลูกเสือให้มีทุกระดับ และกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ

3.4.3 ผู้บริหารควรตระหนัก เห็นความสำคัญและให้การสนับสนุน กิจการลูกเสืออย่างเต็มที่ เพื่อส่งเสริมให้กิจการลูกเสือฯ มีความก้าวหน้า

3.4.4 สร้างความตระหนัก ความเข้าใจและให้ความรู้แก่ครูผู้สอนอย่าง ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.4.5 ควรบูรณาการกิจกรรมลูกเสือในกลุ่มสาระอื่น ๆ

3.4.6 ควรมีการนิเทศ ติดตามประเมินผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3.4.7 ควรมีการมอบรางวัลผลงานครูดีเด่นด้านลูกเสือ เพื่อเป็นขวัญและ กำลังใจอย่างต่อเนื่อง

3.4.8 ควรเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมลูกเสือให้มากขึ้น

3.4.9 ผู้บริหารควรผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรขั้นสูงทางลูกเสือ

3.4.10 ไม่ควรนำลูกเสือไปมอบให้ค่ายทหารหรือตำรวจ จัดกิจกรรมแทน

3.4.11 ควรจัดกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือในพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วม และเห็นความสำคัญของกิจกรรมลูกเสือ

การสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการพัฒนารูปแบบจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา

จากการจัดสนทนากลุ่ม ในโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ จำนวน 5 ภาค ๆ ละ 1 โรงเรียน รวม 5 โรงเรียน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตัวแทนของผู้บริหารโรงเรียน ครู/อาจารย์ผู้สอนลูกเสือ ลูกเสือ/เนตรนารี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน เพื่อให้เห็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน ให้มีความสอดคล้องในแต่ละค่านิยมหลัก 12 ประการ ผลการสนทนากลุ่ม สรุปตามประเด็นการสนทนา ดังนี้

1. ประเด็นสนทนาข้อที่ 1 : ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียนว่า มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างไร

ข้อคิดเห็น

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มทุกคนเห็นว่ามีค่ามาก และจำเป็นอย่างยิ่งเพราะ กิจกรรมลูกเสือจะมุ่งเน้นในทางปฏิบัติ การฝึกทักษะ ทั้งการปฏิบัติจริงและการแสดงบทบาทสมมติ ในขณะที่การเรียนการสอนในกลุ่มสาระอื่น ๆ จะเน้นไปที่การบรรยาย ซึ่งผู้เรียนจะต้องสร้างมโนภาพเอง แต่ละคนไม่เหมือนกัน จะมีเพิ่มเติมมาในบางวิชา ก็มีการสาธิตให้ดูว่าปฏิบัติอย่างไร ซึ่งผู้เรียนจะไม่เกิดทักษะในการปฏิบัติจริง ซึ่งต่างกับกิจกรรมลูกเสือที่เน้นการปฏิบัติจริง ผู้เรียนจะเข้าถึงหลักปฏิบัติอย่างชัดเจน ส่งผลให้การนำไปปฏิบัติในสังคมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม เกิดคุณธรรมและจริยธรรมร่วมในสังคมอย่างกว้างขวาง

2. ประเด็นสนทนาข้อที่ 2 : ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม คิดว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน และทำให้เกิดความน่าสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อคิดเห็น

ด้านหลักสูตร ในการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่อง หรือจัดโครงการแต่ละโครงการ จะมีปัจจัยสำคัญที่ประกอบอยู่ ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร หรือแผนการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่ออุปกรณ์การสอน/ การจัดกิจกรรม ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม และสถานที่ที่จัดกิจกรรม ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีความสำคัญและเกี่ยวโยงในการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมอย่างยิ่ง การจัดกิจกรรมลูกเสือส่วนใหญ่ จะใช้หลักสูตรเดิมที่ทางหน่วยงานภาครัฐจัดทำขึ้น โรงเรียนจะไม่มีนำมาปรับใช้ โดยเห็นว่าหลักสูตรเดิมดีอยู่แล้ว แต่โดยลักษณะในสถานการณ์ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ อย่าง ทั้งด้านภูมิประเทศ การดำรงชีพ เทคโนโลยี วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ เปลี่ยนแปลงจากเดิมไปมากพอสมควร การนำกิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรเดิมมาใช้ จึงควรต้องมีการปรับเปลี่ยนบ้าง โดยเฉพาะการที่จะต้องให้ผู้เรียนมีทักษะในการสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ตามหลักคำนิยาม 12 ประการ

ด้านครูผู้สอน นอกจากการให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยการบรรยาย หรือการสาธิตแล้วก็ไม่เพียงพอ การจะให้ผู้เรียนคล้อยตาม ปฏิบัติได้เป็นกิจนิสัยนั้น ครูจะต้องปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดี (Idol) ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก รวมทั้งผู้บริหารก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้ครูและผู้เรียนด้วย ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เป็นกิจนิสัย นอกจากจะส่งผลแก่ผู้เรียนแล้ว ยังส่งผลต่อบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ด้านสื่อทัศนูปกรณ์ ปัจจุบันเทคโนโลยีด้านนี้มีความก้าวหน้าอย่างมาก การสาธิตเพื่อแสดงถึงการมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ไม่จำเป็นต้องบรรยาย หรือแสดงภาพให้ผู้เรียนเห็น เพื่อนำมาปฏิบัติ นั้น คงล้าสมัยแล้ว ผู้สอนสามารถนำสื่อทัศนูปกรณ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้เห็นการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง เข้าใจ สนุกสนาน และอิงไปกับคตินิยมที่สอดคล้องเป็นอย่างดี สิ่งสำคัญคือ ผู้สอนจะต้องค้นหาสื่อวิทัศน์ที่เหมาะสมกับคำนิยาม 12 ประการ ตลอดทั้งเวลาที่จะใช้ในการนำเสนอ เขียนสอดแทรกลงในหลักสูตร หรือแผนการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม

ด้านระยะเวลา ควรจะต้องให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมนั้น ๆ ไม่มากหรือน้อยเกินไป ทั้งนี้ ควรผนวกเวลาในการวัดและประเมินผลไว้ด้วย

ด้านสถานที่ ควรมีการกำหนดโดยหลักประชาธิปไตย ไม่ใช่ผู้บริหาร หรือ ประธาน หรือหัวหน้ากลุ่ม/กองลูกเสือเป็นผู้กำหนด ควรมาจากการแสดงความคิดเห็นจากสมาชิก แต่ต้องคำนึงถึงปริมาณผู้เข้าร่วมกิจกรรม ความสะดวก ปลอดภัย บรรยากาศการเรียนรู้ และความพร้อมในการใช้สื่อต่าง ๆ ด้วย

3. ประเด็นสนทนาข้อที่ 3 : ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม คิดว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน ระหว่างการบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติ และการสาธิต รูปแบบใดเป็นรูปแบบที่ต้องการ และสร้างแรงจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

ข้อคิดเห็น

รูปแบบการจัดกิจกรรมมีหลากหลาย ประมาณ 10 กว่าแบบ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะกิจกรรมที่จัด ระยะเวลาและสถานที่ แต่ที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต และการแสดงบทบาทสมมติ ทั้งนี้ จะเป็นไปตามลำดับขั้นตอนดังกล่าว โดยเริ่มจากการบรรยาย ซึ่งผู้เรียนจะต้องสร้างมโนภาพขึ้นมาเองว่าน่าจะเป็นอย่างไร ดังนั้นผู้สอนจะให้การสาธิตเข้ามาช่วย เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถประเมินได้ว่าผู้เรียนเข้าใจหรือเปล่า จึงมีกิจกรรมที่ 3 คือ การแสดงบทบาทสมมติ โดยให้ผู้เรียนมาแสดงเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น อาจจะเป็นการแสดงละคร หรืออื่น ๆ เพื่อแสดงให้รู้ว่าผู้เรียนเข้าใจต่อเป้าประสงค์ของกิจกรรมนั้น ซึ่งรูปแบบดังกล่าวจะมีในกิจกรรมลูกเสือ เช่น การแสดงชุมนุมรอบกองไฟ เป็นต้น รูปแบบทั้ง 3 จึงเป็นรูปแบบที่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าเหมาะสมที่สุด ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน

4. ประเด็นสนทนาข้อที่ 4 : ถ้ามีการนำค่านิยมหลัก 12 ประการ ไปจัดกิจกรรม หรือให้การฝึกอบรมแก่นักเรียนและเยาวชนในอนาคต ผู้ร่วมสนทนากลุ่มคิดว่า ควรมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม หรือการฝึกอบรมในด้านใดบ้าง

ข้อคิดเห็น

จากการสนทนากลุ่ม พอสรุปแนวทางที่สำคัญได้ ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนควรผ่านการอบรมหลักสูตรลูกเสือ เพราะจะทำให้มีความเข้าใจในกระบวนการลูกเสือเป็นอย่างดีและถูกต้อง สามารถนำมาจัดกิจกรรมลูกเสือได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี (Idol) แก่ผู้เรียน ในการปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการ อย่างสม่ำเสมอ เป็นกิจนิสัย
3. ควรมีการจัดทำหลักสูตรการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน โดยบูรณาการรูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในการจัดกระบวนการเรียนการสอนร่วมกับกลุ่มสาระอื่น ๆ
4. ควรมีการพัฒนาบุคลากรด้านลูกเสือของโรงเรียน และส่งเสริมให้มีวุฒิทางลูกเสือเพิ่มขึ้นอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง

5. ผู้บริหารและครูผู้สอน ต้องมีความจริงใจต่อผู้เรียน เปรียบเสมือนคนในครอบครัวเดียวกัน และนำหลักค่านิยม 12 ประการ มาใช้ปฏิบัติต่อกัน

5. ประเด็นสนทนาข้อที่ 5 : ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ข้อคิดเห็น

1. ควรขยายผลไปสู่ชุมชน โดยใช้ “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) มาเป็นเครือข่ายในการสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ
2. พื้นฟูกิจการลูกเสือชาวบ้าน ร่วมเป็นเครือข่ายในการสร้างค่านิยม 12 ประการ
3. โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ “เด็กดี” ให้มากกว่าหรือเท่ากับ “เด็กเก่ง”
4. ชุมชนควรส่งเสริม “คนดี” ให้มากขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ทั้งทางเสียงตามสาย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออื่นๆ และมีการให้รางวัลคนดีชุมชน เช่น เกียรติบัตร โล่ หรืออื่น ๆ ฯลฯ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในตัวผู้เรียน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน และศึกษาวิเคราะห์รูปแบบกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อนำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือที่ส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน ตามแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ เป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบลูกเสือใน 5 ภูมิภาค ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในตัวผู้เรียน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินเป็นโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ พบปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ ได้แก่

1. ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ (หลักสูตร)

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกัน ให้รู้จักการเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีจะต้องเป็นไปตามข้อบังคับของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ รวมทั้งให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดหลักสูตรเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1.1 ลูกเสือสำรอง	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3
1.2 ลูกเสือสามัญ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
1.3 ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3
1.4 ลูกเสือวิสามัญ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

ซึ่งหลักสูตรลูกเสือ กำหนดให้มีการอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะด้านระเบียบวินัย ทักษะทางลูกเสือ กิจกรรมเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรม การฝึกอบรมและทดสอบเพื่อรับเครื่องหมาย ทั้งที่กำหนดในหลักสูตร เครื่องหมายวิชาพิเศษ วิชาเฉพาะ และกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพ โดยมีการปฏิบัติด้วยการจัดกิจกรรมการจัดโครงการสร้างความมั่นคงของชาติ การฝึกอบรมทักษะทางลูกเสือตามหลักสูตรลูกเสือ การจัดโครงการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

เศรษฐกิจและสังคม การจัดโครงการช่วยเหลือแก้ปัญหาอุบัติเหตุและอุบัติภัย ทั้งในและนอกสถานศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การจัดกิจกรรมเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรม การฝึกอบรมให้ความรู้ และฝึกทักษะด้านระเบียบวินัย การจัดโครงการเพื่อแก้ปัญหาส่งเสริมสุขภาพกายและใจ กิจกรรมลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมด้วยจิตอาสาและการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ที่ทางราชการกำหนด

2. ด้านผู้สอนลูกเสือ

ผู้สอนที่จะให้ความรู้และทักษะเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในตัวผู้เรียน ถือเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบการฝึกอบรมและจัดกิจกรรมการสอน จึงต้องเป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรม ผู้มีความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ผ่านการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณวุฒิทางลูกเสืออย่างสม่ำเสมอ เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการปฏิบัติตามกฎและคำปฏิญาณ แต่งกายถูกต้องตามกฎกระทรวง สามารถวางแผนการจัดกิจกรรมและฝึกอบรม ตามวัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการและหลักสูตร นำลูกเสือปฏิบัติกิจกรรมได้ บริหารงานกองลูกเสือ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี เพื่อใช้ให้เหมาะสมตามจำนวนลูกเสือและลักษณะของความรู้ด้านต่างๆได้ มีการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือของผู้สอน และนำไปปรับปรุงการจัดมวลงกิจกรรมในครั้งต่อ ๆ ไป มีการศึกษา วิจัยและประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมลูกเสือที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำทรัพยากรในชุมชนเข้ามาพัฒนาการจัดมวลงกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านสื่อการจัดกิจกรรม

เพื่อประโยชน์ในให้ความรู้และทักษะเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม จึงต้องมีการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกระดับอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน มีการผลิตสื่อการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับแผนการสอนและกิจกรรมลูกเสือ มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างเพียงพอ สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมลูกเสือ และใช้อย่างเหมาะสมกับเวลา และสถานที่ที่จัดกิจกรรม

4. ด้านเวลา

การฝึกอบรมลูกเสือให้ได้ผล ต้องกำหนดการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นรายสัปดาห์อย่างชัดเจน จัดให้มีการฝึกอบรมลูกเสือ ทั้ง 2 ภาคเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 18 ชั่วโมง จัดเวลาในการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างเพียงพอ เหมาะสม มีการวางแผนการปฏิบัติงานกิจกรรมลูกเสือเป็นรายปี และจัดกิจกรรมการสอนลูกเสือ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ

5. ด้านสถานที่

เพื่อให้การฝึกอบรมจัดได้ตามแผนการปฏิบัติ จึงควรจัดกิจกรรมกลางแจ้งมากกว่าในห้องเรียน โดยจัดให้มีสถานที่ฝึกอบรมลูกเสืออย่างครบวงจร ทั้งกลางแจ้งและในร่ม มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา และมีห้องลูกเสือที่จัดได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและครบองค์ประกอบ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือ

6. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม

เพื่อให้สามารถพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ให้แก่ผู้เรียน จึงต้องจัดกิจกรรมให้ลูกเสือได้บำเพ็ญประโยชน์ตามอุดมการณ์ลูกเสือ จัดกิจกรรมโดยใช้

รูปแบบผสมผสาน เช่น การบรรยาย การสาธิต และการแสดงบทบาทสมมติ โดยให้ปฏิบัติกิจกรรมที่ถนัดในทีละงาน เน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมคิดและเกิดการมีส่วนร่วม โดยการทดลองปฏิบัติจริง มีการฝึกอบรมที่สนุกสนาน ดึงดูดความสนใจ ความก้าวหน้า โดยอาศัยคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ จัดกิจกรรมโดยให้ลูกเสือเห็นจากสภาพจริง และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นฐานโดยใช้ระบบหมู่

แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา

แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา เมื่อประมวลข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจและข้อเสนอแนะในโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ มีดังนี้

1. ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ (หลักสูตร)

ควรปรับปรุงหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักคำนิยาม 12 ประการ และบูรณาการรูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ในการจัดการเรียนการสอน ร่วมกับกลุ่มสาระอื่น ๆ กิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ ต้องใช้องค์ประกอบหลายด้าน เข้ามาบูรณาการให้เกิดการเรียนรู้ ความสนุกสนาน แต่ต้องยึดหลักสูตรฯ เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม

2. ด้านครูผู้สอน

ผู้บริหารและครูผู้สอนควรผ่านการอบรมลูกเสือ เพราะจะทำให้เข้าใจในหลักสูตรวิชาลูกเสืออย่างถูกต้อง สามารถจัดกิจกรรมลูกเสือได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเนื้อหาสาระที่จะจัดกิจกรรมลูกเสือ และควรมีเทคนิค แนวทาง วิธีการนำเสนอเนื้อหาสาระที่น่าสนใจ ตื่นเต้น มีความก้าวหน้าเทคโนโลยี ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (Idol) ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวคำนิยาม 12 ประการ เช่น แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ ฯลฯ และต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะนอกจากจะส่งผลแก่ผู้เรียนแล้ว ยังส่งผลต่อบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือ ควรดูแลและให้การสนับสนุน โดยพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนด้านลูกเสือ และส่งเสริมให้มีวุฒิทางลูกเสือเพิ่มขึ้นอย่างทั่วถึง เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือได้ถูกต้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อกิจการลูกเสือในสถานศึกษา

ครูผู้สอนลูกเสือควรมีการพัฒนาตนเองโดยการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรลูกเสือที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ควรมีใจรักและศรัทธาในกิจการลูกเสือ ต้องจัดกิจกรรมลูกเสือให้ถูกต้องและครบถ้วนตามกระบวนการลูกเสือ เช่น มีการเปิด-ปิดประชุมกอง ทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ ฯลฯ

3. ด้านสื่อการจัดกิจกรรม

เพื่อให้สื่อต่างๆ สามารถใช้งานได้ประโยชน์และคุ้มค่า จึงควรมีคู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกระดับ อย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน นำสื่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ที่จัดกิจกรรม

4. ด้านเวลา

ควรกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับกิจกรรม มีการวางแผนการปฏิบัติงานกิจกรรมลูกเสือ เป็นรายปี และจัดกิจกรรมการสอนลูกเสือ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ

5. ด้านสถานที่

การกำหนดสถานที่ ควรกำหนดจากความคิดเห็นของสมาชิก โดยคำนึงถึงปริมาณผู้เข้าร่วมกิจกรรม ความสะดวก ปลอดภัย บรรยากาศการเรียนรู้ และความพร้อมในการใช้สื่อต่าง ๆ

6. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม

รูปแบบการจัดกิจกรรมขึ้นอยู่กับลักษณะกิจกรรมที่จัด ระยะเวลาและสถานที่ แต่ที่สำคัญคือ ผู้สอนจะต้องมีความแม่นยำในเนื้อหาและวิเคราะห์ตัวผู้เรียน เพื่อหารูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมที่สุด จะทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ เกิดทักษะ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืนถาวร ควรจัดการเรียนเป็นฐานและการฝึกปฏิบัติจริง โดยใช้กิจกรรมกลางแจ้ง ทำให้ลูกเสือได้เข้าร่วมกิจกรรมและลงมือปฏิบัติจริง การได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงจะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

แนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ ที่ส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา

จากการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ในตัวผู้เรียน ที่ได้รับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนต้นแบบลูกเสือและผลการสนทนากลุ่ม นำมาสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. กิจกรรมลูกเสือตามที่หลักสูตรฯ กำหนด มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักค่านิยม 12 ประการอยู่แล้ว แต่การจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้เน้นการนำคุณธรรม จริยธรรม มาเป็นประเด็นหลัก เพียงแต่คาดหวังว่ากิจกรรมลูกเสือแต่ละกิจกรรม จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งทำให้คุณลักษณะด้านคุณธรรม และจริยธรรมที่เกิดขึ้นกับลูกเสือในโรงเรียน ยังไม่ครอบคลุมค่านิยมหลัก 12 ประการ จึงควรสอดแทรกแนวคิดค่านิยม 12 ประการ ลงไปในหลักสูตรฯ ให้ชัดเจน โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการและปรับรูปแบบกิจกรรม ให้สอดคล้องตามแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ เพื่อให้ครูสามารถนำแผนการสอนไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ทุกกลุ่มสาระฯ และเชื่อมโยงในลักษณะบูรณาการกับวิชาอื่นๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนสื่อประกอบการสอน

2. ผู้บริหารและครูที่มีวุฒิทางลูกเสือ ส่วนใหญ่มีความเข้าใจและเข้าถึงกิจกรรมลูกเสือ มีความตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้และทักษะ ให้แก่ลูกเสืออย่างจริงจัง ตามกระบวนการของลูกเสือ อีกทั้งยังมีตำแหน่งและคุณวุฒิทางลูกเสือรองรับ เป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกเสือได้ปฏิบัติตาม ส่วนครู อาจารย์ที่ไม่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรลูกเสือ จะไม่สามารถเข้าใจในวิธีการและกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างถูกต้อง ทำให้การเชื่อมโยงและบูรณาการทักษะการสร้างคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยกระบวนการลูกเสือ ไม่สอดคล้องและต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือ และส่งเสริมให้มีการ

พัฒนาบุคลากรด้านลูกเสือในโรงเรียนอย่างจริงจังและทั่วถึง สร้างความตระหนักและความเข้าใจ ให้ความรู้ด้านลูกเสืออย่างชัดเจน เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนครูผู้สอนลูกเสือ ก็ควรมีการพัฒนาตนเองโดยการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรลูกเสือที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3. กิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมที่นำหลักการและวิธีการมาปฏิบัติจริง ซึ่งต่างกับการสอนด้วยวิธีการอื่นที่มุ่งเน้นแต่หลักการและทฤษฎี ทำให้เกิดความเข้าใจ ความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าอย่างแท้จริง ผู้จัดกิจกรรมลูกเสือ จึงต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักการและกระบวนการลูกเสือ และให้ลูกเสือมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ โดยจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการผสมผสาน ทั้งการบรรยาย สาธิตและการแสดงบทบาทสมมติ โดยพิจารณาจากเนื้อหาและลักษณะของกิจกรรม หรือจัดกิจกรรมแบบ Play and learn และลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (Idol) ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวค่านิยมหลัก 12 ประการ อย่างต่อเนื่อง และเป็นกิจนิสัย

4. การกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในตัวผู้เรียน จะดำเนินการได้อย่างยั่งยืน ควรขยายผลไปสู่ผู้ปกครองและชุมชน โดยใช้เครือข่าย “บวร” มาเป็นเครือข่ายในการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวค่านิยมหลัก 12 ประการ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล งานด้านลูกเสือในสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จนเกิดเป็นรูปธรรม หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องให้การส่งเสริมและให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือในทุกระดับ เช่น ระดับกระทรวง ระดับเขต พื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในตัวผู้เรียน จากการสำรวจและวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรทางการลูกเสือ พบว่า

1.1 ด้านหลักสูตร โรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือโดยใช้หลักสูตรแกนกลางเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม โดยกิจกรรมในแต่ละหมวด พบว่า โดยภาพรวมจะมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับคุณธรรมและจริยธรรม ตามหลักค่านิยม 12 ประการ ทุกข้อ แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเนื้อหาและลักษณะกิจกรรมซึ่งแตกต่างกันไป จากการสนทนากลุ่มและศึกษาเอกสารของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กิจกรรมลูกเสือที่โรงเรียนจัดจะเน้นวิชาลูกเสือเป็นหลัก ส่วนคุณธรรมและจริยธรรมตามค่านิยม 12 ประการ ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเพียงผลส่วนหนึ่งที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม ยังไม่ได้ถือว่าเป็นผลประโยชน์หลักในการจัดกิจกรรม เพราะไม่ได้ส่งผลทั่วถึงให้นักเรียนทั้งโรงเรียนแต่จะส่งผลให้เกิดขึ้นเฉพาะกับนักเรียนที่เรียนกิจกรรมลูกเสือ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้เรียนกิจกรรมลูกเสือก็จะได้ไม่รับผลจากการจัดกิจกรรมเหล่านี้ จากเหตุผลดังกล่าว จึงพบว่า คุณธรรมและจริยธรรมตามหลักค่านิยม 12 ประการ จึงยังไม่ค่อยขยายผลทั่วถึงไปสู่ักเรียนทั้งโรงเรียน และยังไม่มีขยายผลลงไปสู่ครอบครัวและชุมชนเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับ (ชำเลียง วุฒิจันทร์, 2524) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนไว้ว่า ได้แก่ โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การบริหารและการให้บริการต่าง ๆ ในสถานศึกษา การเป็นตัวอย่างอันดีงามของครู อาจารย์ การเรียนการสอนวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร การ

เรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวกับจริยศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน

1.2 ด้านครูผู้สอน นับเป็นส่วนที่สำคัญมาก ครูไม่ได้มีหน้าที่เพียงแค่สอนและจัดกิจกรรมเท่านั้น แต่ต้องมีใจรักและศรัทธาในกิจการลูกเสือ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน และต้องได้รับการฝึกอบรมลูกเสือ มีวุฒิทางการลูกเสือ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือได้อย่างถูกต้อง เป็นที่เชื่อถือและยอมรับของลูกเสือ ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ซึ่งจะส่งผลดีต่อกิจการลูกเสือในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมบุญ ยาวินัง, 2542) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือสำรองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความร่วมมือ ความรู้และประสบการณ์ของครู มีผลต่อความสำเร็จของกิจกรรมลูกเสือ การไม่เป็นแบบอย่างของผู้บริหารและครูอาจส่งผลกระทบต่อกิจกรรมลูกเสือ

1.3 ด้านสื่อการจัดกิจกรรม โรงเรียนควรนำสื่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับเวลาและสถานที่จัดกิจกรรม แต่มีปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดหา จึงควรได้รับการสนับสนุนสื่อกิจกรรมลูกเสือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ (ชาญ สวัสดิ์สาตี, 2539) ได้อธิบายปัจจัยที่สำคัญหลายประการที่ทำให้การจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพได้ ประการหนึ่งคือ สื่อทัศนูปกรณ์ ต้องมีความสอดคล้องกับเทคนิคหรือวิธีการที่วิทยากรนำมาใช้ เหมาะกับขนาดของกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมและสถานที่จัดกิจกรรมด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จุไรรัตน์ จงอ่อน, 2543) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานกิจการลูกเสือโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือ ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการปกครอง ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ปัญหาที่พบคือ ขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรม

1.4 ด้านเวลา (ชาญ สวัสดิ์สาตี, 2539) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการเลือกใช้รูปแบบ หรือเทคนิคการฝึกอบรม หรือการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพได้ อีกประการหนึ่งคือ ระยะเวลาของการจัดกิจกรรม ต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร โดยเฉพาะช่วงเวลาที่เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม การจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนส่วนใหญ่พบว่า เวลาในการจัดกิจกรรมลูกเสือน้อยเกินไป จึงควรจัดสรรเวลาให้เหมาะสมและเพียงพอกับการจัดกิจกรรม ควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นรายปี ควรจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ และควรจัดให้มีการฝึกอบรมลูกเสือทั้ง 2 ภาคเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 18 ชั่วโมง เพื่อให้กระบวนการลูกเสือ เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่อการเกิดคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวค่านิยม 12 ประการ ในตัวผู้เรียน อย่างเป็นรูปธรรม

1.5 ด้านสถานที่จัดกิจกรรม พบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือโดยจัดกิจกรรมกลางแจ้ง และจัดกิจกรรมทั้งในและนอกสถานศึกษา ในการกำหนดสถานที่ ควรกำหนด โดยคำนึงถึงจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ความสะดวก ความปลอดภัย บรรยากาศการเรียนรู้ และความพร้อมในการใช้สื่อต่าง ๆ การจัดกิจกรรมลูกเสือ มีแนวทางการจัดกิจกรรมตามวิธีการของลูกเสือ (Scout Method) ซึ่งมีองค์ประกอบด้วยกัน 7 ประการ องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ

การศึกษาธรรมชาติ คือ สิ่งสำคัญอันดับหนึ่งในกิจกรรมลูกเสือ ธรรมชาติอันโปร่งใสตามชนบท ป่าเขา ป่าละเมาะ และพุ่มไม้ เป็นที่ปรารถนาอย่างยิ่งในการไปทำกิจกรรมกับธรรมชาติ การปีนเขา ตั้งค่าย พักแรมในสุดสัปดาห์ หรือตามวาระของการอยู่ค่ายพักแรม ตามกฎระเบียบ เป็นที่เสนาหาแก่เด็กทุกคน ถ้าขาดสิ่งนี้แล้ว ก็ไม่เรียกว่าใช้ชีวิตแบบลูกเสือ

1.6 ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม ที่นิยมใช้มี 3 รูปแบบ ลักษณะการใช้จะใช้ร่วมกัน และเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ตามลักษณะกิจกรรมที่จัด โดยเริ่มจากการบรรยาย การสาธิต และการแสดงบทบาทสมมติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมบุรณ์ ยาวินัง, 2542) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือสำรองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ วิธีที่ครูใช้มากคือ การปฏิบัติงานจริง การสาธิต และการบรรยาย

2. แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา จากการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมอัตประโชชน์ ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียนมากที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมที่ใช้ทักษะในการฝึกปฏิบัติจริง เป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจหลักคุณธรรมและจริยธรรม ตามหลักค่านิยม 12 ประการ จากการฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริงโดยไม่รู้ตัว และหากสามารถได้ปฏิบัติบ่อย ๆ จนเกิดความเคยชินเป็นนิสัย ก็จะทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม จากการศึกษาวิจัยทั้ง 3 รูปแบบ พบว่า กิจกรรมลูกเสือมีการจัดกิจกรรมเฉพาะการเรียนการสอนวิชาลูกเสือเท่านั้น ซึ่งมีเวลาเรียนเพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้ง นับว่าค่อนข้างน้อย และยังไม่มีมีการบูรณาการกิจกรรมลูกเสือเข้าไปในกลุ่มสาระต่าง ๆ จึงยังไม่สามารถส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ ได้ครอบคลุมและทั่วถึงเพียงพอ และยังไม่สามารถทำให้เกิดเป็นความยั่งยืนได้ เพราะยังไม่สามารถขยายผลลงสู่ครอบครัวและชุมชนได้

3. แนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ ที่ส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวค่านิยมหลัก 12 ประการ ให้แก่ผู้เรียน ได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืน และการที่จะให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมและจริยธรรม ตามค่านิยม 12 ประการ ได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืนนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปบทเรียน เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางจัดทำแผนเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน ดังนี้

1. ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ในตัวผู้เรียน โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา มีการเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับสถานศึกษา เน้นการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการและปรับรูปแบบกิจกรรม ให้สอดคล้องตามแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ ใช้กิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม เป็นแกนในการบูรณาการร่วมกับทุกกลุ่มสาระวิชา โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการ

จัดทำแผน เพื่อให้ครูสามารถนำแผนการสอนไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ทุกกลุ่มสาระฯ และเชื่อมโยงในลักษณะบูรณาการกับวิชาอื่นๆ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนสื่อประกอบการสอน

2. ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านลูกเสือ โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านลูกเสือในสถานศึกษาให้มีคุณวุฒิทางลูกเสืออย่างทั่วถึง ให้สามารถจัดกิจกรรมลูกเสือได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการลูกเสือ

3. ควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อความก้าวหน้าและยั่งยืนของกิจการลูกเสือ

4. หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ต้องให้การส่งเสริมและให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือในทุกระดับ เช่น ระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียน จากนั้น จึงขยายผลไปสู่ผู้ปกครองและชุมชน โดยใช้เครือข่าย “บวร” มาเป็นเครือข่ายในการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวค่านิยมหลัก 12 ประการ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล งานลูกเสือในสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จนเกิดเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ระดับหน่วยงาน

1.1 หน่วยงานหลักและหน่วยงานรอง ควรจัดทำแผนงาน/โครงการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม รองรับ โดยใช้กิจกรรมลูกเสือเป็นตัวขับเคลื่อน ให้สอดคล้องตามบทบาทภารกิจหน้าที่

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมกิจการลูกเสือในทุกระดับ อาทิ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านลูกเสือในสถานศึกษาให้ครอบคลุมทั่วถึง สนับสนุนด้านสื่อเทคโนโลยีการสอนกิจกรรมลูกเสือ ฯลฯ โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ

1.3 ควรมีการวิจัยต่อยอดการจัดกิจกรรมลูกเสือที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักค่านิยม 12 ประการ ในเชิงลึก เพื่อจะสามารถนำมากำหนดกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่ยั่งยืน

2. ระดับสถานศึกษา

2.1 ควรจัดทำแผนงาน/โครงการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ระดับสถานศึกษา โดยใช้กิจกรรมลูกเสือเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน และในแผนฯ ควรระบุความเชื่อมโยงในการขยายผลลงไปสู่ครูรอบครัวและชุมชนด้วย

2.2 ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาและมีคุณวุฒิทางลูกเสือ

2.3 ผู้บริหารควรมีนโยบายสับเปลี่ยนหมุนเวียนผู้รับผิดชอบงานด้านลูกเสือ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและฝึกประสบการณ์การจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนร่วมกัน

2.4 ส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี (ลูกเสือสามัญ).

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2535.

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. การประเมินจากสภาพจริง. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

กรมวิชาการ, คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย, 2539.

กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา, โรงเรียน. เอกสารประกอบการประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ. 2555.

กัลยา วานิชย์บัญชา. การวิเคราะห์สถิติ : สถิติเพื่อการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, 2542.

คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ. สำนักงาน. ข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติว่าด้วยการปกครองหลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือสามัญ (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2529. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ. สำนักงาน. ข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติว่าด้วยการปกครองหลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือ พ.ศ. 2532. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2532.

คำเตยอุปถัมภ์, โรงเรียน. เอกสารประกอบการประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ. 2555.

จ่านกร้อง, โรงเรียน. เอกสารประกอบการประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ. 2555.

จุไรรัตน์ จงอ่อน. การบริหารกิจการลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

ชาญ สวัสดิ์สาลี. คู่มือ นักฝึกอบรมมืออาชีพ การจัดการดำเนินการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ. สวัสดิ์การสำนักงาน ก.พ., 2539.

ชาย โพธิ์ธิดา. ศาสตร์และศิลป์แห่งวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง, 2550.

ชูชัย สมितिไกร. การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ชัยพร วงศ์วรรณ, การสอนค่านิยมและจริยธรรม, คณะศึกษาศาสตร์ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2540.

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. คุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2524.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2548.

นนทวัฒน์ สุขผล. เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2543.

นุชตริยา ผลพานิชย์. การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา, 2557.

บ้านห้วยเอน, โรงเรียน. เอกสารประกอบการประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ. 2555.

ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2535.

พนัส หันนาคินทร์, การสอนค่านิยม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.

พนัส หันนาคินทร์, การสอนค่านิยมและจริยธรรม, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิษณุ, 2526.

พิชัย ลีพัฒน์ไพบูลย์. ผู้จัดการฝึกอบรมมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น),
2543.

ไพฑูรย์ เครือแก้ว. ลักษณะสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. ความรู้คู่คุณธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2544.

มุกลินท์ ปานสวัสดิ์. การศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี, 2548.

ยงยุทธ วัชรดุลย์. ลูกเสือคือเยาวชนที่มีคุณภาพ 75 ปี ลูกเสือไทย. คณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพนิมิตการพิมพ์, 2529.

ลูกเสือแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การค้ำ
ครุสภา, 2551.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.

วราวุธ สร้อยอินทร์. การประเมินการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญกลุ่มโรงเรียนข้างเผือก สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่, เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

วิบูลย์ บุญยธโรกุล. คู่มือวิทยากรและผู้จัดการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์, 2545.

วิชิตสงคราม, โรงเรียน. เอกสารประกอบการประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ. 2555.

วีรพล ทองสัมฤทธิ์. การศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือของครู: กรณีศึกษาโรงเรียนในเขตอำเภอ
เขาค้อ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, 2550.

วัดสลด, โรงเรียน. เอกสารประกอบการประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ. 2555.

สมชาติ กิจยรรยง. ยุทธวิธีบริการครองใจลูกค้า. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2544.

สมชัย วุฒิปรีชา. การลูกเสือกับวิถีชีวิตประชาธิปไตยแบบไทย 75 ปี การลูกเสือไทย. คณะกรรมการ
ลูกเสือแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เทพนิมิตการพิมพ์, 2539.

- สมชัย วุฑฒิปรีชา. การสอนวิชาลูกเสือตามแนวหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2533 80 ปี ลูกเสือไทย. คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2533.
- สมชัย วุฑฒิปรีชา. แนวโน้มการศึกษาไทยในอนาคต ในเอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เรื่องการบริหารการศึกษากับสังคมยุคใหม่ หน้า 13-20. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์. การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สมบูรณ์ ยาวินัง. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือสำรองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่, 2542.
- สมาน ชาลีเครือ. ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเชิงสังคมกับความซื่อสัตย์. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2523.
- สาโรช บัวศรี. จริยธรรมในสังคมไทย : รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2526.
- สุวรรณา วชิรปราการสกุล. การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านกัลยาณมิตร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ. การฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือสามัญขั้นความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2521.
- สุเวศ กลัปศรี. การพัฒนากิจกรรมลูกเสือเพื่อสร้างภาวะผู้นำของเยาวชนไทย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต การบริหารการศึกษา. นครราชสีมา : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, 2556.
- เสน่ห์ จัยโต. การฝึกอบรมเชิงระบบ (System Training). นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544.
- เสนาะ ดิยาว. การบริหารงานบุคคล. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน. หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2555.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา, 2552.

- ศิริชัย กาญจนวาสี, ดิเรก ศรีสุขโข และทวีวัฒน์ ปิตยานนท์. การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2551.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. หลักการนิเทศภายใน, เอกสารลำดับที่ 8, 2529.
- ห้วหิน, โรงเรียน. เอกสารประกอบการประเมินโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ. 2555.
- อานนท์ อาภาภิรมย์, ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2517.
- อารง สุทธาศาสน์ และคณะ, ชนกลุ่มน้อยกับการเมือง. วารสารสังคมศาสตร์, 2525.
- อภัย จันทวิมล. การลูกเสือสำหรับเด็กชาย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. 2529.

ภาษาต่างประเทศ

- Das, H.. Performance Management: PH. Series in Human Resources Management. Boston: Pearson Education, 2003.
- Matichon. [online]. http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1408320793, 2557.
- Noe, Raymond A. (et. al.). Human Resource Management: Gaining a Competitive Advantage. 4th ed. New York: McGraw-Hill, 2003.

ภาคผนวก

ผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลงานวิจัย

ที่ ศธ ๐๒๐๔/534

สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กทม. ๑๐๓๐๐

23 มกราคม ๒๕๕8

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่องานวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วยสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการนี้ จึงขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลงานวิจัยจากกลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษาของท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอนลูกเสือ ลูกเสือ/เนตรนารี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ความคิดเห็นแต่ประการใด และขอความกรุณาส่งกลับคืนมายัง สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน ภายในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2558 ด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายจัตรา วัฒนะมงคล)

ผู้อำนวยการสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการลูกเสือ

โทร. ๐๒ ๖๒๘ ๖๓๖๕

โทรสาร ๐๒ ๖๒๘ ๖402

ที่ ศธ ๐๒๐๔/1368

สำนักงานการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กทม. ๑๐๓๐๐

13 มีนาคม ๒๕๕8

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่องานวิจัย โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วยสำนักงานการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการนี้ ได้กำหนดให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จึงขอความอนุเคราะห์สถานศึกษาของท่านเป็นโรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากเคยได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบลูกเสือของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และขอความอนุเคราะห์ผู้แทนบุคลากรเข้าร่วมการสนทนากลุ่มครั้งนี้ด้วย จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานด้านลูกเสือ ลูกเสือ/เนตรนารี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน ตามจำนวนที่ท่านพิจารณาเห็นสมควร ทั้งนี้ คณะวิจัยจะขออนุญาต เข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการสนทนากลุ่มฯ ในวันที่..... ตั้งแต่เวลา.....น. เป็นต้นไป โดยมอบหมายให้ ..... หมายเลขโทรศัพท์..... เป็นผู้ประสานงาน ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาวิจัยจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ความคิดเห็นและผู้เกี่ยวข้อง แต่ประการใด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายศัจธร วัฒนะมงคล)

ผู้อำนวยการสำนักงานการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการลูกเสือ

โทร. ๐๒ ๖๒๘ ๖๓๖๕

โทรสาร ๐๒ ๖๒๘ ๖402

ที่ ศธ ๐๒๐๔/1373

สำนักงานการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กทม. ๑๐๓๐๐

13 มีนาคม ๒๕๕8

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่องานวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วยสำนักงานการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการนี้ สำนักฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เอกสารประเมินผลงานประกอบการคัดเลือก เป็นโรงเรียนต้นแบบลูกเสือจากสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยได้มอบหมายให้.....ตำแหน่ง.....หมายเลขโทรศัพท์ .....เป็นผู้ประสานงาน ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาวิจัยจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ประการใด และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายศัจธร วัฒนะมงคล)

ผู้อำนวยการสำนักงานการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการลูกเสือ

โทร. ๐๒ ๖๒๘ ๖๓๖๕

โทรสาร ๐๒ ๖๒๘ ๖402

ผนวก ข

เครื่องมือเก็บข้อมูลงานวิจัย

แบบสอบถามวิจัยเรื่อง
แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน
(สำหรับผู้บริหาร)

*****

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน และเพื่อนำผลการศึกษาไปหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือให้กับผู้เรียนต่อไป
  2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย
    - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
    - ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน
    - ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน
  3. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนที่เรียนลูกเสือทุกประเภท ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนทุกสังกัด
  4. ผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง/ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ
- ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้อย่างยิ่ง ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ
☐ ชาย   ☐ หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานะผู้ตอบ
☐ ผู้เรียน   ☐ ผู้บริหาร   ☐ ครู อาจารย์   ☐ บุคลากรทางการศึกษา
☐ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (วิทยากร, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ผู้นำชุมชน, ผู้ปกครอง ฯลฯ)

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติฯ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าตรงกับสภาพการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนของท่านมากที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ มากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ มาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ ปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ น้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ น้อยที่สุด
- 0 หมายถึง ไม่เห็นด้วย หรือ ไม่มีการปฏิบัติ

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
1. ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ (หลักสูตร)							
1.1	มีการฝึกอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะด้านระเบียบวินัย						
1.2	มีการจัดพิธีการทางลูกเสือ ตามประเภทลูกเสือ						
1.3	มีการฝึกอบรมทักษะทางลูกเสือตามหลักสูตรลูกเสือ						
1.4	มีการจัดกิจกรรมเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรม						
1.5	มีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่						
1.6	หลังการฝึกอบรมมีการทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายตามหลักสูตรลูกเสือ						
1.7	มีการฝึกอบรมและทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติและตามความสนใจของลูกเสือ						
1.8	มีการเปิด-ปิดประชุมกองทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
1.9	มีการฝึกอบรมวิชาเฉพาะ เช่น นายหมู่ลูกเสือ ลูกเสือ กกด., ลูกเสือจรรजर , วิชาระเบียบแถวลูกเสือ เป็นต้น ฯลฯ						
1.10	มีกิจกรรมลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมด้วยจิตอาสา						
1.11	มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทางลูกเสือ						
1.12	มีการจัดกิจกรรมสมุดบันทึกความดี /ธนาคารความดี						
1.13	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์						
1.14	มีการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพกับลูกเสือทั้งในและนอกประเทศ						

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
1.15	มีการส่งลูกเสือเข้าร่วมงานชุมนุมลูกเสือในระดับต่าง ๆ						
1.16	มีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
1.17	มีการจัดโครงการเพื่อแก้ปัญหาส่งเสริมสุขภาพกายและใจ เช่น รมณรงค์เรื่องสุขภาพ, การออกกำลังกาย ฯลฯ						
1.18	มีการจัดโครงการช่วยเหลือแก้ปัญหาอุบัติเหตุและอุบัติเหตุทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น ลูกเสือจราจร, ลูกเสือบรรเทาสาธารณภัย ฯลฯ						
1.19	มีการจัดโครงการจิตอาสาให้บริการชุมชน เช่น เก็บขยะบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือผู้อื่น ฯลฯ						
1.20	มีการจัดโครงการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม เช่น การออมทรัพย์/ธนาคารโรงเรียน, รมณรงค์ต่อต้านยาเสพติด, กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ฯลฯ						
1.21	มีการจัดโครงการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังยาเสพติด ฯลฯ เป็นต้น						
1.22	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพิเศษพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในสถาบันทหารและตำรวจ						
2. ด้านผู้จัดกิจกรรม (ผู้บริหาร)							
2.1	มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนพัฒนากิจการลูกเสือของโรงเรียน						
2.2	มีการกำหนดโครงสร้างและแผนภูมิการบริหารงานลูกเสือ						
2.3	มีการส่งเสริม สนับสนุน บุคลากรให้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้มีคุณวุฒิและทักษะทางลูกเสือเพิ่มขึ้น						
2.4	มีการสนับสนุน ส่งเสริม บุคลากรให้เข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนา หรือร่วมกิจกรรมด้านลูกเสือ						
2.5	มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
2.6	มีการส่งเสริมการจัดมวกิจกรรมลูกเสือ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมลูกเสือ						
2.7	มีส่วนร่วมในการให้บริการชุมชน อนุรักษ์ธรรมชาติและพัฒนาสีเขียว						
2.8	ส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือและให้บริการบุคลากร บุคคลทุกพลภาพ และผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล						
2.9	ส่งเสริมการนำทรัพยากรของชุมชนมาพัฒนากิจการลูกเสือในโรงเรียน						

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
3. ด้านสื่อการจัดกิจกรรม							
3.1	มีการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกระดับอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน						
3.2	มีการผลิตสื่อการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับแผนการสอนและกิจกรรมลูกเสือ						
3.3	ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่จัดกิจกรรม						
3.4	ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
3.5	มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างเพียงพอสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม						
3.6	ต้องการรับการสนับสนุนสื่อการจัดกิจกรรมลูกเสือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง						
4. ด้านเวลา							
4.1	มีการวางแผนการปฏิบัติงานกิจกรรมลูกเสือเป็นรายปี						
4.2	จัดให้มีการฝึกอบรมลูกเสือ ทั้ง 2 ภาคเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 18 ชั่วโมง						
4.3	มีกำหนดการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นรายสัปดาห์อย่างชัดเจน						
4.4	จัดกิจกรรมการสอนลูกเสือ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ						
4.5	เวลาในการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรแต่ละระดับชั้น มีความเพียงพอและเหมาะสม						
5. ด้านสถานที่							
5.1	มีการจัดห้องลูกเสืออย่างถูกต้อง เหมาะสมและครบองค์ประกอบ เช่น มีธงชาติ, พระพุทธรูป, พระบรมฉายาลักษณ์รัชกาลที่ 6 และ 9, พระบรมรูปรัชกาลที่ 6, รูป B.P., ธงประจำกองลูกเสือ, โต๊ะประชุมนายหมู่ลูกเสือ เป็นต้น						
5.2	จัดให้มีห้องกิจกรรมลูกเสือ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
5.3	จัดให้มีสถานที่ฝึกอบรมลูกเสืออย่างครบวงจร ทั้งกลางแจ้งและในร่ม						
5.4	จัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา						
6. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม							
6.1	จัดให้มีการฝึกอบรมที่สนุกสนานและดึงดูดความสนใจโดยอาศัยคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ						
6.2	จัดกิจกรรมโดยเน้นให้ปฏิบัติกิจกรรมในที่กลางแจ้ง						
6.3	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นฐาน โดยใช้ระบบหมู่						
6.4	จัดกิจกรรมให้ลูกเสือได้บำเพ็ญประโยชน์ตามอุดมการณ์ลูกเสือ						

รายการ		ความคิดเห็น / การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
6.5	จัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการบรรยาย เน้นวิทยากรในการถ่ายทอดเป็นหลัก						
6.6	จัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการสาธิต เน้นให้ลูกเสือเห็นจากสภาพจริงมากที่สุด						
6.7	จัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการแสดงบทบาทสมมติ เน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมคิดและเกิดการมีส่วนร่วม โดยการทดลองปฏิบัติจริง						
6.8	จัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบผสมผสาน เช่น การบรรยาย การสาธิต และการแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ						

ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน

3.1 ท่านคิดว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ (เช่น หลักสูตร ผู้สอน สื่อ เวลา สถานที่ รูปแบบการจัดกิจกรรม และอื่น ๆ ฯลฯ) ซึ่งทำให้เกิดความน่าสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และจะทำให้ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่าควรใช้รูปแบบอย่างไรในการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด อาทิ เช่น การบรรยาย การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ และอื่น ๆ ฯลฯ

.....

.....

.....

.....

3.3 ถ้าจะจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ให้แก่ผู้เรียน ตามแนวคิดค่านิยม 12 ประการ ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ในด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

3.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้
สำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน

แบบสอบถามวิจัยเรื่อง
แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน
(สำหรับครูผู้สอนลูกเสือ)

*****

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน และเพื่อนำผลการศึกษาไปหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือให้กับผู้เรียนต่อไป
  2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย
    - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
    - ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน
    - ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน
  3. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนที่เรียนลูกเสือทุกประเภท ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนทุกสังกัด
  4. ผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ
- ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้อย่างยิ่ง ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ
☐ ชาย   ☐ หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานะผู้ตอบ
☐ ผู้เรียน   ☐ ผู้บริหาร   ☐ ครู อาจารย์   ☐ บุคลากรทางการศึกษา
☐ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (วิทยากร, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ผู้นำชุมชน, ผู้ปกครอง ฯลฯ)

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติฯ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าตรงกับสภาพการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนของท่านมากที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ มากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ มาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ ปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ น้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ น้อยที่สุด
- 0 หมายถึง ไม่เห็นด้วย หรือ ไม่มีการปฏิบัติ

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
1. ด้านการจัดมวลงกิจกรรมลูกเสือ (หลักสูตร)							
1.1	มีการฝึกอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะด้านระเบียบวินัย						
1.2	มีการจัดพิธีการทางลูกเสือ ตามประเภทลูกเสือ						
1.3	มีการฝึกอบรมทักษะทางลูกเสือตามหลักสูตรลูกเสือ						
1.4	มีการจัดกิจกรรมเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรม						
1.5	มีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่						
1.6	หลังการฝึกอบรมมีการทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายตามหลักสูตรลูกเสือ						
1.7	มีการฝึกอบรมและทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติและตามความสนใจของลูกเสือ						
1.8	มีการเปิด-ปิดประชุมกองทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
1.9	มีการฝึกอบรมวิชาเฉพาะ เช่น นายหมู่ลูกเสือ ลูกเสือ กกต., ลูกเสือจราจร , วิชาระเบียบแถวลูกเสือ เป็นต้น ฯลฯ						
1.10	มีกิจกรรมลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมด้วยจิตอาสา						
1.11	มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทางลูกเสือ						
1.12	มีการจัดกิจกรรมสมุดบันทึกความดี /ธนาคารความดี						
1.13	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์						

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
1.14	มีการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพกับลูกเสือทั้งในและนอกประเทศ						
1.15	มีการส่งลูกเสือเข้าร่วมงานชุมนุมลูกเสือในระดับต่าง ๆ						
1.16	มีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
1.17	มีการจัดโครงการเพื่อแก้ปัญหาส่งเสริมสุขภาพกายและใจ เช่น รณรงค์เรื่องสุขภาพ, การออกกำลังกาย ฯลฯ						
1.18	มีการจัดโครงการช่วยเหลือแก้ปัญหาอุบัติเหตุและอุบัติภัยทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น ลูกเสือจราจร, ลูกเสือบรรเทาสาธารณภัย ฯลฯ						
1.19	มีการจัดโครงการจิตอาสาให้บริการชุมชน เช่น เก็บขยะบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือผู้อื่น ฯลฯ						
1.20	มีการจัดโครงการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม เช่น การออมทรัพย์/ธนาคารโรงเรียน, รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด, กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ฯลฯ						
1.21	มีการจัดโครงการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังยาเสพติด ฯลฯ เป็นต้น						
1.22	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพิเศษพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในสถาบันทหารและตำรวจ						
2. ด้านผู้สอนลูกเสือ							
2.1	มีความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
2.2	แต่งเครื่องแบบผู้บังคับบัญชาลูกเสือถูกต้องตามกฎกระทรวง						
2.3	มีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางลูกเสือ						
2.4	มีการนำลูกเสือปฏิบัติกิจกรรมในวันสำคัญทางลูกเสือ						
2.5	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ						
2.6	เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณวุฒิทางลูกเสือและเพิ่มทักษะทางลูกเสือ						
2.7	มีการพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าทางวิทยฐานะในวิชาชีพทางลูกเสือ						
2.8	มีการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ และฝึกอบรมลูกเสือตามวัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการและหลักสูตรของลูกเสือ						
2.9	มีการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือและนำไปปรับปรุงการจัดมวกิจกรรมในครั้งต่อไป						
2.10	ช่วยเหลือหรือเข้าร่วมการจัดกิจกรรมลูกเสือภายนอกโรงเรียน						

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
2.11	มีการนำทรัพยากรในชุมชนเข้ามาพัฒนาการจัดมวกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน						
2.12	มีการศึกษา วิจัยและประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนา รูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
2.13	มีส่วนช่วยเหลือในการแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
2.14	มีการดำเนินการงานธุรการ เอกสาร ระเบียบ การเงินบัญชี และการเก็บเงินค่าบำรุงลูกเสือตามระเบียบ						
2.15	มีการจัดตั้งและพัฒนาหมู่ กอง กลุ่ม ผู้บังคับบัญชาลูกเสือตามระเบียบ ข้อบังคับ และเป็นปัจจุบัน						
2.16	มีการจัดทำรายงานและประชาสัมพันธ์กิจการลูกเสือ						
3. ด้านสื่อการจัดกิจกรรม							
3.1	จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกระดับอย่างต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน						
3.2	มีการผลิตสื่อการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับแผนการสอนและกิจกรรมลูกเสือ						
3.3	ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่จัดกิจกรรม						
3.4	ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
3.5	มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างเพียงพอสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม						
3.6	ต้องการรับการสนับสนุนสื่อการจัดกิจกรรมลูกเสือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง						
4. ด้านเวลา							
4.1	มีการวางแผนการปฏิบัติงานกิจกรรมลูกเสือเป็นรายปี						
4.2	จัดให้มีการฝึกอบรมลูกเสือ ทั้ง 2 ภาคเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 18 ชั่วโมง						
4.3	มีกำหนดการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นรายสัปดาห์อย่างชัดเจน						
4.4	จัดกิจกรรมการสอนลูกเสือ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ						
4.5	เวลาในการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรแต่ละระดับชั้น มีความเพียงพอและเหมาะสม						
5. ด้านสถานที่							
5.1	มีการจัดห้องลูกเสือได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและครบองค์ประกอบ เช่น มีธงชาติ, พระพุทธรูป, พระบรมฉายาลักษณ์รัชกาลที่ 6 และ 9, พระบรมรูปรัชกาลที่ 6, รูป B.P., ธงประจำกองลูกเสือ, โต๊ะประชุมนายหมู่ลูกเสือ เป็นต้น						

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
5.2	จัดให้มีห้องกิจกรรมลูกเสือ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
5.3	จัดให้มีสถานที่ฝึกอบรมลูกเสืออย่างครบวงจร ทั้งกลางแจ้งและในร่ม						
5.4	จัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา						
6. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม							
6.1	จัดให้มีการฝึกอบรมที่สนุกสนาน และดึงดูดความสนใจโดยอาศัยคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ						
6.2	จัดกิจกรรมโดยเน้นให้ปฏิบัติกิจกรรมที่ถนัดในที่กลางแจ้ง						
6.3	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นฐานโดยใช้ระบบหมู่						
6.4	จัดกิจกรรมให้ลูกเสือได้บำเพ็ญประโยชน์ตามอุดมการณ์ลูกเสือ						
6.5	จัดกิจกรรมลูกเสือโดยใช้รูปแบบการบรรยาย เน้นวิทยากรในการถ่ายทอดเป็นหลัก						
6.6	จัดกิจกรรมลูกเสือโดยใช้รูปแบบการสาธิต เน้นให้ลูกเสือเห็นจากสภาพจริง						
6.7	จัดกิจกรรมลูกเสือโดยเน้นใช้รูปแบบการแสดงบทบาทสมมติ เน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมคิดและเกิดการมีส่วนร่วมโดยการทดลองปฏิบัติจริง						
6.8	จัดกิจกรรมลูกเสือโดยใช้รูปแบบผสมผสาน เช่น การบรรยาย การสาธิต และการแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ						

ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน

3.1 ท่านคิดว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ (เช่น หลักสูตร ผู้สอน สื่อ เวลา สถานที่ รูปแบบการจัดกิจกรรม และอื่น ๆ ฯลฯ) ซึ่งทำให้เกิดความน่าสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และจะทำให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่าควรใช้รูปแบบอย่างไรในการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด อาทิ เช่น การบรรยาย การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ และอื่น ๆ ฯลฯ

.....

.....

.....

.....

3.3 ถ้าจะจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ให้แก่ผู้เรียน ตามแนวคิดค่านิยม 12 ประการ ควรมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ในด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

3.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้
สำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน

แบบสอบถามวิจัยเรื่อง
แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน
(สำหรับลูกเสือ/เนตรนารี)

*****

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน และเพื่อนำผลการศึกษาไปหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือให้กับผู้เรียนต่อไป

1. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน

2. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนที่เรียนลูกเสือทุกประเภท ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนทุกสังกัด

3. ผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง/ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้อย่างยิ่ง ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

☐ ชาย   ☐ หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานะผู้ตอบ

☐ ผู้เรียน   ☐ ผู้บริหาร   ☐ ครู อาจารย์   ☐ บุคลากรทางการศึกษา
☐ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (วิทยากร, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ผู้นำชุมชน, ผู้ปกครอง ฯลฯ)
ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติฯ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าตรงกับสภาพการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนของท่านมากที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ มากที่สุด
 4 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ มาก
 3 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ ปานกลาง
 2 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ น้อย
 1 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ น้อยที่สุด
 0 หมายถึง ไม่เห็นด้วย หรือ ไม่มีการปฏิบัติ

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
1. ด้านการจัดมวลกกิจกรรมลูกเสือ (หลักสูตร)							
1.1	มีการฝึกอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะด้านระเบียบวินัย						
1.2	มีการจัดพิธีการทางลูกเสือ ตามประเภทลูกเสือ						
1.3	มีการฝึกอบรมทักษะทางลูกเสือตามหลักสูตรลูกเสือ						
1.4	มีการจัดกิจกรรมเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรม						
1.5	มีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่						
1.6	หลังการฝึกอบรมมีการทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายตามหลักสูตรลูกเสือ						
1.7	มีการฝึกอบรมและทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติและตามความสนใจของลูกเสือ						
1.8	มีการเปิด-ปิดประชุมกองทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
1.9	มีการฝึกอบรมวิชาเฉพาะ เช่น นายหมู่ลูกเสือ ลูกเสือ กกด., ลูกเสือจรรจร , วิชาระเบียบแถวลูกเสือ เป็นต้น ฯลฯ						
1.10	มีกิจกรรมลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมด้วยจิตอาสา						
1.11	มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทางลูกเสือ						
1.12	มีการจัดกิจกรรมสมุดบันทึความดี /ธนาคารความดี						
1.13	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์						

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
1.14	มีการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพกับลูกเสือทั้งในและนอกประเทศ						
1.15	มีการส่งลูกเสือเข้าร่วมงานชุมนุมลูกเสือในระดับต่าง ๆ						
1.16	มีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
1.17	มีการจัดโครงการเพื่อแก้ปัญหาส่งเสริมสุขภาพกายและใจ เช่น รมรงค์เรื่องสุขภาพ, การออกกำลังกาย ฯลฯ						
1.18	มีการจัดโครงการช่วยเหลือแก้ปัญหาอุบัติเหตุและอุบัติเหตุภัยทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น ลูกเสือจราจร, ลูกเสือบรรเทาสาธารณภัย ฯลฯ						
1.19	มีการจัดโครงการจิตอาสาให้บริการชุมชน เช่น เก็บขยะ บำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือผู้อื่น ฯลฯ						
1.20	มีการจัดโครงการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม เช่น การออมทรัพย์/ธนาคารโรงเรียน, รมรงค์ต่อต้านยาเสพติด, กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ฯลฯ						
1.21	มีการจัดโครงการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังยาเสพติด ฯลฯ เป็นต้น						
1.22	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพิเศษพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในสถาบันทหารและตำรวจ						
2. ด้านผู้จัดกิจกรรม							
2.1	เป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
2.2	แต่งเครื่องแบบผู้บังคับบัญชาลูกเสือถูกต้องตามกฎหมายกระทรวง						
2.3	มีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางลูกเสือ						
2.4	เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณวุฒิทางลูกเสือ						
2.5	มีการนำลูกเสือปฏิบัติกิจกรรมในวันสำคัญทางลูกเสือ						
2.6	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ						
2.7	มีการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน สนับสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน						
2.8	มีการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ และฝึกอบรมลูกเสือตามวัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการและหลักสูตรของลูกเสือ						
2.9	มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบกิจกรรมลูกเสือภายในกองลูกเสือ						
2.10	ผู้รับผิดชอบกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนมีความเพียงพอและเหมาะสม						
2.11	มีการดำเนินการจัดตั้งหมู่ กลุ่ม กองลูกเสือ และแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาลูกเสือตามระเบียบ ข้อบังคับ และเป็นปัจจุบัน						

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
2.12	มีการเชิญวิทยากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญด้านลูกเสือมาให้ความรู้แก่ลูกเสือ						
2.13	มีส่วนช่วยเหลือในการแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
2.14	มีการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือและนำไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมในครั้งต่อ ๆ ไป						
2.15	มีการจัดทำรายงานและประชาสัมพันธ์กิจการลูกเสือผ่านสื่อต่าง ๆ รวมทั้งจัดนิทรรศการในวันสำคัญของลูกเสือ						
3. ด้านสื่อการจัดกิจกรรม							
3.1	มีการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกระดับอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน						
3.2	มีการผลิตสื่อการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับแผนการสอนและกิจกรรมลูกเสือ						
3.3	ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่จัดกิจกรรม						
3.4	ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
3.5	มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างเพียงพอสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม						
4. ด้านเวลา							
4.1	มีการวางแผนการปฏิบัติงานกิจกรรมลูกเสือเป็นรายปี						
4.2	จัดให้มีการฝึกอบรมลูกเสือ ทั้ง 2 ภาคเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 18 ชั่วโมง						
4.3	มีกำหนดการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นรายสัปดาห์อย่างชัดเจน						
4.4	จัดกิจกรรมการสอนลูกเสือ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ						
4.5	เวลาในการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรแต่ละระดับชั้น มีความเพียงพอและเหมาะสม						
5. ด้านสถานที่							
5.1	มีการจัดห้องลูกเสืออย่างถูกต้อง เหมาะสมและครบองค์ประกอบ เช่น มีธงชาติ, พระพุทธรูป, พระบรมฉายาลักษณ์รัชกาลที่ 6 และ 9, พระบรมรูปรัชกาลที่ 6, รูป B.P., ธงประจำกองลูกเสือ, โต๊ะประชุมนายหมู่ลูกเสือ เป็นต้น						
5.2	มีห้องกิจกรรมลูกเสือ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
5.3	มีสถานที่ฝึกอบรมลูกเสืออย่างครบวงจร ทั้งกลางแจ้งและในร่ม						
5.4	มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา						

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
6. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม							
6.1	จัดการฝึกอบรมอย่างสนุกสนาน และดึงดูดความสนใจ โดยอาศัยคำปฎิญาณและกฎของลูกเสือ						
6.2	จัดกิจกรรมโดยเน้นให้ปฏิบัติกิจกรรมในที่กลางแจ้ง						
6.3	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นฐาน โดยใช้ระบบหมู่						
6.4	จัดกิจกรรมให้ลูกเสือได้บำเพ็ญประโยชน์ตามอุดมการณ์ลูกเสือ						
6.5	จัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการบรรยาย เน้นวิทยากรในการ ถ่ายทอดเป็นหลัก						
6.6	จัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการสาธิต เน้นให้ลูกเสือเห็นจาก สภาพจริงมากที่สุด						
6.7	จัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการแสดงบทบาทสมมติ เน้นให้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมคิดและเกิดการมีส่วนร่วม โดยการ ทดลองปฏิบัติจริง						
6.8	จัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบผสมผสาน เช่น การบรรยาย การสาธิต และการแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ						

ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน

3.1 ท่านคิดว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ (เช่น หลักสูตร ผู้สอน สื่อ เวลา สถานที่ รูปแบบการจัดกิจกรรม และอื่น ๆ ฯลฯ) ซึ่งทำให้เกิดความน่าสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และจะทำให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่าควรใช้รูปแบบอย่างไรในการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด อาทิ เช่น การบรรยาย การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ และอื่น ๆ ฯลฯ

.....

.....

.....

.....

3.3 ถ้าจะจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ตามแนวคิดค่านิยม 12 ประการ ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ในด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

3.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้
สำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน

แบบสอบถามวิจัยเรื่อง
แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน
(สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง)

*****

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน และเพื่อนำผลการศึกษาไปหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือให้กับผู้เรียนต่อไป
  2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย
    - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
    - ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน
    - ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน
  3. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนที่เรียนลูกเสือทุกประเภท ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนทุกสังกัด
  4. ผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ
- ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้อย่างยิ่ง ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ
☐ ชาย   ☐ หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานะผู้ตอบ
☐ ผู้เรียน   ☐ ผู้บริหาร   ☐ ครู อาจารย์   ☐ บุคลากรทางการศึกษา
☐ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (วิทยากร, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ผู้นำชุมชน, ผู้ปกครอง ฯลฯ)

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติฯ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ตรงกับสภาพการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนมากที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ มากที่สุด
 4 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ มาก
 3 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ ปานกลาง
 2 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ น้อย
 1 หมายถึง เห็นด้วย หรือ มีการปฏิบัติ น้อยที่สุด
 0 หมายถึง ไม่เห็นด้วย หรือ ไม่มีการปฏิบัติ

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
1. ด้านการจัดมวลงิจกรรมลูกเสือ (หลักสูตร)							
1.1	มีการฝึกอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะด้านระเบียบวินัย						
1.2	มีการจัดพิธีการทางลูกเสือ ตามประเภทลูกเสือ						
1.3	มีการฝึกอบรมทักษะทางลูกเสือตามหลักสูตรลูกเสือ						
1.4	มีการจัดกิจกรรมเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรม						
1.5	มีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่						
1.6	หลังการฝึกอบรมมีการทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายตามหลักสูตรลูกเสือ						
1.7	มีการฝึกอบรมและทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติและตามความสนใจของลูกเสือ						
1.8	มีการเปิด-ปิดประชุมกองทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
1.9	มีการฝึกอบรมวิชาเฉพาะ เช่น นายหมู่ลูกเสือ ลูกเสือ กกด., ลูกเสือจรรยา, วิชาระเบียบแถวลูกเสือ เป็นต้น ฯลฯ						
1.10	มีกิจกรรมลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมด้วยจิตอาสา						
1.11	มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทางลูกเสือ						
1.12	มีการจัดกิจกรรมสมุดบันทึกความดี /ธนาคารความดี						
1.13	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์						

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
1.14	มีการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพกับลูกเสือทั้งในและนอกประเทศ						
1.15	มีการส่งลูกเสือเข้าร่วมงานชุมนุมลูกเสือในระดับต่าง ๆ						
1.16	มีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
1.17	มีการจัดโครงการเพื่อแก้ปัญหาส่งเสริมสุขภาพกายและใจ เช่น รณรงค์เรื่องสุขภาพ, การออกกำลังกาย ฯลฯ						
1.18	มีการจัดโครงการช่วยเหลือแก้ปัญหาอุบัติเหตุและอุบัติภัยทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น ลูกเสือจราจร, ลูกเสือบรรเทาสาธารณภัย ฯลฯ						
1.19	มีการจัดโครงการจิตอาสาให้บริการชุมชน เช่น เก็บขยะบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือผู้อื่น ฯลฯ						
1.20	มีการจัดโครงการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม เช่น การออมทรัพย์/ธนาคารโรงเรียน, รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด, กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ฯลฯ						
1.21	มีการจัดโครงการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังยาเสพติด ฯลฯ เป็นต้น						
1.22	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพิเศษพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในสถาบันทหารและตำรวจ						
2. ด้านผู้จัดกิจกรรม							
2.1	เป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
2.2	แต่งเครื่องแบบผู้บังคับบัญชาลูกเสือถูกต้องตามกฎกระทรวง						
2.3	มีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางลูกเสือ						
2.4	เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณวุฒิทางลูกเสือ						
2.5	มีการนำลูกเสือปฏิบัติกิจกรรมในวันสำคัญทางลูกเสือ						
2.6	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ						
2.7	มีการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน สนับสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน						
2.8	มีการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ และฝึกอบรมลูกเสือตามวัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการและหลักสูตรของลูกเสือ						
2.9	มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบกิจกรรมลูกเสือภายในกองลูกเสือ						
2.10	ผู้รับผิดชอบกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนมีความเพียงพอและเหมาะสม						
2.11	มีการดำเนินการจัดตั้งหมู่ กลุ่ม กองลูกเสือ และแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาลูกเสือตามระเบียบ ข้อบังคับ และเป็นปัจจุบัน						

รายการ		ความคิดเห็น / การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
2.12	มีการเชิญวิทยากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญด้านลูกเสือมาให้ความรู้แก่ลูกเสือ						
2.13	มีส่วนช่วยเหลือในการแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
3. ด้านสื่อการจัดกิจกรรม							
3.1	มีการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกระดับ						
3.2	มีการผลิตสื่อการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับแผนการสอนและกิจกรรมลูกเสือ						
3.3	ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่จัดกิจกรรม						
3.4	ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
3.5	มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างเพียงพอสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม						
3.6	มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมลูกเสือผ่านสื่อต่าง ๆ รวมทั้งจัดนิทรรศการในวันสำคัญของลูกเสือ						
4. ด้านเวลา							
4.1	มีการวางแผนการปฏิบัติงานกิจกรรมลูกเสือเป็นรายปี						
4.2	จัดให้มีการฝึกอบรมลูกเสือ ทั้ง 2 ภาคเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 18 ชั่วโมง						
4.3	มีกำหนดการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นรายสัปดาห์						
4.4	จัดกิจกรรมการสอนลูกเสือ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ						
4.5	เวลาในการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรแต่ละระดับชั้น มีความเพียงพอและเหมาะสม						
5. ด้านสถานที่							
5.1	มีการจัดห้องลูกเสืออย่างถูกต้อง เหมาะสมและครบองค์ประกอบ เช่น มีธงชาติ, พระพุทธรูป, พระบรมฉายาลักษณ์รัชกาลที่ 6 และ 9, พระบรมรูปรัชกาลที่ 6, รูป B.P., ธงประจำกองลูกเสือ, โต๊ะประชุมนายหมู่ลูกเสือ เป็นต้น						
5.2	มีห้องกิจกรรมลูกเสือ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือ						
5.3	มีสถานที่ฝึกอบรมลูกเสือครบวงจร ทั้งกลางแจ้งและในร่ม						
5.4	มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา						
6. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม							
6.1	จัดการฝึกอบรมอย่างสนุกสนานและดึงดูดความสนใจโดยอาศัยคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ						
6.2	จัดกิจกรรมโดยเน้นให้ลูกเสือปฏิบัติกิจกรรมกลางแจ้ง						

รายการ		ความคิดเห็น /การปฏิบัติ					
		5	4	3	2	1	0
6.3	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นฐาน โดยใช้ระบบหมู่						
6.4	จัดกิจกรรมให้ลูกเสือได้บำเพ็ญประโยชน์ตามอุดมการณ์ลูกเสือ						
6.5	จัดกิจกรรมลูกเสือโดยใช้รูปแบบการบรรยาย เน้นวิทยากรในการถ่ายทอดเป็นหลัก						
6.6	จัดกิจกรรมลูกเสือโดยใช้รูปแบบการสาธิต เน้นให้ลูกเสือเห็นจากสภาพจริง						
6.7	จัดกิจกรรมลูกเสือโดยใช้รูปแบบการแสดงบทบาทสมมติ เน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมคิด และเกิดการมีส่วนร่วมโดยการทดลองปฏิบัติจริง						
6.8	จัดกิจกรรมลูกเสือโดยใช้รูปแบบผสมผสาน เช่น การบรรยาย การสาธิต และการแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ						

ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน

3.1 ท่านคิดว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ (เช่น หลักสูตร ผู้สอน สื่อ เวลา สถานที่ รูปแบบการจัดกิจกรรม และอื่น ๆ ฯลฯ) ซึ่งทำให้เกิดความน่าสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และจะทำให้ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่าควรใช้รูปแบบอย่างไรในการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด อาทิ เช่น การบรรยาย การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ และอื่น ๆ ฯลฯ

.....

.....

.....

.....

3.3 ถ้าจะจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ให้แก่ผู้เรียน ตามแนวคิดค่านิยม 12 ประการ ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ในด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

3.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้
สำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน

ผนวก ค

ประเด็นหัวข้อการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ประเด็นหัวข้อสนทนากลุ่ม

ประเด็นที่ 1 ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียนว่า มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างไร

ประเด็นที่ 2 ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม คิดว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน และทำให้เกิดความน่าสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

ประเด็นที่ 3 ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม คิดว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน ระหว่างการบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติ และการสาธิต รูปแบบใดเป็นรูปแบบที่ต้องการ และสร้างแรงจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

ประเด็นที่ 4 ถ้ามีการนำค่านิยมหลัก 12 ประการ ไปจัดกิจกรรม หรือให้การฝึกอบรมให้แก่นักเรียน/เยาวชนในอนาคต ผู้ร่วมสนทนากลุ่มคิดว่า ควรมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม หรือการฝึกอบรมในด้านใดบ้าง

ประเด็นที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผนวก ง

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อโรงเรียน	ที่ตั้ง	สังกัด
1. อนุบาลเมืองเชียงราย	อ.เมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย	สพป. เชียงราย เขต 1
2. บ้านเนินมะปราง	อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	สพป. พิษณุโลก เขต 2
3. บ้านเขาทราย	อำเภอสือล จังหวัดนครศรีธรรมราช	สพป. นครศรีธรรมราช เขต 4
4. วิจิตสงคราม	อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต	สพป. ภูเก็ต
5. บ้านท่าสว่าง	อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	สพป. ศรีสะเกษ เขต 4
6. บ้านนาหว้า	อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม	สพป. นครพนม เขต 2
7. บ้านเขาไม้แก้ว	อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี	สพป. ปราจีนบุรี เขต 2
8. บ้านเขามะกา	อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว	สพป. สระแก้ว เขต 1
9. บ้านหัวเอน	อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี	สพป. ปราจีนบุรี เขต 1
10. บ้านใหม่ธงชัย	อ.คลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร	สพป. กำแพงเพชร เขต 2
11. วัดสลุต	อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	สพป. สมุทรปราการ เขต 2
12. กาญจนามิเชกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา	อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	สพป. ฉะเชิงเทรา เขต 2
13. มัธยมวัดมกุฎกษัตริย์	เขตพระนคร กรุงเทพฯ	สพม. เขต 1
14. ดอนเมืองจตุรจินดา	เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ	สพม. เขต 2
15. นครนายกวิทยาคม	อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก	สพม. เขต 7
16. หัวหิน	อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	สพม. เขต 10
17. ท่าข้ามวิทยา	อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร	สพม. เขต 11
18. บ่อไร่วิทยาคม	อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด	สพม. เขต 17
19. คำเตยอุปถัมภ์	อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม	สพม. เขต 22
20. ขามแก่นนคร	อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	สพม. เขต 25
21. มัธยมด่านขุนทด	อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา	สพม. เขต 31
22. มัธยมปากกลาง	อำเภอบัว จังหวัดน่าน	สพม. เขต 37
23. ชัยมงคลพิทยา	อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย	สพม. เขต 38
24. จ่านกร้อง	อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก	สพม. เขต 39

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายจักร	นามสกุล	วัฒนะมงคล
วัน เดือน ปี เกิด	12 สิงหาคม 2506		
การศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร 2528 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (พื้นฐานการศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2545		
ประวัติการทำงาน	2530	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนบ้านจบก จังหวัดสุรินทร์	
	2533 - 34	นักวิชาการศึกษา 3 – 4 อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี	
	2535 - 46	บุคลากร 5 – 7ว กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	
	2549	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	
	2551	ผู้อำนวยการสำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	
	2553	ผู้อำนวยการสำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	
	2555	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	
	ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง   แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม
จริยธรรม ในตัวผู้เรียน

ผู้วิจัย   นายศัจร วัฒนะมงคล   หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบเรื่องการพัฒนาคน โดยกำหนดนโยบายการสร้างค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ด้วยการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบในหลายด้าน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีทิศทางที่ชัดเจนตรงกัน ในการพัฒนาคน และให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งนำค่านิยมหลัก 12 ประการ ไปสานต่อเป็นรูปธรรม และการสร้างค่านิยมของคนไทยในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัว ต่อเนื่องไปถึงระดับชุมชนและสังคม

กิจการลูกเสือเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างเยาวชนของชาติให้เป็นคนดีตามความคาดหวังของสังคม โดยที่การลูกเสือมีวัตถุประสงค์คือ การฝึกอบรมบ่มนิสัยให้ลูกเสือ มีหลักการชัดเจน มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับหลักการพัฒนาการศึกษา และมุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์และการพัฒนาคนเพื่อการอยู่ร่วมกัน อันจะนำไปสู่พื้นฐานการทำความดีให้แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย เป็นกิจการที่มุ่งพัฒนาทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจและศีลธรรมให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคี และมีความเจริญก้าวหน้า สร้างให้มีนิสัยสังเกตจดจำ เชื่อฟังและพึ่งตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ รู้จักทำการฝีมือ ฝึกฝนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณีวัฒนธรรมและความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ที่นายกรัฐมนตรี (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้กำหนดไว้

กิจกรรมลูกเสือได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์มาโดยตลอด แต่การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะส่วนใหญ่ยังเน้นเนื้อหาสาระ โดยให้นักเรียนได้รับรู้โดยการฟังหรือการอ่านเพียงอย่างเดียว จึงยังไม่สามารถปลูกฝังค่านิยมหลักต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง และผู้บังคับบัญชาลูกเสือในโรงเรียนยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมตามแนวทางของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ประสบการณ์ทางการลูกเสือ และไม่ให้ความสนใจในการเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตร รวมทั้งไม่ชัดเจนในการจัดสายบังคับบัญชาลูกเสือในโรงเรียน การปฏิบัติตามระเบียบลูกเสือ การจัดกิจกรรมลูกเสือไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการลูกเสือ ขาดการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายใน

โรงเรียนและภายนอกโรงเรียนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ นอกจากนี้ยังขาดแรงจูงใจในการทำกิจกรรม ไม่มีการประสานงานที่ดีและการติดตามอย่างจริงจัง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น และแนวนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่เน้นย้ำให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ให้ครบถ้วนเข้มข้นมากขึ้น รวมทั้งบทบาทตามภารกิจหน้าที่ของสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมด้านการลูกเสือกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวค่านิยม 12 ประการที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม ในตัวผู้เรียน สอดรับกับนโยบายของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ และใช้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ และแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา เพื่อเสนอเป็นแนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือที่ส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่เรียนลูกเสือทุกประเภท ในโรงเรียนต้นแบบลูกเสือทุกระดับการศึกษาทั่วประเทศ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่เรียนลูกเสือทุกประเภท ในโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในสถานศึกษา 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคกลาง

ด้านเนื้อหา

ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ผู้สอน สื่อทัศนูปกรณ์ เวลา สถานที่ และรูปแบบการจัดกิจกรรม โดยนำผลการศึกษาปัจจัยเหล่านั้นไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาความคิดเห็นของลูกเสือและผู้เกี่ยวข้อง ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนต้นแบบลูกเสือใน 5 ภูมิภาค โดยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และศึกษาจากเอกสารรายงาน

การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ นำมากำหนดเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือในสถานศึกษา ทำให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรม ตามแนวคิดค่านิยม 12 ประการ

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม

ด้านหลักสูตร

ควรปรับปรุงหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมตามหลักค่านิยม 12 ประการ และบูรณาการรูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ร่วมกับกลุ่มสาระอื่น ๆ

ด้านครูผู้สอน

ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีวุฒิทางลูกเสือเพิ่มขึ้นอย่างทั่วถึง ครูผู้สอนต้องมีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ เทคนิค แนวทางและวิธีการในการจัดกิจกรรมลูกเสือ จัดกิจกรรมลูกเสือให้ถูกต้องและครบถ้วนตามกระบวนการลูกเสือ มีการพัฒนาตนเองด้านลูกเสืออย่างต่อเนื่อง มีใจรักและศรัทธาในกิจการลูกเสือและเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมจริยธรรม

ด้านสื่อการสอน

ควรมีคู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกระดับ อย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน และมีการนำสื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับเวลาและสถานที่

ด้านเวลา

กำหนดเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรม มีการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นรายปี และควรจัดกิจกรรมลูกเสือ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ

ด้านสถานที่จัดกิจกรรม

กำหนดสถานที่จัดกิจกรรม โดยคำนึงถึงปริมาณผู้เข้าร่วมกิจกรรม ความสะดวกปลอดภัย บรรยากาศการเรียนรู้ และความพร้อมในการใช้สื่อต่าง ๆ

ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม

รูปแบบการจัดกิจกรรม พิจารณาจากลักษณะกิจกรรม ระยะเวลาและสถานที่ รูปแบบที่นิยมใช้คือ รูปแบบผสมผสาน เริ่มตั้งแต่การบรรยาย การสาธิตและการแสดงบทบาทสมมติ โดยเรียงลำดับการจัดกิจกรรมตามเนื้อหาที่จัด ผู้สอนต้องวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อหารูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมที่สุด

2. แนวทางการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม

กิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมอัตประโชชน์ ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและ

จริยธรรมแก่ผู้เรียนมากที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมที่ใช้ทักษะในการฝึกปฏิบัติจริง เป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจหลักคุณธรรมและจริยธรรม ตามหลักค่านิยม 12 ประการ จากการฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริงโดยไม่รู้ตัว และหากสามารถได้ปฏิบัติบ่อย ๆ จนเกิดความเคยชินเป็นนิสัย ก็จะทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม จากการศึกษาวิจัยทั้ง 3 รูปแบบ พบว่า กิจกรรมลูกเสือมีการจัดกิจกรรมเฉพาะการเรียนการสอนวิชาลูกเสือเท่านั้น ซึ่งมีเวลาเรียนเพียงสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง นับว่าค่อนข้างน้อย และยังไม่มีการบูรณาการกิจกรรมลูกเสือเข้าไปในกลุ่มสาระต่าง ๆ จึงยังไม่สามารถส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ ได้ครอบคลุมและทั่วถึงเพียงพอ และยังไม่สามารถทำให้เกิดเป็นความยั่งยืนได้ เพราะยังไม่สามารถขยายผลลงสู่ครอบครัวและชุมชนได้

3. แนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา

ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม ในตัวผู้เรียน โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยแผนฯ จะต้องมีการเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับสถานศึกษา โดยเน้นเชิงบูรณาการในการนำกิจกรรมลูกเสือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ไปบูรณาการร่วมกับทุกกลุ่มสาระวิชา โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านลูกเสือ โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านลูกเสือในสถานศึกษาให้มีคุณวุฒิทางลูกเสืออย่างทั่วถึง ให้สามารถจัดกิจกรรมลูกเสือได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการลูกเสือ และควรมีการนิเทศ ติดตามประเมินผล การดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อความก้าวหน้าและยั่งยืนของกิจการลูกเสือ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ระดับหน่วยงาน

1.1 หน่วยงานหลักและหน่วยงานรอง ควรจัดทำแผนงาน/โครงการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม รองรับ โดยใช้กิจกรรมลูกเสือเป็นตัวขับเคลื่อน ให้สอดคล้องตามบทบาทภารกิจหน้าที่

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมกิจการลูกเสือในทุกระดับ อาทิ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านลูกเสือในสถานศึกษาให้ครอบคลุมทั่วถึง สนับสนุนด้านสื่อเทคโนโลยีการสอนกิจกรรมลูกเสือ ฯลฯ โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ

1.3 ควรมีการวิจัยต่อยอดการจัดกิจกรรมลูกเสือที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักค่านิยม 12 ประการ ในเชิงลึก เพื่อจะสามารถนำมากำหนดกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่ยั่งยืน

2. ระดับสถานศึกษา

2.1 ควรจัดทำแผนงาน/โครงการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ระดับสถานศึกษา โดยใช้กิจกรรมลูกเสือเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน และในแผนฯ ควรระบุความเชื่อมโยงในการขยายผลลงไปสู่ครอบครัวและชุมชนด้วย

2.2 ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาและมีคุณวุฒิทางลูกเสือ

2.3 ผู้บริหารควรมีนโยบายปรับเปลี่ยนหมุนเวียนผู้รับผิดชอบงานด้านลูกเสือ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและฝึกประสบการณ์การจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนร่วมกัน

2.4 ส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน